

Νάννος Παναγιώτης

ΑΓΙΑ ΤΡΙΑΣ ΒΟΥΝΕΣΙΟΥ

ΜΟΡΦΟΒΟΥΝΙ 2022

**Ανωνύμων της ασκητείας,
αιδίων Αθανασίου Ιερομονάχου,
Ιεζεκιήλ Μητροπολίτου ΙΜΘΦ,
όσων άλλων με έργα και ημέρες
υπηρέτησαν εδώ Θεό και Άνθρωπο**

Νάννος Παναγιώτης

ΑΓΙΑ ΤΡΙΑΣ ΒΟΥΝΕΣΙΟΥ

σεμνείων ιερών

ΜΟΡΦΟΒΟΥΝΙ 2022

Αγία Τριάς Βουνεσίου
Σελίδες 84, Σχήμα 24x22

Copyright © Παναγιώτης Νάννος
Βουνέσι Αγράφων
Τηλ. 6977 783 314
e-mail: panagiotisnamos62@gmail.com

Εκτύπωση: Εκτυπωτική Καρδίτσας Ι.Κ.Ε
Μ. Αλεξάνδρου 10, Τ.Κ. 43100
Τ. 24410 20257, 24410 23880
e-mail: ektgr@otenet.gr

Το παρόν έργο πνευματικής ιδιοκτησίας προστατεύεται τόσο από τις διατάξεις του ελληνικού νόμου (Ν. 2121/1993 άρθ. 51, όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει σήμερα), όσο και από τις διεθνείς συμβάσεις περί πνευματικής ιδιοκτησίας. Απαγορεύεται η αναδημοσίευση ή η αναπαραγωγή του παρόντος έργου στο σύνολό του ή τμημάτων του με οποιοδήποτε τρόπο, η μεταφορά του σε οποιοδήποτε ηλεκτρονικό αποθηκευτικό σύστημα, καθώς και η αναμετάδοσή του στο κοινό με οιασδήποτε μορφής ηλεκτρονικά, μηχανικά, φωτοτυπικά ή άλλα μέσα, χωρίς την προηγούμενη γραπτή άδεια του εκδότη.

«Αγία Τριάς Βουνεσίου – σεμνείων ιερών»
ειδική έκδοση - συμβολή στην γνώση της Τοπικής Ιστορίας,
αντίδωρο αγάπης στην Κοινότητα των Βουνεσιωτών

μνημοσύνη

Γιάννη Χρ. Νάνου
(1931 – 14/9/2021)
ξωμάχου ταπεινού και ευλαβούς Χριστιανού,

η σύζυγος Ροδάνθη και τα τέκνα αυτών
Παναγιώτης Νάνος & Ιουλία Τσιτσιπά

Βουνέσι Αγράφων
2022

ΔΙΑΤΙΘΕΤΑΙ ΔΩΡΕΑΝ

† Ο ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ
ΘΕΣΣΑΛΙΩΤΙΔΟΣ ΚΑΙ ΦΑΝΑΡΙΟΦΕΡΣΑΛΩΝ
ΤΙΜΟΘΕΟΣ

Καρδίτσα 30 Μαΐου 2022

ΠΡΟΛΟΓΟΣ ΤΟΥ ΣΕΒΑΣΜΙΩΤΑΤΟΥ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ
ΘΕΣΣΑΛΙΩΤΙΔΟΣ ΚΑΙ ΦΑΝΑΡΙΟΦΕΡΣΑΛΩΝ Κ. ΤΙΜΟΘΕΟΥ

Μέ ιδιαίτερη χαρά και εύφροσύνη προλογίζομεν τήν έκδοση τοῦ πονήματος μέ τίτλο «ΑΓΙΑ ΤΡΙΑΣ ΒΟΥΝΕΣΙΟΥ» πνευματικό προϊόν τοῦ ἐκλεκτοῦ τέκνου τοῦ τόπου μας κ. Παναγιώτου Νάννου, Δημάρχου τοῦ Δήμου Λίμνης Πλαστήρα, εὐπάτριδος γόνου τοῦ χωρίου Μορφοβουνίου Καρδίτσας.

Στίς σελίδες πού ἀκολουθοῦν ξεδιπλώνεται ἡ ἱστορία τῆς Τερᾶς Μονῆς Ἀγίας Τριάδος Βουνεσίου. Ἀξιοποιώντας γραπτές ἱστορικές πηγές καί προφορικές μαρτυρίες ὁ συγγραφέας καταγράφει τήν διαδρομή της ἀπό τό μακρινό παρελθόν στό σήμερα. Συμβάλλει μέ τό ἔργο του αὐτό στήν διάσωση καί ἀνάδειξη τῆς ἱστορίας τῆς Τερᾶς Μονῆς. Ἡ προσφορά της καί ὁ ρόλος πού διαδραμάτισε στήν περιοχή μας στό πέρασμα τοῦ χρόνου μεγίστη! Τό παρόν θά ἀποτελέσει σημαντικό «ὁδηγό» προσφέροντας τίς ἀπαραίτητες πληροφορίες γιά τόν ἐκάστοτε φιλομαθῆ ἀναγνώστη.

Συγχαίρομεν λοιπόν ἀπό καρδιάς τόν κ. Νάννο, εὐχόμαστε ταπεινῶς ὁ ἅγιος Τριαδικός Θεός μέ τίς πρεσβεῖες τοῦ πολιούχου καί προστάτου μας ἁγίου ἐνδόξου Τερομάρτυρος Σεραφεῖμ Ἀρχιεπισκόπου Φαναρίου καί Νεοχωρίου τοῦ θαυματουργοῦ νά τόν εὐλογεῖ καί νά τόν ἀγιάζει πάντοτε.

Μετ' εὐχῶν ἐν Κυρίῳ

Ὁ Θεοσεβὴς καὶ εὐσεβὴς ἱεροφάνης καὶ ἀρχιεπίσκοπος
Φαναρίου καὶ Νεοχωρίου τοῦ θαυματουργοῦ
ἁγίου ἐνδόξου Τερομάρτυρος Σεραφεῖμ Ἀρχιεπισκόπου
Φαναρίου καὶ Νεοχωρίου τοῦ θαυματουργοῦ

Προοίμιο

Κάθε Τόπος είναι ιερός όταν εκεί σταλάζουν οι ψυχές και ποτίζεται με τον βίο ανθρώπων. Ιδιαίτερα όταν εκεί ιεουργεί η σιωπή της προσευχής και η γαλήνη της ψυχής. Εκεί όπου λαμβάνει χώρα ο βαθύτερος διάλογος με το θεϊκό. Είναι ιερός, όταν ο βίος ανθρώπων γίνεται λάδι στο καντήλι της πίστης.

Σεμνείων είναι και ιερών, όσων κράτησαν τα Γράμματα ζωντανά με το «ψαλτήρι και το χτωήχι». Εκείνων, όσων, μαρτύρησαν όταν βρέθηκαν στο σταυροδρόμι της Ιστορίας με την επιλογή Ελευθερία ή Θάνατος. Όσων εθήτευσαν στην Κιβωτό του Γένους των Ελλήνων και της Ορθοδοξίας. Εκείνων, όποιων, έζησαν την ένδεια και την υστέρηση για να γνωρίσουν μέσα από αυτή πληρότητα ψυχής και να γευτούν έναν άλλο πλούτο. Εκείνων, όλων, όπου έκαμαν πράξη το «Αγαπάτε Αλλήλους» με τη στάση ζωής υπηρετώντας την ιερότητα των αναγκών ανθρώπων, με το χάρισμα δωρεάς και την ευλογία προσφοράς.

Αυτός ο Τόπος γίνεται Σεμνείων Ιερών.

Ειδικά όταν σε τούτο εδώ το άγνωστο μέχρι σήμερα μοναστηράκι, με τη μακρόχρονη ιστορική διαδρομή, πλεονάζει η σεμνότητα. Η Αγία Τριάς Βουнесίου πορεύεται στο Χωρο-Χρόνο με την αξιοπρέπεια της ασκητείας ανωνύμων Μοναχών και του Θεού την ευλογία. Άλλοτε έσβηνε το καντήλι του για καιρό, κι άλλοτε άναβε, ανάλογα με το πώς φυσούσαν οι αέριδες της Ιστορίας.

Πορεύτηκε υπό την προστασία του Οικουμενικού Πατριαρχείου, με την σταυροπηγιακή αξία του Ιερού Μονυδρίου της Αγίας και Ζωοποιού Τριάδος το οποίο προέβλεπε ότι θα είναι διά παντός αυτοδέσποτο, αδούλωτο, ακαταπάτητο, ελεύθερο, «εις τόν αἰῶνα τόν ἅπαντα», όπως αναφέρει πατριαρχικό σιγίλιο.

Ένα από τα άγνωστα μνημεία των αδούλωντων Αγράφων, υπέφερε τα πάνδεινα, αλλά και πορεύτηκε ανάλογα με τον τόπο όπου ρίζωσε: «πτωχόν ὑπάρχει, καί πάντη ἄπορον, καί ἀπρόσοδον καί ἐνδεές, καί κατά πάντα σμικρῶτατον, καί ἀσθενές». Ακριβώς γι' αυτό και το αγαπάμε ιδιαίτερα, ως Κοινότητα των Βουнесιωτών ανέκαθεν το υποστηρίζουμε, διότι η σιωπή του μας δίδαξε πώς να αναγνωρίζουμε το δικό μας Χρέος.

Η έκδοση τούτη συμβολισμός είναι και απόπειρα ανά-γνωσης ιστορίας που παραμένει στην αφάνεια. Συμβολή είναι στην καταγραφή και ανάδειξη της διαδρομής του, την οποία καταθέτουμε με την ελπίδα να συμπληρωθεί στο μέλλον με νέα στοιχεία για το ιστορικό του παρελθόν. Προπάντων με την ευχή να βρει τη θέση του στα επέκεινα του χρόνου.

Αφιερώνεται στη μνήμη όλων των ασκητών, ανδρών και γυναικών, ανώνυμων κι επώνυμων λευιτών, οι οποίοι διακόνησαν τη χάρη του Θεού.

Στους ανώνυμους, αλλά και επώνυμους κτήτορες.

Στους αοίδιμους, Αθανάσιο ιερομόναχο εκ Γραλίστης Αγράφων και Ιεζεκιήλ Βελανιδιώτη, φωτεινό ιεράρχη. Διαχρονικά σε όλους όσοι εδώ υπηρέτησαν Θεό και Άνθρωπο, ο καθένας με το δικό του τρόπο.

Η έκδοση τούτη και διάθεση ως άλλο αντίδωρο αγάπης στην κοινότητα των Βουνεσιωτών, γίνεται αντί ετησίου μνημοσύνου του γεννήτορα Γιάννη Χρ. Νάνου (1931 – 14/9/2021), προσφορά της συζύγου Ροδάνθης και των τέκνων αυτών Παναγιώτη και Ιουλίας, παιδιά ξωμάχου και ταπεινού ποιμένα στη ζωή, ευλαβούς χριστιανού, αλλά και αυθεντικού Αγραφιώτη, ο οποίος «μας μεγάλωσε με θαύματα» και αξίες.

Τέλος, αφιερώνεται σε όλους τους προσκηνυτές που συνέρρευσαν εδώ ανά τους αιώνες διατηρώντας την Πίστη ζωντανή και προσκυνάμε ακόμα στην Αγία Τριάδα, Πατέρα, Υιό και Άγιο Πνεύμα. Δεν πρέπει να ξεχνάμε, ειδικά το τελευταίο.

Πιστεύω.

Παναγιώτης Νάννος

Λιθανάγλυφο αριστ. πλευράς κεντρικής εισόδου καθολικού Αγίας Τριάδας

*Η μοναδική σωζόμενη φωτογραφία του 1937 πριν καεί από τους Ιταλούς το 1943.
Πηγή: «Θεσσαλικά Χρονικά», επετειακή έκτακτη έκδοση 1935, σελ. 223.*

ΣΤΗΝ ΑΧΛΥ ΤΟΥ ΧΡΟΝΟΥ

Λίγο πιο κάτω από το Βουνέσι, ιστορικό κεφαλοχώρι των Αγράφων, περί τα 2 χλμ στα Β.Α., υπάρχει το «άγνωστο» μοναστήρι της Αγίας Τριάδος. Η ιστορία του χάνεται στα βάθη των αιώνων και τη σκεπάζει η αχλύς του χρόνου. Μοιάζει με καντήλι, το φως του οποίου τρεμοσβήνει, ενώ μεγάλα διαστήματα της ιστορίας του παραμένουν ακόμα στο σκοτάδι. Λιγοστά είναι τα στοιχεία που έχουν μέχρι σήμερα συγκεντρωθεί με πολυετή κόπο. Εικάζεται ότι είναι το πρώτο γυναικείο μοναστήρι στα Άγραφα και κτίστηκε στα Βυζαντινά χρόνια, χωρίς ωστόσο να προσδιορίζεται η περίοδος και οι συνθήκες ανέγερσης. Αχρονολόγητο και αγνώστου αποστολέα σιγίλιο προκύπτει «επικυρωτικό ότι το πατριαρχικό σταυροπηγιακό μονύδριον της Αγίας Τριάδος κατά την τοποθεσίαν Βουνέσι της επαρχίας Φ(αναρίου). και Ν(εοχωρίου). είναι εφεξής σταυροπηγιακόν» (1 ΙΜΘΦ). Με άλλα λόγια ήταν ένα μικρό μοναστήρι το οποίο υπαγόταν απ' ευθείας στο πατριαρχείο Κωνσταντινουπόλεως.

Στην πρόθεση 37 της Μονής του Δουσίκου του 16^{ου} αι. περιλαμβάνονται χιλιάδες ονόματα αφιερωτών από χωριά και οικισμούς κυρίως της Θεσσαλίας αλλά και της Ηπείρου και της Μακεδονίας, ανάμεσα στους οποίους 118 του νομού Καρδίτσας. Σε εργασία του Θ. Ζαρκάδα (2) παρουσιάζονται οι αφιερωτές οκτώ (8) οικισμών, οι περισσότεροι σήμερα ανήκουν στο Δήμο Λίμνης Πλαστήρα (Βουνέσι, Μεσινικόλα, Μπλάσδου, Στούγκου, Κερασία), δύο στο δήμο Μουζακίου (Μούρκου Καναλίων και Γόλτσα) και ο

Άγιος Γεώργιος στο Δήμο Καρδίτσας.

Στα φύλλα 161r και 161v για το «χωρίον βουνέσι ρξη΄» περιλαμβάνονται 97 ονόματα, εξ αυτών επιλέξαμε αυτά που έχουν εκκλησιαστικό ενδιαφέρον, ήτοι: τριών (3) ιερέων, (θωμᾶ ιερέως, ἄλεξάνδρου ιερέως. περιστέρας πρεσ(βυτέρας). ἄβραμίου ιερέως. χρύσος πρεσ(βυτέρας).

Δύο (2) αντρών μοναχών (λεοντίου μοναχοῦ και λαβρεντίου μοναχοῦ).

Πέντε (5) γυναικῶν μοναχῶν (χριστίνας (μον)αχῆς. ἀγάθης μοναχῆς. σωσάννης μοναχῆς. ἀθανασίας μοναχῆς. αναστασίας μοναχῆς).

Από το πλήθος των αφιερωτών (118), των ιερέων αλλά και των μοναχῶν, συμπεραίνουμε ότι το Βουνέσι την εποχή του 16^{ου} αιώνα ήταν κεφαλοχώρι, μέχρι πριν τη μεγάλη σφαγή του 1601. Αυτό ενισχύεται και από το γεγονός ότι στον οθωμανικό φορολογικό κατάλογο (τεφτέρ) 1454-55 εμφανίζεται να έχει 96 χανέδες + 9 χήρες = 105 οικογένειες «φορολογικά νοικοκυριά» και είναι το μεγαλύτερο χωριό στη Νευρόπολη, με πληθυσμό περίπου 516 άτομα, αν υπολογίσουμε με 5 άτομα την κάθε οικογένεια και 4 άτομα με αρχηγό οικογενείας τις χήρες.

Το δεύτερο συμπέρασμα είναι ότι στον κατάλογο υπάρχουν 5 μοναχές. Επιβεβαιώνεται ότι το μοναστήρι του Βουνεσίου ήταν γυναικείο και μάλιστα ακμάζον. Το γεγονός αυτό επιβεβαιώνεται και από μία άλλη πηγή μέσα από τα τοπωνύμια, όπου στην ευρύτερη περιοχή υπάρχει της «καλογριάς το πουρνάρι» και άλλη τοποθεσία «στης καλογριάς» (3. Νάννος).

Ωστόσο, είναι απορίας άξιον πώς εμφανίζονται και δύο άντρες μοναχοί, όταν είναι γνωστό ότι η συνύπαρξη αντρών και γυναικών μοναχών είναι ακόμα και σήμερα απαγορευτική, πόσο μάλλον εκείνη την εποχή. Άλλη γνωστή μέχρι σήμερα μονή στην περιοχή δεν υπάρχει, οπότε;

Ο Κώστας Σπανός εκτιμά βάσιμα ότι πρόκειται για ηλικιωμένους άκληρους άντρες που μεταβίβαζαν το σύνολο της περιουσίας τους στο μοναστήρι, το οποίο τους περιέθαλπε μέχρι τέλους, με μια λέξη οι καλόγριες τους «γηροκομούσαν», όπως λέμε και σήμερα. Μια δεύτερη εκδοχή, είναι οι μοναχοί να ήταν Βουνεσιώτες σε άλλο μοναστήρι, όπως λ.χ. της Κορώνας, ενώ στις δωρεές κτημάτων αναφέρονταν το χωριό καταγωγής.

Στον φορολογικό κατάλογο του 1454 -55, ανάμεσα στα 132 ονόματα Βουνεσιωτών φορολογουμένων, υπάρχουν και δέκα Βουνεσιώτες με το κοινό επώνυμο Κοντορίνος. (4 Βασιλούλης) Ένας εξ αυτών αναγράφεται ως «Κοντορίνος καλόγηρος», προφανώς δηλωτικό της μοναστικής ιδιότητάς του. Για να είναι στον κατάλογο αυτό, άραγε να εκπροσωπεί φορολογικά τη μονή, διότι ως φυσικό πρόσωπο απαλλάσσονταν της φορολογίας,

ή μήπως ήταν σε κάποιο άλλο κοντινό μοναστήρι, ίσως της Κορώνας; Απάντηση στο ερώτημα δεν είναι εύκολο να δοθεί, διότι απουσιάζουν τα τεκμήρια.

Στον Ιεροσολυμίτικο Κώδικα 509 του 1649-1669 στο φύλλο 98β φαίνονται δύο εγγραφές οικογενειών

από το Βουνέσι.(5 Σπανός Κώστας) Οι αγιοταφίτες μοναχοί φεύγουν από την Γράλιστα (σήμερα Ελληνόπυργος), την οποία επισκέφθηκαν στις 15/9/1659) και στις 18 Σεπτεμβρίου 1659 έρχονται στη «χώρα Βουνέσι» όπου α) + «Διονυσία μοναχή, Κουμπούλω, Περιστέρα και β)+ Μαργαρώνα, Ζαφείρα, Στεριανός, Ιωάννης. Αφέντω.» ενισχύουν τον έρανο, χωρίς να αναφέρονται ποσά. Εις αντάλλαγμα οι μοναχοί εξομολογούν και διδάσκουν ή κάνουν αγιασμό. Από αυτή την εγγραφή πιθανολογούμε ότι η Διονυσία μοναχή, είναι της μονής Αγ. Τριάδος, δεδομένου ότι το μοναστήρι

είναι στον άξονα Γράλιστα – Βουνέσι και είναι πολύ φυσικό να κατευθύνθηκαν πρώτα εκεί οι Αγιοταφίτες μοναχοί. Από τα ανωτέρω συμπεραίνουμε ότι το 1659 στο χώρο του μνημείου που εξετάζουμε υπήρχε αυτή την εποχή γυναικείο μοναστήρι με τρεις μοναχές.

Δύο σημαντικά πατριαρχικά σιγίλια

Σημαντική πηγή για την πρώτη περίοδο του μοναστηριού αποτελούν δύο χρονολόγητα πατριαρχικά σιγίλια, (έγγραφα) τα οποία εκδόθηκαν υπέρ της μονής Αγίας Τριάδος Βουνεσίου και είναι καταχωρισμένα σε κώδικα του Οικουμενικού Πατριαρχείου. Δυστυχώς για άγνωστη τότε αιτία δεν αναγράφηκε το έτος έκδοσης. Το βέβαιο είναι ότι καταχωρήθηκαν στον «κώδικα Κριτίας» από το διάστημα 1755/1756 οπότε ο Κριτίας ξεκίνησε να συντάσσει τον κώδικά του. μέχρι που παραιτήθηκε 1768. Τα σιγίλια καταχωρήθηκαν χρονικά στον κώδικα αυτό, μεταξύ του 1755/1756 και 1768. Η έκδοση των εγγράφων πρέπει να έγινε νωρίτερα. Τα σιγίλια ανέδειξε με εργασία του ο ερευνητής δρ Βασίλης Κ. Σπανός,⁽⁶⁾ τα οποία δημοσίευσε αυτούσια στο «Θεσσαλικό Ημερολόγιο». Μέσα από αυτά αντλούμε πολύτιμες πληροφορίες για τη μονή και βρίσκουμε μεγάλα κομμάτια ενός παζλ που δεν έχει ακόμα συμπληρωθεί.

Το πρώτο σιγίλιο είναι υπέρ του «μοναστηριού σταυροπηγιακού τῆς Ἀγίας Τριάδος ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Φαναρίου εἰς τοποθεσίαν Βουνέσι ἐπιβεβαίωσις εἰς παντελῇ ἐλευθερίαν καὶ ἀσυδοσίαν», ἥτοι αναγνωρίζεται πλήρης ελευθερία και χωρίς λογοδοσία σε καμία άλλη αρχή, όπως είναι λ.χ. ο τοπικός μητροπολίτης. Επίσης, προκύπτει ότι με τα δύο γνωστά σιγίλια επαναφέρεται η ισχύς παλαιότερων πατριαρχικών γραμμάτων, και ότι, σε κάποιο σημείο, ο συντάκτης του αναφέρει πως μονύδριο «ἐκ βάθρων

ἠγέρθη καὶ ὠκοδόμηται πρό χρόνων», πρέπει, κατά την σύνταξη του γράμματος, να είχε παρέλθει ικανό - αν και απροσδιόριστο - χρονικό διάστημα από την ανέγερση της μονής, η οποία μπορεί να τοποθετηθεί ενάμιση περίπου αιώνα πριν από την επανίδρυσή της από τον Αθανάσιο, ἥτοι γύρω στις αρχές του ΙΗ' αιώνα, τουλάχιστον. Τίποτα, βέβαια, δεν αποκλείει το συγκεκριμένο έγγραφο να συντάχθηκε νωρίτερα, από το 1710, (όταν ο Κριτίας εισήλθε στα πατριαρχικά γραφεία), οπότε η ίδρυση της μονής ανάγεται, αντίστοιχα, σε παλαιότερη εποχή.

Σημειώνει ο Β.Κ. Σπανός: [...] Ὅσον αφορά το περιεχόμενό του, αρχίζει με έναν μακροσκελή πρόλογο, περί της γενικότερης υποχρέωσης της Εκκλησίας και δη του Οικουμενικού Πατριαρχείου και του εκάστοτε οικ. πατριάρχη να χορηγεί βοήθεια, σε όσους την χρειάζονται, αφειδώς. Διότι, αν κάθε άνθρωπος οφείλει να κάνει το καλό, το ίδιο και σε πολύ μεγαλύτερο βαθμό ισχύει και για τους ιεράρχες, οι οποίοι πρέπει να θέτουν το «αγαθοποιεῖν» και την παροχή εκκλησιαστικῶν δωρεῶν υπεράνω ὅλων. Στο πλαίσιο αυτό, λοιπόν, ο εκάστοτε κάτοχος του οικουμενικού θρόνου οφείλει να επικυρώνει και να επιβεβαιώνει την ισχύ πατριαρχικῶν γραμμάτων, τα οποία εξέδωσαν προγενέστεροι οικουμενικοί πατριάρχες, οι οποίοι παραχωρούσαν, με αυτά, προνόμια «ἐπ' εὐλόγοις αἰτίαις».

Έτσι, λοιπόν, και ο σημερινός κάτοχος του θρόνου, ο οποίος μόλις ανέλαβε τα καθήκοντά του, «διὰ τῆς ἄνωθεν κλήσεως, προβολῆς τε καὶ χειραγωγίας τῆς ἀπειροδυνάμου καὶ μακαρίας προνοίας», μεριμνεί υπέρ

[The page contains dense handwritten Greek text in two columns.]

*Η πρώτη σελίδα του πρώτου
σιγγιού της Μονής του
Βουνεσιού (Μορφοβουνίου)
της Καρδίτσας (ΙΗ΄ αι.).
Από την εργασία του
Δρ. ΒΑΣ. Κ. ΣΠΑΝΟΥ
ΘΗΜ. τομ. 54 σελ. 158*

των «καταπονουμένων», των «παρακινδυνευόντων» και των «μετρίως έχόντων», με πλείστη επιμέλεια, στα πλαίσια του εφικτού, και δεν αγνοεί κανέναν από όσους προστρέχουν στην «ἐκκλησιαστική περίθαλψιν», αλλά «εὐμενῶς ἀποδέχεται πάντων τάς ἱκεσίας» αναζητώντας θεραπεία στο πρόβλημα του καθενός, συμφώνως με τις θείες εντολές, οι οποίες επιτάσσουν να είναι «οἰκτῆρμων πρὸς πάντας, καὶ μηδενὸς τῶν ἐλαχίστων καταφρονεῖν καὶ πάντα πρὸς οἰκοδομὴν διευθετεῖν, καὶ τὴν ἀξίαν τῶν πατριαρχικῶν προνομίων ἐνεργῇ περιφυλάξαι καὶ ἀδιάπτωτον».

Μεταξύ άλλων, λοιπόν, «τινὲς τῶν ἐν θεοσεβείᾳ βιούντων» του γνωστοποίησαν ὅτι «μονύδριόν τι κεῖται σταυροπηγιακὸν καὶ πατριαρχικὸν εὐτελὲς λίαν καὶ βραχύτατον περὶ τὴν ἐπαρχίαν Φαναρίου καὶ Νεοχωρίου κατὰ τὴν τοποθεσίαν τοῦ Βουνέσι, ἐπ' ὀνόματι σεμνυνόμενον τῆς ἁγίας καὶ ζωαρχικῆς Τριάδος».

Το μονύδριο, αυτό, «ἐκ βάθρων ἡγέρθη καὶ ὠκοδομεῖται πρὸ χρόνων ἐπὶ πατριαρχικῷ καὶ σταυροπηγιακῷ ὀνόματι, καὶ ἐπιφέρει τὴν σταυροπηγιακὴν ἐπωνυμίαν καὶ δύναμιν καὶ ἐνέργειαν, διὰ γραμμάτων πατριαρχικῶν τῶν πρὸ ἡμῶν πατριαρχῶν».

Οι κάτοικοι που στέλνουν την επιστολή και ζητούν τη στήριξη του μοναστηριού αναφέρουν ὅτι δεν ἔχει τους αναγκαίους πόρους για να ζήσει τους λιγοστούς μοναχούς. Ὅπως περιγράφεται στο σιγίλιο «πτωχὸν ὑπάρχει, καὶ πάντῃ ἄπορον, καὶ ἀπρόσοδον καὶ ἐνδεές, καὶ κατὰ πάντα σμικρότατον, καὶ ἀσθενές, καὶ τρέφειν ἱκανοὺς τῶν πατέρων μὴ δυνάμενον». Για

τους λόγους αυτούς, σημειώνει ο Β.Κ.Σπανός, «[...] «διὰ τὴν ἀπορίαν τῶν ἀναγκαιῶν», εγκαταβιώνουν σ' αὐτὸ ἐλάχιστοι μοναχοί, οἱ οἱποῖοι ἀσπάζονται τὴν κατὰ Χριστὸν σκληραγωγία καὶ στενότητα, ἐπιδιώκουν λιτὸ βίον, στενοχώρια καὶ θλίψη, ὅσα, δηλαδή, ἐξασφαλίζουν τὴν βασιλεία τῶν οὐρανῶν. Τὸ πτωχὸ αὐτὸ καταγώγειον, λοιπόν, «κατὰ πάντα μακρὰν περιφέρει τὴν ἔνδειαν καὶ μεγάλῃς χρήζει τῆς βοηθείας καὶ ἀντιλήψεως καὶ σκιάσεως», ἐνῶ οἱ προαναφερθέντες πιστοὶ «περὶ οὗ μεγάλως ἐδεήθησαν ἐλεῆσαι τὸ τοιοῦτον ἡμᾶς [τον οικ. πατριάρχη] καὶ χεῖρα πεσόντι διδόναι». Συγκεκριμένα, τοῦ ζήτησαν ὄχι μόνον νὰ ἐπιβεβαιώσῃ τὴν «σταυροπηγιακὴν ἐλευθερίαν καὶ αὐτοδεσποτίαν αὐτοῦ», με νεότερο πατριαρχικὸ γράμμα, ὅπως συνήθως γίνεται, ἀλλὰ νὰ προστεθοῦν καὶ τα ἐξῆς: νὰ ὀρισθεῖ μικρὴ «ψυχγωγία», δηλαδή εἰσφορά, καὶ νὰ μὴν παρέχει, ὡς ἐτήσια εἰσφορά, στο Οἰκουμενικὸ Πατριαρχεῖο, τίποτα ἄλλο, παρὰ μόνον νὰ τελεῖ τὸ διηνεκές μνημόσυνο τοῦ ἐκάστοτε Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχῃ, λόγῳ τῆς ἀδυναμίας καταβολῆς ἄλλης εἰσφοράς».

Τὴν παράκληση τῶν πιστῶν, λοιπόν, ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης τὴν ἔκανε δεκτὴ, με εὐσπλαχνία, ὅπως καὶ ὀφείλε, διότι πρέπει νὰ εἶναι ἀρωγὸς στὴν «πρὸς σωτηρίαν ἔφοδον» καὶ νὰ «μὴ παρέχειν ἀφορμὰς πρὸς ἀνατροπὴν καὶ φθοράν τῶν καλῶν», καὶ, ἐπιπλέον, ἐπειδὴ φροντίζει γιὰ τὴν «σύστασιν καὶ προσθήκην καὶ βελτίωσιν τῶν ἱερῶν σεμνείων καὶ θείων καταγωγίων», στα ὁποῖα τελούνται ἀσταμάτητα τὰ θεία μυστήρια υπέρ τῆς σωτηρίας τῶν Χριστιανῶν. Ἐτσι, λοιπόν, με τὸ παρὸν πατριαρχικὸ

«ἐπιβεβαιωτήριο» γράμμα, το σταυροπηγιακό μονύδριο απαλλάσσεται από κάθε ετήσιο δόσιμο και απαίτηση, «χάριν ἀναγκαίας οἰκονομίας», αφού κατατάσσεται στους «λίαν εὐτελεστάτους», όπως αυτό, «δύναται πως καὶ ἡ βραχεία προσθήκη βοηθεῖν, καὶ ἡ σμικροτάτη καταστρέφειν ἀφαίρεσις».

Ειδικότερα, με την σύμφωνη γνώμη των παρόντων συνοδικών αρχιερέων, αναγνωρίζεται και επικυρώνεται, «εἰς τὸν αἰῶνα τὸν ἅπαντα», η σταυροπηγιακή αξία του Ιερού Μονυδρίου της Αγίας και Ζωοποιοῦ Τριάδος, το οποίο θα είναι, διὰ παντός, αυτοδέσποτο, αδούλωτο, ακαταπάτητο, ελεύθερο, τόσο το ίδιο όσο και τα αφιερωθέντα σ' αυτό κτήματα, κινητά και ακίνητα, ὅσα κατέχει τώρα και ὅσα θα αποκτήσει, στο μέλλον, και παντελῶς ασύδωτο και ακαταζήτητο «μέχρι καὶ ἐνός ὁβολοῦ». Θα είναι, για πάντα, απαλλαγμένο, από κάθε χείρα βαριά και πλεονέκτιδα, και οὔτε αρχιερέας, οὔτε ἄρχοντας, οὔτε κάποιος ἄλλος μπορεί να το ενοχλήσει, να το επηρεάσει, να το καταδουλώσει ἢ να απαιτήσει κάτι, οὔτε καν ἐξάρχος, και δεν θα υπόκειται σε κανέναν, παρά μόνον στον ἐκάστοτε οἰκ. πατριάρχη, στον οποίον, ὁμως, θα παρέχει, ως ετήσια εἰσφορά, μόνον την μνημόνευσή του, την οποία οφείλει να τελεῖ αδιαλείπτως.

Θα αναφέρεται μόνον στο Οικουμενικό Πατριαρχεῖο, το οποίο θα μνημονεύεται στην σφραγίδα του, ενώ οι ασκούμενοι σ' αυτό πατέρες θα κρίνονται και θα εξετάζονται μόνον από το Οικουμενικό Πατριαρχεῖο, χωρίς κανείς ἄλλος να ἔχει δικαιοδοσία να κρίνει τα ζητήματα της μονῆς και των μοναχών, ἢ να επέμβει ἢ να αξιώνει υποταγή ἢ να προβεῖ σε χειροτονία.

Μόνον η πατριαρχική ἐξουσία ἔχει δικαιώματα ἐπάνω στους μοναχοὺς, ὅσον αφορά την «διοίκησιν, τὴν κρίσιν καὶ τὴν ἐξέτασιν, κατὰ τὴν τῶν σταυροπηγίων συνήθειαν». Αναφέρει ο Β.Κ.Σπανός:

«Ὅταν υπάρξει ἀνάγκη χειροτονίας, μπορούν οι μοναχοὶ να προσκαλοῦν ὅποιον αρχιερέα θέλουν, ὥστε αὐτός να την τελέσει και να ασκήσει τα αρχιερατικά καθήκοντά του, χωρίς ὁμως να λάβει θέση στο ιερό σύνθρονο. Εάν πάλι δεν μπορούν να προσκαλέσουν κάποιον αρχιερέα, ἔχουν την ἄδεια να βγαίνουν από το μονύδριο και να πηγαίνουν για χειροτονία στην επαρχία του αρχιερέα που θα τους διευκολύνει με την υποχρέωση ὅταν επιστρέφουν, να φέρουν μαζί τους συστατικό γράμμα του τελέσαντος την χειροτονία προς ἀπόδειξή της. Οι χειροτονηθέντες μοναχοὶ ἔχουν την ἄδεια να ιερουργοῦν και να εκτελοῦν τα καθήκοντά τους ανεμπόδιστα, με την ἄδεια βέβαια του τοπικού αρχιερέα.

Ὅλα τα προαναφερθέντα θα είναι «ἀδιάπτωτα καὶ ἀδιάσειστα ἕως οὗ ὁ ἥλιος ἐπιγῆς ἐφορᾷ». Ὅποιος θελήσει να ανατρέψει κάτι από αυτά και να διασαλεύσει την τάξη, εἴτε αρχιερέας εἴτε λαϊκός, να είναι αφορισμένος από την τιμώμενη στην μονή Αγία Τριάδα, με αφορισμό αἰώνιο και ἄλυτο ἀκόμη και μετά τον θάνατό του, καταραμένος και ασυγχώρητος και να βρει ἀντίπαλό του τον Κύριο, την φοβερή ἡμέρα της κρίσεως. Για ασφάλεια του μονυδρίου, συντάχθηκε το παρὸν σιγιλιώδες γράμμα και δόθηκε σ' αὐτήν». Με ἄλλα λόγια το μοναστήρι απολαμβάνει ισχυρῆς πατριαρχικῆς προστασίας, απαλλάσσεται από κάθε εἰσφορά (εἶναι ασύδοτο) για πάντα, στον αἰῶνα τον ἅπαντα ἀλλά και ὅσο ο ἥλιος βλέπει τη γη, «ἕως οὗ ὁ ἥλιος ἐπιγῆς ἐφορᾷ», με μόνη υποχρέωση οι μοναχοὶ να μνημονεύουν τον πατριάρχη.

Το δεύτερο σιγίλιο

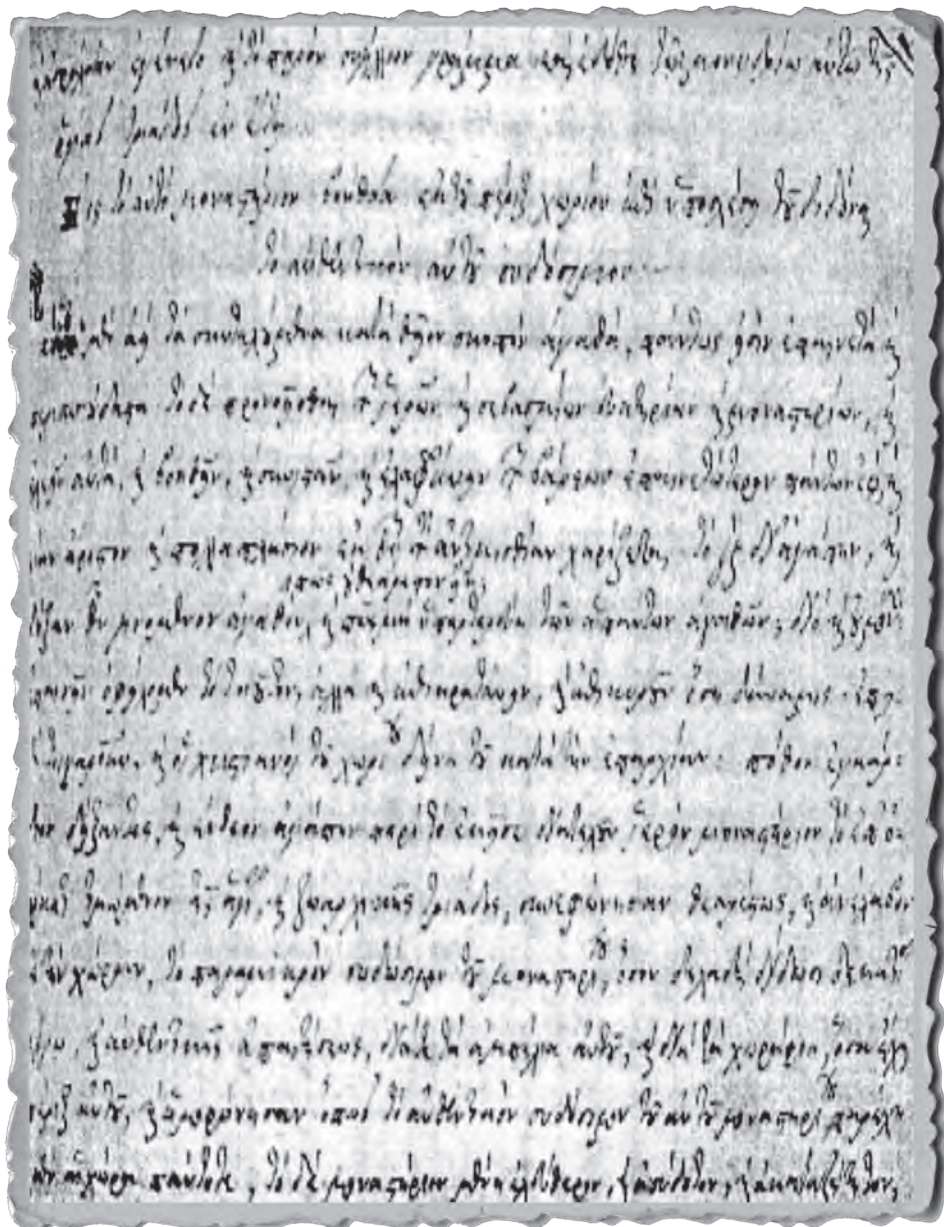
Το δεύτερο υπέρ της Μονής σιγίλιο είναι αρχονολόγητο και ανυπόγραφο και φέρει τον τίτλο «Εἰς τό αὐτό μοναστήριον βοήθεια ἐκ τοῦ πέριξ χωρίου ἐπὶ ὑποσχέσει τοῦ διδόναι τό αὐθεντικόν αὐτοῦ συδόσιμον». Με άλλα λόγια δίνει τη βοήθεια, αλλά με την προϋπόθεση ότι θα αποδίδει το «αυθεντικό» και «συδόσιμον», ἴτοι θα καταβάλλει τα νόμιμα στον αφέντη Οθωμανό, την εξουσία του οποίου τώρα αναγνωρίζει.

Στο δεύτερο έγγραφο διαπιστώνεται αλλαγή του ύφους, αν και ο Β. Κ. Σπανός σημειώνει ότι «θα μπορούσε να έχει συνταχθεί από τον συντάκτη του πρώτου, του οποίου, άλλωστε, χρονικά και από άποψη περιεχομένου, αποτελεί συνέχεια». Ωστόσο μεταβάλλεται η ψυχική διάθεση (σε σχέση με το πρώτο), η μονή αποκαλείται «ἱερόν μοναστήριον» και «μοναστήριον», χωρίς να υιοθετεί τους χαρακτηρισμούς που ζήτησαν βοήθεια για το «εὐτελές λίαν καὶ βραχύτατον», «μονύδριον», γεγονός που φανερώνει μεταβολή μια πιο «υπηρεσιακή» προσέγγιση, αν δεν είναι διαφορετικός συντάκτης. Και συνεχίζει ο Σπανός: «Άλλωστε, σε κανένα σημείο του δευτέρου, ο συντάκτης δεν κάνει λόγο για την επικύρωση της σταυροπηγιακής αξίας, που έγινε με το πρώτο έγγραφο, ενώ, αν ήταν αυτός ο συντάκτης και του πρώτου, με κάποιον τρόπο, σίγουρα, θα έκανε μνεία, ἔστω και αόριστα ή περιληπτικά, της προηγούμενης απόφασής του. Σύμφωνα με τον συντάκτη του, λοιπόν, οτιδήποτε συντελείται «κατά θεῖον σκοπόν» είναι αγαθό, επαινετό και

περισπούδαστο, ενώ το να προνοεί κάποιος για τους ιερούς και σεβάσμιους οίκους και τα μοναστήρια, να τα ελεεί, να τα βοηθεί ελαφρύνει από τα βάρη τους, όπως και το να τα ιδρύει, είναι «ἐπαινετώτερον πάντων καὶ λίαν ἄριστον καὶ πολλαπλάσιον ἐκ Θεοῦ τὴν ἀντιμισθίαν χαρίζεται».

Το δεύτερο σιγίλιο συνεχίζει με ένα γενικόλογο περιεχόμενο, όπως μας το μεταφέρει ο Β. Κ. Σπανός: «[...] Επειδή, λοιπόν, οφείλει κάποιος όχι μόνον να επαινεί τις καλές πράξεις, αλλά και να τις επικυρώνει και να προσδίδει σ' αυτές κύρος, με την σύμφωνη γνώμη της Συνόδου του Οικουμενικού Πατριαρχείου, ο πατριάρχης εκδίδει το παρόν έγγραφο, μετά από αίτημα, που του υπέβαλαν «οἱ χριστιανοὶ τοῦ χωρίου δεῖνα τοῦ κατὰ τὴν ἐπαρχίαν». Αυτοί, λοιπόν, «κτόθον ἐγκάρδιον δείξαντες καὶ ἔνθεον ἀγάπην περὶ τό ἐκεῖσε διατελοῦν ἱερόν μοναστήριον τό ἐπ' ὀνόματι τιμώμενον τῆς ἁγίας καὶ ζωαρχικῆς Τριάδος», συμφώνησαν, θεαρέστως και ομοφώνως, ὥστε να αναλάβει το χωριό να καταβάλλει, για πάντα, «τό παραμικρόν συδόσιμον τοῦ μοναστηρίου, ὅσον δηλαδή δίδωσι δεκατίας λόγῳ καὶ αὐθεντικῆς ἀπαιτήσεως [εννοεί τον καταβαλλόμενο στις οθωμανικές Αρχές φόρο της δεκάτης]», για τα αμπέλια και τα χωράφια, τα οποία κατέχει και βρίσκονται γύρω του. Ἐτσι, η μονή θα είναι ελεύθερη, ασύδοτη και ακαταζήτητη, ενώ οι κάτοικοι θα κερδίσουν ακατάπαυστο και αέναο μνημόσυνο [εννοεί μνημόνευση των ονομάτων τους], γεγονός το οποίο αξίζει πέρα από κάθε πλούτο και θησαυρό και χαρίζει την βασιλεία των ουρανών, ἄφεση αμαρτιών, μακρο-ήμερευση και ευημερία στην ζωή τους.

*Η σελίδα του δευτέρου σιγιλίου
της Μονής του Βουνεσίου
(Μορφοβουνίου) της Καρδίτσας
(ΙΗ΄ αι.).*

Από την εργασία του
Δρ. ΒΑΣ. Κ. ΣΠΑΝΟΥ
ΘΗΜ. τομ. 54 σελ. 163

Όντες άνδρες φρόνιμοι, προνοητικοί, ευλαβείς και θεοσεβείς, λοιπόν, ζήτησαν από τον οικ. πατριάρχη να επισφραγίσει, με συνοδικό γράμμα, την συμφωνία που έκαναν με την μονή. Αυτός, με την σύμφωνη γνώμη των παρευρισκόμενων συνοδικών αρχιερέων, αποδέχθηκε την ευλαβή δέησή τους, με ευχαρίστηση και επαίνους, για την αγαθή προαίρεσή τους, και εκδίδει το παρόν, ώστε η θεοκίνητη αυτή συμφωνία να έχει κύρος και ισχύ και να είναι αμετακίνητη και απαρασάλευτη, «από τοῦ νῦν καί εἰς τόν ἑξῆς ἅπαντα χρόνον». Όσοι συμφώνησαν στα ανωτέρω και όσοι θα διαφυλάσσουν την συμφωνία ας είναι ευλογημένοι, στο πέραςμα των γενεών, από την Αγία Τριάδα, και συγχωρεμένοι στο παρόν. Οι κόποι και τα υπάρχοντά τους ας είναι πάντα ευλογημένα, από τον Θεό, και ας αυξάνονται και πληθύνονται σε χιλιάδες και μυριάδες, ενώ οι ίδιοι ας κερδίσουν μία θέση στα δεξιά του Θεού».

Τί μεσολαβεί και από το «ναϊδριο», το «σεμνείον και το θείον καταγώγιον», αποφεύγει κάθε αναφορά ονομαστική; Τί αναγκάζει το συντάκτη του σιγιλίου να αποφεύγει ακόμα και το όνομα του χωριού να αναφέρει; Γιατί απλά λέει ότι «οἱ χριστιανοί τοῦ χωρίου δεῖνα τοῦ κατὰ τήν ἐπαρχίαν»;

Η διαφορά του ενός σιγιλίου με το άλλο, κατά τη γνώμη μας πάντα, έχει να κάνει με τη χρονική στιγμή, τον γράφοντα αλλά και τις ιστορικές συνθήκες που επικρατούν. Η ψυχική διαφοροποίηση και η απόσταση έγκειται στα ιστορικά γεγονότα της εποχής που γράφονται οι επιστολές. Στο πρώτο σιγίλιο κατά τη γνώμη μας η μονή αντιμετωπίζει το φάσμα

της απόλυτης επιβίωσης, με πιθανή απομόνωση από την τοπική επισκοπή. Ο συντάκτης του α σιγιλίου συμπάσχει ψυχικά με τους μοναχούς, το περιεχόμενο δηλώνει θετική στάση, η οποία πηγάζει είτε από το γραπτό αίτημα της προστασίας είτε από προσωπική αντίληψη που διαμορφώνει ο γράφων μετά από περιγραφή κάποιου που ενδεχόμενα πήγε αυτοπροσώπως στο Οικουμενικό Πατριαρχείο και μίλησε για το μοναστήρι. Μάλιστα για να ισχυροποιήσει την αυτονομία του έναντι των τοπικών θρησκευτικών αρχών δεν διστάζει να εκδώσει εκ των προτέρων αφορισμό! «Όποιος θελήσει να ανατρέψει κάτι από αυτά και να διασαλεύσει την τάξη, είτε αρχιεράς είτε λαϊκός, να είναι αφορισμένος από την τιμώμενη στην μονή Αγία Τριάδα, με αφορισμό αιώνιο και άλυτο, ακόμη και μετά τον θάνατό του, καταραμένος και ασυγχώρητος και να βρει αντίπαλό του τον Κύριο, την φοβερή ημέρα της κρίσεως».

Στο δεύτερο σιγίλιο η απόσταση είναι φανερή, μάλιστα μοιάζει να θέλει να κρύψει την προηγούμενη συμπάθεια και την «ταύτιση» με την μονή. Θεωρεί ότι αποτελεί συνέχεια του προηγούμενου σιγιλίου και αποφεύγει τις επαναλήψεις; Για ποιο λόγο είναι άχρωμο και διεκπεραιωτικό; Σε σημειώσή του ο Σπανός αναφέρει: «[...] Το γεγονός ότι δεν μνημονεύεται ούτε το όνομα του χωριού [Βουνέσι] ούτε και η επισκοπική επαρχία [Φαναρίου και Νεοχωρίου], εντός των ορίων της οποίας βρίσκεται η μονή, είναι, οπωσδήποτε, άξιο προσοχής. Πιθανότερο είναι ότι η παράλειψη δεν οφείλεται στον συντάκτη του εγγράφου, διότι κάτι τέτοιο θα μείωνε, οπωσδήποτε,

την ισχύ του και την διαπραγματευτική δύναμη των αιτησμένων την έκδοσή του, πόσο μάλλον που σε κανένα σημείο του δευτέρου δεν γίνεται συσχέτιση με το πρώτο, με αποτέλεσμα εκ πρώτης όψεως, να μην γίνεται αντιληπτό σε ποια μονή αναφέρεται. Πρέπει η παράλειψη να οφείλεται, μάλλον, στον αντιγραφέα που το καταχώρισε στον κώδικα, ο οποίος, επειδή αντέγραψε το δεύτερο έγγραφο κάτω από το πρώτο, θεώρησε περιττό να επαναλάβει τις ονομασίες, τις οποίες είχε αντιγράψει λίγο πιο πάνω, όταν καταχώρισε στον κώδικα το πρώτο έγγραφο. Εξ άλλου, και το γεγονός ότι προσδιορίζεται, από τον αντιγραφέα, ως «εἰς τό αὐτό μοναστήριον βοήθεια ἐκ τοῦ πέριξ χωρίου ἐπὶ ὑποσχέσει τοῦ διδόναι τό αὐθεντικόν αὐτοῦ συδόσιμον», χωρίς, επίσης να αναφέρεται η ονομασία της μονής, οδηγεί στο ίδιο συμπέρασμα». Αν γνωρίζαμε τη χρονική στιγμή κατά την οποία γράφηκαν τα σιγίλια, θα μπορούσαμε να εξάγουμε με ασφάλεια συμπεράσματα.

Σιγίλια και ιστορικά γεγονότα

Πέραν των ανωτέρω που ενδεχόμενα στοιχειοθετούν αιτία, κατά τη γνώμη μας, η αλλαγή πρέπει να αναζητηθεί στα ιστορικά γεγονότα της εποχής. Τέλος του 15^{ου} αιώνα – αρχές του 16^{ου} σημειώνονται τοπικά επαναστατικά κινήματα, τα οποία ξεκινούν με τον Ρωσσοτουρκικό Πόλεμο. Ενδεχόμενα να ήθελε να προστατεύσει τη μονή, αλλά και τον εκδότη πατριάρχη, από ένα έγγραφο με «θερμό» περιεχόμενο, μέσα σε μια περίοδο έντασης, η οποία δοκίμαζε και τις σχέσεις του πατριαρχείου με το σουλτάνο και το σύστημα

εξουσίας. Αν είχαμε το χρόνο έκδοσης του εγγράφου, θα ήταν εύκολο να εξάγουμε ασφαλή συμπεράσματα.

Το πρώτο σιγίλιο φαίνεται ότι γράφεται σε καθεστώς ευχέρειας παροχής απόλυτης ελευθερίας. Το δεύτερο παρέχει μια γενικόλογη κάλυψη, αλλά αποφεύγει με επιμέλεια να επικαιροποιήσει τα προνόμια. Αντίθετα, φροντίζει να υπενθυμίσει την απόδοση των οφειλόμενων στον «αυθέντη» Οθωμανό.

Πότε γράφτηκαν τα έγγραφα αυτά, ίσως δεν θα το μάθουμε ποτέ. Το βέβαιο είναι ότι μεταγράφηκαν περί τα μέσα του 16^{ου} αιώνα. Το βέβαιο είναι ότι μοναστήρι, για να ζητήσει την προστασία του οικουμενικού πατριάρχη, προϋπήρχε. Η αναφορά στο α' σιγίλιο ότι «ἐκ βάθρων ἠγέρθη καὶ ὠκοδόμηται πρό χρόνων» είναι σημαντική διότι φανερώνει ότι οικοδομήθηκε πρίν από χρόνια, και στη θητεία των προηγούμενων πατριαρχών, πράγμα που σημαίνει ότι δεν οικοδομήθηκε στα χρόνια της μεταγραφής των σιγιλίων. Εικάζουμε βάσιμα ότι το μοναστήρι καταστράφηκε στα χρόνια της Επανάστασης του Διονυσίου του Φιλόσοφου στα 1601, όταν οι Τούρκοι αφάνισαν τα γειτονικά με το Φανάρι Αγραφιώτικα χωριά. Εκτός από τον άγιο Σεραφείμ, κατέσφαξαν το σύνολο των κατοίκων στο Βουνέσι και το Βλάσδο, όπου υπάρχει το κοινό τοπωνύμιο «Λιανοκόκκαλα», (7. Νάννος). Αυτό μόνο τυχαίο και συμπτωματικό δεν είναι, αφού στο Βουνέσι την εποχή αυτή υπάρχει η θερινή κατοικία του επισκόπου και η Αγία Τριάδα, ενώ το Βλάσδο στέφεται από την επιβλητική Ιερά Μονή Κορώνας της οποίας ήταν ηγούμενος ο Σεραφείμ πριν γίνει επίσκοπος.

Τον Νοέμβριο του 1600 ξεσπά το πρώτο απελευθερωτικό κίνημα στη Θεσσαλία, με πρωταγωνιστή τον μητροπολίτη της Λάρισας Διονύσιο Β΄ τον Φιλόσοφο, τον επονομαζόμενο χλευαστικά απ' τους εχθρούς του «σκυλόσοφο». Παρακινημένος απ' τον ηγεμόνα της Βλαχίας Μιχαήλ το Γενναίο, ο ψυχωμένος ιεράρχης ξεσηκώνει τη Θεσσαλία και την Ήπειρο ενάντια στον τύραννο με το σύνθημα «Τρίκκη Βυζάντιον ανακτήσει».

Στην προσπάθειά τους να καταπνίξουν το κίνημα οι Τούρκοι αφάνισαν τα χωριά, υπέβαλλαν σε βασανιστήρια τους Χριστιανούς και έσφαξαν τον μητροπολίτη Φαναρίου Σεραφείμ, ο οποίος ακολούθησε την επανάσταση και μαρτύρησε στο Φανάρι στις 4/12/1601, ημέρα που τιμάται η μνήμη του ως αγίου.

Η προφορική παράδοση διασώζει τη μαρτυρία της μεγάλης σφαγής μέσα από το κοινό τοπωνύμιο «Λιανοκόκαλα», το οποίο υπάρχει στο Βουνέσι, έδρα της θερινής κατοικίας του μητροπολίτη Σεραφείμ και στο Μοσχάτο (Βλάσδο), όπου επάνω από το χωριό υπάρχει η Μονή Κορώνας, όπου ήταν ηγούμενος ο Σεραφείμ πριν γίνει μητροπολίτης. Τα χωριά υπέστησαν τη βία των Οθωμανών, μαζί και το μοναστήρι της Αγίας Τριάδος.

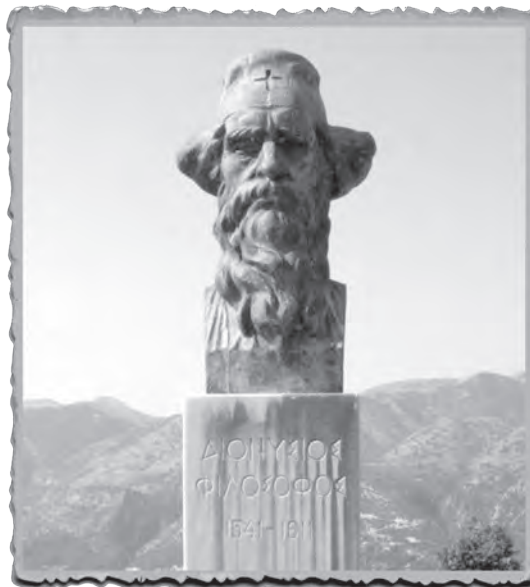
*Προτομή Διονυσίου Φιλοσόφου
στη μονή Διχουνίου Ιωαννίνων*

Λίγα λόγια για τον Άγιο Σεραφείμ

Ο Άγιος Σεραφείμ γεννήθηκε στην Πεζούλα Νευρόπολης, σήμερα λίμνης Πλαστήρα, περί τα 1550. Έμαθε τα πρώτα γράμματα στο τοπικό μοναστήρι του Αγίου Παντελεήμονα και ήταν ιδιαίτερα επιμελής. Ο μοναστικός του βίος αρχίζει από την Ι.Μ. Κρυεράς Πηγής, όπως λεγόταν τότε η μονή Κορώνας. Στα χρόνια που ήταν ηγούμενος, το μοναστήρι δυνάμωσε, απέκτησε φήμη και δύναμη, γεγονός που καταξίωσε και τον Σεραφείμ. Αυτό συνέτεινε στην εκλογή του ως επισκόπου Φαναρίου και Νεοχωρίου, ιδιότητα την οποία υπηρέτησε με θέρμη, οργανώνοντας την Εκκλησία και όντας κοντά στους πιστούς, οι οποίοι τον αγαπούσαν. Αυτό όμως δεν άρεσε στους

τούρκους και με την έκρηξη του επαναστατικού κινήματος του Διονυσίου του Φιλοσόφου το 1601, αντέδρασαν βίαια καταπνίγοντας την επανάσταση στο αίμα. Θεωρήθηκε άμεσος συνεργός του Διονυσίου, δεδομένου ότι η εκκλησιαστική περιφέρειά του, αυτή των κεντρικών Θεσσαλικών Αγράφων, συμμετείχε ενεργά στο κίνημα, (8. Κρομμύδας).

Ο Σεραφείμ συνελήφθη και για δύο ημέρες, 3 και 4 Δεκεμβρίου του 1601, υπέστη δεινά βασανιστήρια, με καταληκτικό

τον αποκεφαλισμό του, αν και ο ίδιος δεν είχε ενεργό συμμετοχή στο κίνημα. Το κεφάλι του πετάχτηκε στον Σαλαμπριά ποταμό και σύμφωνα με την παράδοση εντοπίστηκε από το φως που έπεμπε από ψαράδες που έσυραν τα δίχτυα τους. Το κεφάλι παραδόθηκε αρχικά στην Ι.Μ. Δουσίκου, στα Τρίκαλα, αλλά μετά από αίτημα της Ι.Μ. Κορώνας παραδόθηκε στη μονή όπουμόνασε και εκλέχθηκε ηγούμενος. Τοποθετήθηκε σε ειδικό μεταλλικό κιβώτιο, το οποίο παραμένει μέχρι σήμερα στο μοναστήρι της Κορώνας. Η παράδοση θέλει να έχει θεραπεύσει πολλούς ανθρώπους με προβλήματα υγείας. Κάποτε έσωσε τον τοπικό πληθυσμό από την πανούκλα, το γεγονός πέρασε στην αιοιογραφία του και εικονίζεται να πατά με τα πόδια του την θανατηφόρα ασθένεια και να την χτυπά με την ποιμαντορική ράβδο. Στην κοινότητα Πεζούλας, στα ερείπια του σπιτιού του κτίστηκε ναός, ο οποίος φέρει το όνομά του.

Ως επίσκοπος Φαναρίου και Νεοχωρίου είχε δύο κατοικίες. Η κύρια ήταν στο Φανάρι που τότε ήταν διοικητικό και οικονομικό κέντρο από τα χρόνια του Βυζαντίου, μετά τα Τρίκαλα. Η δευτερεύουσα ήταν στο Νεοχώρι, στη σημερινή θέση «ναβρό- Οβορός», αλλά κάποια στιγμή την εγκατέλειψε πικραμένος από άδικο σχόλια. Λέγεται ότι μετά την αποχώρηση από το Νεοχώρι, μετέφερε την επισκοπική κατοικία στο Βουνέσι, στην άκρη τότε του οικισμού, θέση η οποία έφθασε μέχρι τις μέρες μας ως μικροτοπωνύμιο Πισκοπεϊό (Επισκοπεϊό). Ο δάσκαλος Θ. Κυρίτης (9) από τα Κανάλια αναφέρει: «Λέγεται μετά βεβαιότητα ότι το καλοκαίρι ο Δεσπότης με όλους τους συνεργάτες του ερχόταν στο Μορφοβούνι.

Έμεινε σε εκκλησιαστικό σπίτι «Φρούριο-Επισκοπή» που κτίστηκε για το σκοπό αυτό. Πολλές σκορπισμένες μεγάλες πέτρες που ευρίσκονται πιο πέρα από το εκκλησάκι της Αγίας Παρασκευής, εκεί όπου σήμερα είναι το σπίτι του Κώστα του Ραχωβίτσα μαρτυρούν σχετικά».

Ο μαρτυρικός θάνατος του επισκόπου συνοδεύει την καταστροφή του επισκοπείου στο Βουνέσι, αλλά και την σφαγή όλων των κατοίκων, οι οποίοι εγκατέλειψαν το χωριό και αναζήτησαν καταφύγιο σε δασώδη περιοχή η οποία μέχρι σήμερα λέγεται «Λιανοκόκκαλα», όπως ακριβώς και στο Μοσχάτο, όπου είναι η Ι. Μ. Κορώνας.

Επιστρέφουμε στην Αγία Τριάδα Βουνεσίου, την οποία ο μητροπολίτης Σάρδεων Γερμανός (10) αναφέρει το μοναστήρι στον κατάλογο των σταυροπηγιακών μοναστηριών, με ετήσιο χρέος 90 άσπρα για τα χρόνια 1800, 1801, 1802. Το μοναστήρι φαίνεται να συνεχίζει τη λειτουργία μέχρι την επανάσταση του 1821, ωστόσο οι τούρκοι σε επανειλημμένες επιδρομές στα προεπαναστατικά κινήματα ξεσπούν και στο μοναστήρι, όπως και στα πρώτα χωριά των Αγράφων, στα οποία συχνά κάνουν επιδρομές.

Το 1823 ο πασάς της Σκόδρας Μουσταή για να καταστείλει την Επανάσταση, σαρώνει, λεηλατεί και κατακαίει τα χωριά. Η ενθύμηση που διασώζεται ακόμα και σήμερα σε εσώφυλλο εκκλησιαστικού βιβλίου της Ι. Μονής Παναγίας Πελεκητής, δεν αφήνει περιθώρια αμφισβήτησης: «τα γράφω δια θύμιση φόντας βγήκε ο Σκόντρας στ' Άγραφα κι έκαψε τα

χωριά κι έκαψε και την Καρύτσα και πήρε όλο των το βιος κινητόν και ακίνητον» (11. Παΐσης).

Αυτά τα ερείπια βυθισμένα στην ιερή σιωπή και την εγκατάλειψη, προσελκύουν το ενδιαφέρον του Αγιορείτη μοναχού Αθανασίου εκ Γραλίστης Αγράφων. Ο ιερομόναχος, ο οποίος επιχειρεί και τελικά με προσωπικό αγώνα και πολλές στερήσεις, καταφέρνει να ξαναχτίσει την Ιερά Μονή Αγίας Τριάδος και είναι αυτή που μας παρέδωσε και έρχεται μέχρι σήμερα.

Απολυτίκιον

Ἦχος α΄. Τῆς ἐρήμου πολίτης.

Τῶν Ἀγράφων τὸν γόνον, Φαναριοῦ τὸν πρόεδρον, καὶ Μονῆς Κορώνης τὸ κλέος Σεραφεῖμ εὐφημήσωμεν· ἀθλήσας γὰρ λαμπρῶς ὑπὲρ Χριστοῦ, θαυμάτων ἐπομβρίζει δωρεᾶς καὶ λυτροῦται νοσημάτων φθοροποιῶν, τοὺς πίστει ἀνακράζοντας· δόξα τῷ δεδωκότι σοι ἰσχύν, δόξα τῷ σε θαυμαστώσαντι, δόξα τῷ ἐνεργούντι διὰ σοῦ, πάνσιν ἰάματα.

Εἰκόνα του Αγίου Σεραφεῖμ 1848

Β ΠΕΡΙΟΔΟΣ: ΑΝΑΣΥΣΤΑΣΗ ΤΟΥ ΜΟΝΑΣΤΗΡΙΟΥ 1858

Το μοναστήρι όπως έφθασε ως τις μέρες μας, διατηρεί σήμερα από το αρχικό του οικοδόμημα υψηλό τείχος το οποίο περικλείει περιμετρικά το χώρο της άλλοτε μονής. Αντί δικής μας περιγραφής επιλέξαμε απόσπασμα από την λιτή αλλά περιεκτική αναφορά - έκθεση της Εφορίας Βυζαντινών Αρχαιοτήτων (12) για το διαλυμένο μοναστηριακό συγκρότημα, στο κέντρο του οποίου δεσπόζει «ναός Αθωνίτικου τύπου, σύνθετος τετρακίονος με τρούλο

διαστάσεων 15,20 x 7,65. Όπως και στα παλαιότερα καθολικά της περιοχής (μονές Κορώνας και Πέτρας 16^{ος} αι., μονή Δρακότρυπας 18^{ος} αι.) ο τρούλος πατεί σε 4 κίονες μέσω 4 καμαρών. Εδώ η ανατολική κάμαρα είναι στενότερη από τη δυτική και τα γωνιαία διαμερίσματα καλύπτονται με επιμήκεις καμάρες. Η καμάρα του ιερού πατεί προς δυσμάς σε κτιστούς πεσσούς και πλαισιώνεται με δύο μικρές καμάρες στα διαμερίσματα της πρόθεσης και του διακονικού, που απολήγουν σε μικρές κόγχες, εγγεγραμμένες στο πάχος του τοίχου.

Δυτικά υπάρχει νάρθηκας, κτισμένος σε μια φάση

Αγία Τριάδα δεκ. 1980

με τον κυρίως ναό, που καλύπτεται με τον κεντρικό θόλο, τετράγωνης διατομής, από τον οποίο σώζονται μόνον τα 4 τόξα που τον στήριζαν και οι γεννέσεις του, καθώς και οι δύο μικρές καμάρες στα πλάγια. Σύμφωνα με μαρτυρίες, ο θόλος του νάρθηκα εξέιχε εξωτερικά της στέγης, αλλά η μορφή του δεν μπορεί να προσδιοριστεί ακριβώς.

Η κύρια είσοδος βρίσκεται στα νότια και μία άλλη στη δυτική πλευρά. Και οι δύο απολήγουν προς τα πάνω σε θαλαστό τόξο τριπλής καμπυλότητας και περιβάλλονται από μεγάλο τοξωτό πλαίσιο εξέχον.

Ο ναός φωτίζεται επαρκώς από μία σειρά τεσσάρων παραθύρων στο επάνω μέρος της βόρειας και νότιας πλευράς και άλλα δύο σε κάθε κόγχη, το ένα κάτω από το άλλο, περιβαλλόμενα σε ενιαίο ορθογώνιο πλαίσιο. Η ανατολική και δυτική πλευρά φέρουν από ένα παράθυρο αντίστοιχα. Εκείνο της ανατολικής πλευράς έχει χαρακτηριστικό τετράφυλλο σχήμα, εγγεγραμμένο σε ρομβοειδές πλαίσιο, και επιπλέον υπάρχει μία φωτιστική σχισμή την κόγχη.

Οι κόγχες είναι πεντάπλευρες εξωτερικά, όπως και στα παλαιότερα μνημεία και ημικυκλικές εσωτερικά.

Ο τρούλος είναι δωδεκάπλευρος με ισάριθμα ορθογώνια παράθυρα, που περιβάλλονται από τοξωτό πλαίσιο, μονής εσοχής» [...]

Ο ναός είναι λιθόκτιστος, από τοπικό γκρίζο ασβεστόλιθο με χοντρολαξευμένους τους λίθους των εξωτερικών όψεων και περισσότερο καλοκτισμένες τις γωνίες, ενώ γίνεται μικρή χρήση ασβεστοκονιάματος στους αρμούς. Το διαφορετικό σύστημα στη δυτική όψη και στο άνω τμήμα της ανατολικής, με μικρότερους λίθους σε άφθονο ασβεστοκονίαμα,

δείχνει κάποια επισκευή.

Στα πλαίσια των θυρών και παραθύρων έχει χρησιμοποιηθεί πελεκημένος ψαμιττόλιθος, με σκαλιστά διακοσμητικά σχέδια, που παρουσιάζουν ενδιαφέρον. Στη νότια είσοδο υπάρχουν ανθοφόροι σχηματοποιημένοι βλαστοί και σταυρός στο κέντρο, πλαισιωμένος από δύο αγγελοῦδια. Στη δυτική πλευρά παρόμοιοι βλαστοί πλαισιώνουν το δικέφαλο αετό και τέσσερις μορφές που κουβαλούν τις εποχές. Μικρότερα διακοσμητικά με σταυρούς απαντούν και στα υπέρθυρα των παραθύρων».

Αρχικά η στέγη ήταν σκεπασμένη με σχιστόλιθους, η οποία αντικαταστάθηκε τη δεκαετία του 1970, όταν κάηκε το μοναστήρι, όπως θα δούμε παρακάτω.

Η μονή δεν αγιογραφήθηκε ποτέ, δεδομένου ότι δεν σοβατίστηκε ποτέ και έμεινε στο επίπεδο του κτισίματος.

Ολοκληρώνουμε την περιγραφή με λίγα λόγια για τον περίβολο του μοναστηριακού συγκροτήματος, το οποίο διατηρείται σε πολύ καλή κατάσταση μέχρι σήμερα. Η είσοδος είναι από τη νότια πλευρά, επιβλητική, ανάλογη του μεγέθους της μονής, επάνω από την κεντρική πύλη τα τρία παράθυρα μαρτυρούν την ύπαρξη κελιών στην εσωτερική πλευρά, όπως και περιμετρικά προς τη βόρεια πλευρά ήταν κελιά, η ύπαρξη των οποίων βεβαιώνεται από προφορικές μαρτυρίες, τα ερείπια των οποίων απομακρύνθηκαν τη δεκαετία στα μέσα της δεκαετίας του 1980 και έσβησαν τα ίχνη της. Η μονή ξεκίνησε το 1858 με την ανέγερση του ναού και πρέπει να ολοκληρώθηκε λίγο πριν την επανάσταση του 1878, χρονιά της τελευταίας Θεσσαλικής Επανάστασης, η οποία οδήγησε στην απελευθέρωση της Θεσσαλίας το 1881, έπειτα από επίπονες διαπραγματεύσεις.

Μνημείο μόχθου, προσωπικού αγώνα και αφοσιωμένης πίστης στο σκοπό

Το μοναστήρι, όπως μας παραδόθηκε και έφθασε στις μέρες μας, είναι προσωπικό δημιούργημα ενός ιερομονάχου και οφείλεται στον «Αθανάσιο Ιεροκήρυκα εκ Γραλίστης Αγράφων», σήμερα Ελληνόπυργο, γειτονικό με το Βουνέσι χωριό, αλλά και μιας δράκας άλλων που έφθασαν εκεί. Ο Αθανάσιος, όταν ήταν λαϊκός, έφερε το επώνυμο Γιώρμανος ή Γέρμανος, δηλωτικό της καταγωγής των προγόνων του από το Γέρμα της Κόνιτσας. Πρόκειται για μνημείο μόχθου, αγώνα και αφοσιωμένης πίστης στο σκοπό. Είναι άθλος πρωτίστως ηθικός, ψυχικός και οικονομικός του Αθανασίου, ο οποίος... υπηρέτησε με καλογερίστικο πείσμα και αφοσίωση την ολοκλήρωση του έργου!

Υπέφερε τα πάνδεινα για να ολοκληρώσει το όνειρο ζωής, για να μας παραδώσει ένα σπουδαίο μνημείο προορισμένο να αντέχει στο χρόνο και τα κατάφερε με την πίστη στο θεό και το σκοπό που είχε αφιερώσει τη ζωή του. Η ιστορία της επανασύστασης του μοναστηριού, οφείλεται αποκλειστικά στον ίδιο και για το λόγο αυτό, οφείλουμε να γνωρίσουμε τον κτήτορα αποδίδοντας αφενός μεν την οφειλόμενη τιμή, αφετέρου για να κατανοήσουμε την ιστορία της μονής. Αντί άλλης περιγραφής, επιλέγουμε την παρουσίαση μέσα από το βιβλίο (13) του Γραλιστινού παπα – Σιούφα «Ελληνόπυργος – το χωριό μου»: «Ο Αθανάσιος γεννήθηκε περί το 1800 και φαίνεται ότι πολύ νωρίς έγινε μοναχός και πήγε στη σκήτη της

Μεγίστης Λαύρας του Αγιονύμου όρους του Άθωνος. Αφού για αρκετά χρόνια εμόνασε, έφυγε τελικά από το Όρος και εγκαταστάθηκε στη γενέτειρά του Γράλιστα, με τη σκέψη να ιδρύσει εκεί Μονή. Επέλεξε για το σκοπό αυτό την περίοπτη θέση Άγιος Αθανάσιος και έκτισε το εκκλησάκι Άγιος Αθανάσιος, που σώζεται σήμερα, [...] Η χρονολογία ανεγέρσεώς του είναι άγνωστη. Δεν κατόρθωσε όμως να ολοκληρώσει το όνειρό του, γιατί προσέκρουσε στις αντιδράσεις των κατοίκων της Γράλιστας και κυρίως των κτηνοτρόφων, που φοβήθηκαν ότι με την ανέγερση της Μονής θα εμποδιζόταν η βοσκή των ζώων.

Η στάση αυτή των κατοίκων στεναχώρησε τον Αθανάσιο και τον ανάγκασε να αφήσει το χωριό και να εγκατασταθεί σε σπηλιά που απέχει μία ώρα από το χωριό, την Αρκουδότρυπα, που έκτοτε φέρει και το όνομα Σπηλιά του ασκητή. Πόσο χρόνο διέμεινε στο σπήλαιο είναι άγνωστο».

Όσα αναφέρει ο παπά – Σιούφας επιβεβαιώνονται από προφορικές μαρτυρίες για την «πνευματικού την τρύπα», μία σπηλιά που σήμερα έχει σχεδόν κλείσει. Όταν ο ίδιος στην παιδική ηλικία επισκέφθηκα τη σπηλιά, ήταν πολύ μεγάλη και στην αριστερή πλευρά, πολύ κοντά στην είσοδο, υπήρχε ακόμα χαμηλή ξερολιθιά σε σχήμα Γ, την οποία έκτισε ο πνευματικός για να προστατευτεί από το ψύχος. Η δημιουργία μικρού κελιού εντός του σπηλαίου φανερώνει ότι ο ασκητής πρέπει να έζησε κάποιο διάστημα εκεί. Το βέβαιο είναι ότι έχοντας οπτική επαφή με τα ερείπια του μοναστηριού, πήγε και είδε τον τόπο και αποφάσισε να κτίσει εκεί τη μονή που ονειρευόταν.

Το εγχείρημα δύσκολο, δεδομένου ότι το μέγεθος

και η ποιότητα του κτιρίου, όπως θα δούμε στη συνέχεια, δεν διεκπεραιώνεται με εράνους και εισφορές πιστών από τα φτωχά χωριά των Αγράφων. Ο τρόπος που κινήθηκε για την εξασφάλιση των οικονομικών πόρων φανερώνει ότι ο Αθανάσιος, είχε οργανωτικές ικανότητες και ήταν δυναμικός. Φαίνεται ότι η θητεία του στη Μεγίστη Λαύρα του Αγίου Όρους του έδωσε την αυτοπεποίθηση και την πνευματικότητα εκείνη που τον έκανε να χαρακτηρίζεται «ιερομόναχος» και «ιεροκήρυκας». Προπαντός τη γνώση εξασφάλισης των αναγκαίων οικονομικών πόρων, τους οποίους φροντίζει να επενδύει σε τομείς που θα του εξασφάλιζαν περισσότερα έσοδα. Έτσι νοικιάζει τη δεκάτη (φόρος των οθωμανών) τριών χωριών, αγοράζει ή κτίζει νερόμυλους, τον ένα στο ποτάμι, ανάμεσα στο μοναστήρι και τον οικισμό Ραχωβίτσα Βουνεσίου, ενώ αγοράζει για λογαριασμό της Μονής αλευρόμυλο στον Τύρναβο. Δανείζεται χρήματα ή υπογράφει συμβόλαια για το μοναστήρι, με εγγυητή τον επίσκοπο Φαναρίου και Φερσάλων Νεόφυτο, ο οποίος τον υποστήριζε φανερά, γεγονός που αποτυπώνεται σε λιθανάγλυφη επιγραφή, όπως θα δούμε παρακάτω. Αναφέρει ο παπα- Σιούφας: «Σε πωλητήριο ομόλογο που συντάχθηκε στον Τύρναβο βλέπουμε ότι ο Αθανάσιος αγόρασε για τη μονή τον αλευρόμυλο και τα κτήματα των Γεωργίου και Κωνσταντή Ζαχαρή και Κωνσταντή Τολιά, εκ Μπεζούλας. Σε δωρητήριο ομόλογο στο οποίο αποκαλείται Σεβαστός γέρων, παρίσταται ως εκπρόσωπος του μητροπολίτου στην αφιέρωση αμπελιού στον Άγιο Αθανάσιο Γραλίστης από χωρικό που επί έτη υπηρετούσε στο ναό.» (14.ο.π. σελ.207)

Ο τρούλος όπως έφτασε απο το 1858 μέχρι το 2015.

Επίσης για να αυξήσει τα έσοδα ο Αθανάσιος δημιουργεί κοπάδι αιγοπροβάτων για τα οποία «ροιάζει» (απασχολεί με ετήσια σύμβαση και ειδική συμφωνία) δύο νεαρά τσοπανόπουλα από τις οικογένειες Σταύρου και Σταμογιώργος. Τα παιδιά οργάνωσαν τα κοπάδια τα οποία κρατούσαν για λογαριασμό της μονής με τόπο τον αρχαίο οικισμό Ραχωβίτσα, το οποίο επανασυστήνουν οι ίδιοι με τις οικογένειες που δημιουργούν εκεί λίγα χρόνια μετά (15. Νάννος Παναγιώτης Α τομ. Ο Τόπος).

Ο Αθανάσιος ξεκίνησε να κτίζει το μοναστήρι, με πρώτο κτίσμα το ναό το 1858, έτος που αποτυπώνεται σε λιθανάγλυφα, με εμβληματική αναφορά στη δυτική έξοδο του ναού, όπως θα δούμε αναλυτικά στη συνέχεια. Εδώ αξίζει να αναφέρουμε ότι η χρονική στιγμή που ο Αθανάσιος επιχειρεί την ανέγερση της μονής, ιστορικά είναι ευνοϊκή. Είναι ίσως η μόνη περίοδος ελευθερίας και ανεξιθρησκείας που παραχώρησαν οι οθωμανοί στις εθνότητες με τις μεταρρυθμίσεις (τανζιμάτ) που ακολούθησαν μετά τη Θεσσαλική επανάσταση του 1854. Αξίζει εδώ να σημειωθεί εδώ ότι η Επανάσταση των Θεσσαλών κερδήθηκε στα πεδία των μαχών, αλλά χάθηκε στη διπλωματία των σαλονιών, αφού οι ισχυρές χώρες την αντάλλαξαν με τις μεταρρυθμίσεις και δεν αναγνώρισαν το αποτέλεσμα. Η απελευθέρωση της Θεσσαλίας τελικά έγινε το 1881, αφού μεσολάβησε μια άλλη επανάσταση, αυτή του 1878, στη οποία τα Άγρια πήραν και πάλι μέρος, γεγονός που λογικά επηρέασε και την πορεία των εργασιών στο μοναστήρι. Η ιστορικότητα της μονής αλλά και των Αγράφων,

με τις αλληπάλληλες καταστροφές που υπέστη το μοναστήρι ως αντίποινα στα επαναστατικά κινήματα των Αγράφων, φαίνεται ότι καθορίζουν και τη μορφή του οικοδομήματος, το οποίο κτίζεται με τη λογική του «καστρομοναστηριού», με ψηλά τείχη που φθάνουν μέχρι τα 8 και δέκα μέτρα, για να είναι απροσπέλαστο. Επιλεκτικά έχουν προβλεφθεί και πολεμίστρες για την αντιμετώπιση τυχόν επιθέσεων.

Το γεγονός ότι υπάρχουν διαφορετικές χρονολογίες φανερώνει ότι η κατασκευή του μοναστηριού κράτησε πλέον των 20 χρόνων, γεγονός που δηλώνει ότι δεν είχε τα χρήματα να το αποπερατώσει ενωρίτερα. Αυτό προκύπτει από ορισμένα τεκμήρια, όπως το συμβόλαιο για το σκάλισμα του ξυλόγλυπτου τέμπλου υπογράφεται το 1875. Ομοίως ένας μεταλλικός σταυρός που βρέθηκε στις εργασίες καθαρισμού αναφέρει χρονολογία περί 1872- 1876, με επιφύλαξη. Το γεγονός ότι η ανέγερση της μονής ξεκινά το 1858 και η παραγγελία του τέμπλου γίνεται το 1875, μεσολαβούν δεκαεπτά χρόνια, ενώ δεν έγινε ποτέ αγιογράφηση, φανερώνει τις οικονομικές δυσκολίες που είχε ο Αθανάσιος. Μάλιστα η παράδοση θέλει τον Αθανάσιο να ταλαιπωρήθηκε πολύ, προκειμένου να ολοκληρώσει το έργο. Υπόδειγμα ασκητικής μορφής, γύριζε τα χωριά κάνοντας έρανο για να συγκεντρώσει τα απαραίτητα χρήματα. Η φτώχεια του ήταν φανερή, δεδομένου ότι φορούσε ρούχο από μαλλί γίδας (τραγόμαλλο), ενώ συχνά ήταν ξυπόλυτος, γεγονός που τροφοδοτούσε ειρωνικά σχόλια και αμφισβήτηση, αλλά ο ίδιος δεν αντιδρούσε. Λέγεται ότι του έλεγαν περιπαικτικά «παπαθανάση με δυό κουμπέδες να τη φκιάσεις την εκκλησία», δηλαδή με δύο τρούλους, για

να είναι επιβλητική, προεξοφλώντας ότι δεν θα καταφέρει την ανέγερση του ναού. Ο Αθανάσιος σε πείσμα όσων τον χλεύαζαν, την έκαμε με δύο τρούλλους! Για τον αφοσιωμένο καλόγηρο και το τέλος του σημειώνει ο παπα-Σιούφας: «Όσοι μυκτήριζαν, - και υπήρχαν τέτοιοι δυστυχώς και τότε δεν έβλεπαν πως μέσα σε εκείνο το ισχνό και ταλαιπωρημένο σαρκίο του Αθανασίου εκρύβετο μια ηρωϊκή ψυχή αφοσιωμένη στον Παντοδύναμο Κύριο του Ουρανού και της Γης, από τον οποίο αντλούσε ψυχικό σθένος και δύναμη» [...]

Το έτος 1881, την ημέρα που εισήρχετο ο Ελληνικός Στρατός ελευθερωτής στην πόλη της Καρδίτσας, ο Αθανάσιος βρισκόταν εκεί – για την υποδοχή ίσως – και μόλις αντίκρισε τους Έλληνες στρατιώτες έπεσε νεκρός.

Φαίνεται ότι η συγκίνηση, κλόνισε τον ταλαιπωρημένο γέροντα που, ως άλλος Συμεών, όταν είδε «το σωτήριο» της Πατρίδος μας, έσπευσε να πέσει στην αγκάλη του αθλοθέτη Θεού, τον οποίο υπηρέτησε όλη του τη ζωή, σε ηλικία 80 περίπου ετών» (16 ό.π., σσ. 208-209)

Το ιερό όπως έφτασε απο το 1858 μέχρι το 2015.

Το συμφωνητικό για το τέμπλο

Ενδιαφέρον παρουσιάζει το ξύλινο σκαλιστό τέμπλο της μονής, του οποίου σώζεται το συμφωνητικό της κατασκευής, του έτους 1875, σύμφωνα με το οποίο ο τεχνίτης Γιάννης Μετσοβίτης αμείφθηκε με 2.074 γρόσια και 20 παράδες για το έργο. Ολόκληρο το κείμενο του συμφωνητικού, το οποίο αναδημοσιεύουμε ώστε να συγκεντρωθούν τα αφορώντα την μονή κείμενα,⁷ έχει ως εξής:

Οί υποφενόμενοι έσυμφονίσαμεν τόν / κύριον γιάννην Μετσοβίτην ταλιδόρον / διά νά σκαλίση τόν τέμπλον τής έκκλησίας / τοῦ Μοναστηρίου τής Αγίας Τριάδος Βονέσι / μέ τό μεροκάματον, τόν όποιον έχομε / συμφονίση εμης τις ήκοσι πεντι / Μαρτίου προς πέντε αρ. (5) γρόσια / καί από τες ήκοσι πεντι / Μαρτίου / μέχρι τον 7βριον προς έξ αρ (6) / τό κάθε μερούσιον καί τόν εμέτρισα άπέναντι γρόσια τριακόσια όγδο/ήντα ένα αρ (81) καί δίδο τό παρόν / μου εις ένδειξιν. 1875 Μαρτίου α' / βουνέσι

Αθανάσιος Ιερομ(όναχος)

βαιβεόνω

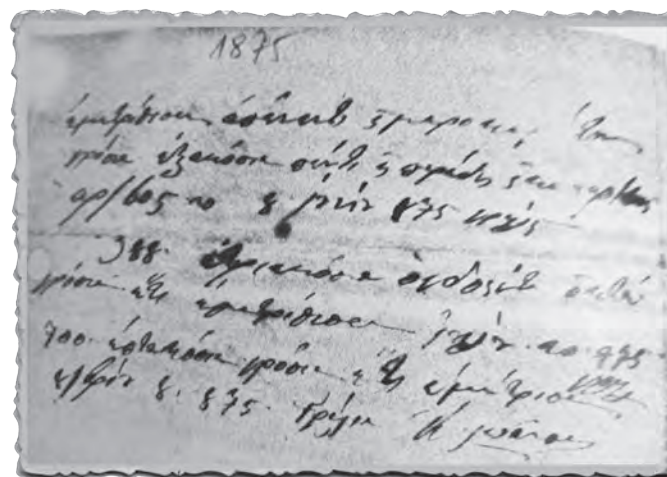
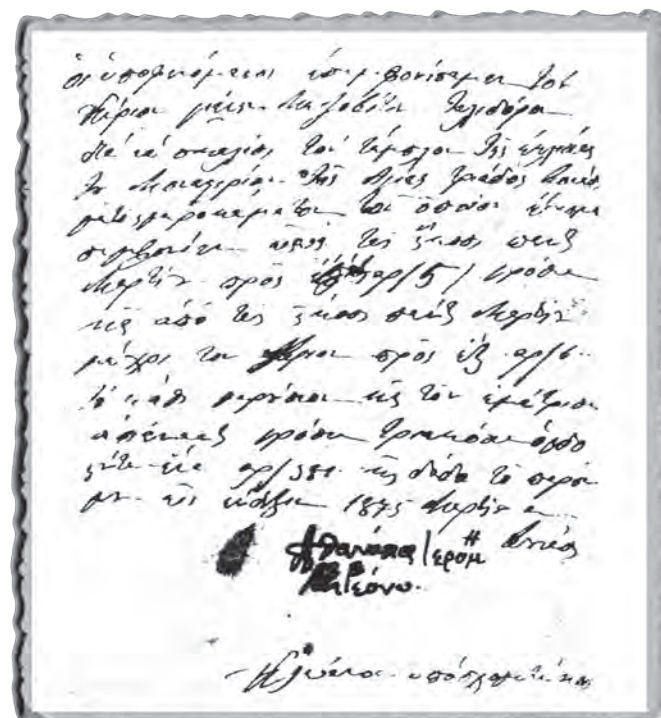
Κ. ιωάννου υπόσχομε καί

(ακολουθεί η β σελίδα)

έμετρίθισαν άπέναντι σίμερον τά / γρόσια εξακόσια πέντι και παράδες ήκοσι, αρ. / (605:20) 8 ιουνίου [1]875. 388 τριακόσια όγδοήντα όκτώ / γρόσια έτι έμετρήθισαν ιουλίου 20 [1]875. 700 έπτακόσια γρόσια έτι έμέτρισα γρόσια

8)βρίου 8 [1]875 Γράλιστα Κ. ιωάννου».

Φωτογραφία του συμφωνητικού από το βιβλίο «Ελληνόπυργος» του Παπασιούφα:

Το ξυλόγλυπτο τέμπλο ήταν έργο τέχνης. Ο Θ.Κυρίτσης (17) σημειώνει το 1960 σε εργασία για το Βουνέσι, τα λιγοστά για την Αγία Τριάδα: «εκείνο που αξίζει είναι το ξύλινο τέμπλο, ίδιο με εκείνο της Κοιμήσεως της Θεοτόκου χρονολογία του 1875, εδώ υπάρχουν σε καλή κατάσταση οι ξυλόγλυπτες πόρτες. (Υπάρχουν και λίγα στασίδια κάτω το πάτωμα είναι στρωμένο με μεγάλες πλάκες. Σε καλή κατάσταση είναι και οι πιο κάτω εικόνες. Αγία Τριάς, Μάιος 1872 Δαπάνη Αδάμου Χρ. Καραϊσκού – Δ. Ζησιδόντη, Σαμαριναίοι. Άγιος Νικόλαος 1882/8/22 έργον Μιχαήλ Αντωνίου και Ιωάννου Ματθαίου Σαμαριναίοι.» Οι δωρητές των εικόνων είναι Τρικαλινοί παραθεριστές, οι οποίοι τα καλοκαίρια κάνουν διακοπές στο Βουνέσι. Τις εικόνες του μοναστηριού πήραν οι μοναχοί της Κορώνας και ειδικά αυτή της Αγίας Τριάδας την έφερναν κάθε Δευτέρα του Αγίου Πνεύματος που γιόρταζε το μοναστήρι για να προσκυνήσουν οι πιστοί. Την εικόνα έπαψε να τη φέρνουν οι μοναχοί και παραμένει στη Μονή Κορώνας.

Το 1970, εποχή της χούντας, λέγεται ότι ξέσπασε φωτιά που δήθεν προκλήθηκε από αναμμένα κεριά ή καντήλια που άναψε ένας επίσκοπος της εκκλησίας του Βουνεσίου που πρόσεχε το ναό. Στην πραγματικότητα είναι ισχυρή η εκδοχή ότι την φωτιά να έβαλαν αρχαιοκάπηλοι οι οποίοι απέσπασαν άγνωστου μέρος του τέμπλου. (Την εποχή εκείνη συμμορία αρχαιοκαπήλων που ρήμαξε ξωκκλήσια και μοναστήρια της ορεινής Καρδίτσας στην οποία μάλιστα συμμετείχε και ένας ντόπιος).

Εξαπτέρυγο της εποχής του 1858, φωτ. Ε.Β.Α. Τρικάλων

Ιστορικές πληροφορίες μέσα απο λιθανάγλυφα και άλλα τεκμήρια του μνημείου

Πέραν των γραπτών ή προφορικών πηγών, το ίδιο το μοναστήρι διηγείται την ιστορία του μέσα από γνωστά ή και άγνωστα μέχρι σήμερα σημεία. Τα τεκμήρια αυτά του μνημείου θα παρουσιάσουμε αρχής γενομένης από το σημείο ισχύος, το σήμα, την σφραγίδα της μονής για την οποία (χωρίς να αναφέρει την πηγή) ο παπα- Σιούφας σημειώνει ότι αναγράφονται τα εξής:

«ΣΦΡΑΓΙΣ ΙΕΡΑΣ ΚΑΙ ΠΑΤΡΙΑΡΧ. ΜΟΝ.
ΑΓΙΑΣ ΤΡΙΑΔΟΣ. Χ.Β. 1858».

Από αυτή προκύπτει ότι ο Αθανάσιος όχι μόνο γνώριζε για τα πατριαρχικά σιγίλια, αλλά διεκδικούσε τη συνέχεια της ισχύος τους, ακριβώς διότι το ά σιγίλιο

έδινε την προστασία «εις τον αιώνα τον άπαντα». Είχε συναίσθηση της ιστορικότητας στο χρόνο και της συνέχειας που είχε παραλάβει. Αντλούσε ηθική και ψυχική δύναμη από τη σχέση του με το Οικουμενικό Πατριαρχείο. Με πίστη στο θεό και το όραμά του, αφιέρωσε τη ζωή του ταγμένη στον ιερό στόχο να ανεγείρει μονή εφάμιλλη των ονείρων που είχε δημιουργήσει ο ίδιος μέσα του, έχοντας Αγιορίτικες εικόνες.

Τα λιθανάγλυφα είναι μια άλλη πηγή τεκμηρίων του μνημείου, αρχής γενομένης από την πέτρινη πλάκα στην κύρια είσοδο του ναού η οποία γράφει :

«Έκτίσθη έτει 1858 υπό Άθανασίου ιεροκήρυκος
έκ Γραλίστης Άγράφων»

Στην κύρια είσοδο το λιθανάγλυφο μας δίνει την 21/8/1858 ως ημερομηνία θεμελίωσης του ναού, ενώ το μέγεθος της εκκλησίας, μας επιτρέπει

Λιθανάγλυφο υπέρθυρο δθτικής εισόδου με τη χρονολογία (1858) έτος ανέγερσης της Μονής

να συμπεράνουμε ότι εντός του 1858 λογικά ολοκληρώθηκε η ανέγερση της εκκλησίας. Στο υπέρθυρο της κύριας εισόδου του ναού υπάρχει επιγραφή με το όνομα του κτήτορα και το έτος 1858.

Το έτος κτίσης παρουσιάζεται και αλλού, με πλέον εμβληματική την παράσταση στη μικρή πόρτα του πρόναου, στο δυτικό μέρος του ναού. Πρόκειται για αξιόλογη, ίσως και ασυνήθιστη, είναι η επιλογή του λιθοξόου – λαϊκού τεχνίτη να παρουσιάσει τον χρόνο ανέγερσης της μονής με ένα ευρηματικό τρόπο: Βάζει τον άνθρωπο να μεταφέρει στον ώμο του το χρόνο! Σπουδαίο λιθανάγλυφο, παριστά 4 άντρες να σε κίνηση, έχοντας ο καθένας το δικό του αριθμό, ήτοι 1, 8, 5, 8, αποδίδοντας το έτος ανέγερσης με εξαιρετική σύλληψη.

Η αναλογία ανθρώπου και του αριθμού που μεταφέρει στον ώμο του είναι σοφή, διότι ο χρόνος επιβάλλεται στον άνθρωπο, χωρίς ωστόσο να αφαιρεί την αξία της φθαρτότητάς του και το πεπερασμένο της ολότητας του βίου του.

Ο χώρος, ο χρόνος, ο άνθρωπος με το προσωπικό του όριο, το σύμβολο του δικέφαλου αετού του Βυζαντίου με το σημείο του σταυρού στο κέντρο, αποτελούν στοιχεία μίας σπουδαίας παράστασης. Τα στοιχεία αυτά, όπως και η ποιότητα των λιθανάγλυφων παραστάσεων, φανερώνουν έντονα καλλιτεχνική προσωπικότητα του γλύπτη, η οποία μας άφησε

σπουδαία τεκμήρια στο μνημείο, όπως οι παραστάσεις και τα μοτίβα που φανερώνουν και την εμπειρία του.

Στη νότια πλευρά του περιβόλου υπάρχει λιθανάγλυφη επιγραφή με το έτος 1872: «Αθανάσιος εροκίρικis κτίτορας Μίτρο Κυριαζή επιστάτα έτους 1872».

Η νέα πληροφορία που μας δίνει η επιγραφή είναι ότι ο επιστάτης λέγεται Μήτρος (Δημήτρης) Κυριαζής, επώνυμο το οποίο απαντάται στο Βουνέσι. Είναι απορίας άξιον το γεγονός ότι επιστάτης είναι ένας λαϊκός ίσως από το γειτονικό χωριό, αν και η μονή φαίνεται ότι διαθέτει ολιγάριθμη μοναστική κοινότητα, η οποία μνημονεύεται σε άλλη λιθανάγλυφη πινακίδα. Εκτός αν το 1872 επιστατεύει ο Κυριαζής για λογαριασμό της κοινότητας ή των δωρητών της μονής.

Από την ανάγνωση των λιθανάγλυφων προκύπτει μια έμμεση πληροφορία για τον λιθοξόο. Είναι ένας άριστος λαϊκός τεχνίτης, ο οποίος γνωρίζει την τέχνη και την γραμματική του καιρού του. Σκαλίζει στην πέτρα σπουδαία έργα, εκτός των αναμνηστικών πλακών, του σταυρού κ.α. υπάρχουν σπουδαίες παραστάσεις με αξιόλογα φυτικά μοτίβα, κυρίως άνθη.

Αποκαλυπτική είναι η λιθανάγλυφη επιγραφή η οποία αναφέρει:

«Αθανασίου ιερο/μονάχου, Καλλινίκου/ μοναχού, Στεφάνου μο/ναχού Κωνσταντίν/ου. Νικολάου, Ιωάννου, Φωτίου/ Αναστασίου, Ανδρέα/ Χρίστου, Σπύρου, Ιωάννου/Βασιλεία Σουλτάνα/ ...;.....;.....; / Μοναχού Σωτηρία των/ (ψυχών;), αδελφών και / γονέων αυτών»

ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ ΙΕΡΟ
ΜΟΝΑΧΟΥ ΚΑΛΛΙΝΙΚΟΥ
ΜΟΝΑΧΟΥ ΣΤΕΦΑΝΟΥ ΜΟ
ΝΑΧΟΥ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ
ΟΥ ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΙΩΑΝΟΥ ΦΩΤΙΟΥ
ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ ΑΝΔΡΕΑ
ΧΡΙΣΤΟΥ ΣΠΙΡΟΥ ΙΩΑΝΟΥ
ΑΛΛΕ ;.....ΚΥΡΙ..Ι ΣΚΛΑΤΕΙ;
.... ΒΑΣΙΛΙΑ ΣΟΥΛΤΑΝΑ
'.....Σ.....Ι.....Ρ.....Ε.....;
ΜΟΝΑΧΟΥ ..ΣΩΤΗΡΙΑ ΤΟΝ
Τ.....ΑΔΕΛΦΩΝ ΚΑΙ
ΓΟΝ. ΑΦΤΟΝ

Από την επιγραφή μαθαίνουμε ότι εκτός του ιερομονάχου Αθανασίου, στη μονή την εποχή της δημιουργίας της Αγίας Τριάδας, υπηρετούν μαζί του οι μοναχοί, Καλλίνικος, Στέφανος και ένας τουλάχιστον ακόμα, το όνομα του οποίου είναι

άγνωστο ακόμα, διότι έχει αλλοιωθεί το λιθανάγλυφο. Εικάζουμε ότι στην πλάκα γράφονται τα ονόματα όσων έχουν συμβάλλει στην ανέγερση της μονής, αρχής γενομένης με τα ονόματα των τριών μοναχών (Αθανασίου, Καλλινίκου, Στεφάνου), μεσολαβούν με τη σειρά τα ονόματα των λαϊκών, Κωνσταντίνου, Νικολάου, Ιωάννου, Φωτίου, Αναστασίου, Ανδρέα, Χρίστου, Σπύρου, Ιωάννου, ενδεχόμενα να είναι μέλη της μαστορικής συντροφιάς. Τα γυναικεία ονόματα Βασιλεία και Σουλτάνα, ενδεχόμενα και άλλο ένα εικάζουμε ότι έχουν συμβάλλει με δωρεές στην ανέγερση της μονής. Τέλος, η πλάκα αναφέρει τα ονόματα αλλά και τη σωτηρία των ψυχών των «αδελφών και γονέων αυτών». Επίσης σε άλλο λιθανάγλυφο αναφέρεται ο Βουνεσιώτης Μήτρος Κυριαζής ως επιστάτης των εργασιών ανέγερσης.

Οι κτιστάδες της Μονής

Θα ήταν σοβαρή παράλειψη αν δεν κάνουμε αναφορά για τους μαστόρους και τους κτιστάδες της Μονής, οι οποίοι μας παρέδωσαν ένα μοναστηριακό συγκρότημα υψηλής τεχνικής, αισθητικής και αντοχής. Το συνεργείο όπως θα λέγαμε σήμερα, τα μπουλντούκια των μαστόρων που ξεκινούσαν από τα μαστοροχώρια της Πίνδου, δείχνει να είναι έμπειρο στην ανέγερση εκκλησιαστικών κτιρίων. Η Αγία Τριάδα είναι τυπικό δείγμα συνεταιριστικής συντροφιάς εργασίας από το χωριό Ζουπάνη, ένα από τα σημαντικά μαστοροχώρια της Δυτικής Μακεδονίας, σήμερα λέγεται Πεντάλοφος της περιοχής Βοΐου Κοζάνης.

Ο λιθοξόος, συνήθως ήταν και ο πρωτομάστορας, φρόντισε να αφήσει το αποτύπωμα και να διασώσει στο χρόνο την ταυτότητα των μαστόρων. Στο μεγάλο λιθανάγλυφο της κύριας πύλης του ναού, τοποθετεί διακριτικά αλλά εμφανώς το εξής:

1858, Αυγούστου 21

ΔΙΑ ΧΕΙΡΟΣ ΚΟΣΜΑ.ΝΗ

ΧΟΡΗΟΥ ΖΟΥΠΙΑΝΗ

Εικάζουμε βάσιμα ότι ο Κοσμάνος ή Κοσμάνης, ίσως και Κοσμάς ΝΗ, ήταν επικεφαλής ενός πολυμελούς συνεργείου από Ζουπανιώτες τεχνίτες της πέτρας. Άριστοι κτιστάδες, πελεκητές, καλφάδες, περιζήτητοι σε όλη την επικράτεια της τότε οθωμανικής αυτοκρατορίας. Έκτισαν μερικά από τα ομορφότερα χωριά και εκκλησιές του Πηλίου, όργωσαν όλη την Ελλάδα οργανωμένοι σε σινάφια και συντεχνίες και δημιούργησαν ένα δικό τους γλωσσικό ιδίωμα, μία μαστορική αργκό, τα Κουδαρίτικα. Η παρουσία τεχνιτών από τα μαστοροχώρια του Βοΐου στην περιοχή της Καρδίτσας είναι ισχυρή. Ο μητροπολιτικός ναός του Αγ. Κωνσταντίνου της Καρδίτσας, εκκλησιές και οικίες στα Κανάλια, αλλά και ο μεγαλοπρεπής ναός Κοίμησης της Θεοτόκου στο Μεσενικόλα είναι δικά τους έργα.

Οι παρέες των μαστόρων αποτελούνταν από τον πρωτομάστορα, ο οποίος είχε τη συνολική ευθύνη. Αυτός έκλεινε συμφωνίες, πλήρωνε τα μεροκάματα στους μαστόρους, εκπροσωπούσε τη συνεταιριστική συντροφιά. Οι ειδικότητες που απασχολούνταν ήταν:

Δύο έμπειροι λιθοξόοι (πελεκάνοι), οι οποίοι πελεκούσαν την πέτρα και έκαναν λιθανάγλυφες παραστάσεις, ανάλογα με το τί ήθελε ο ιδιοκτήτης του κτίσματος. Ήταν οι καλύτερα αμοιβόμενοι τεχνίτες, γι' αυτό και συνήθως πελεκάνοι γινόταν οι πρωτομάστορες.

Δύο καλούς κτίστες οι οποίοι έκτιζαν το έξω μέρος των τοίχων, τις τοξωτές καμάρες (με τα καμαρολίθια και τους γωνιόλιθους) τις θύρες και τα παραθύρια, αλλά και το επιμελημένο αρμολόι με το μυστρί.

Δύο κλειδοσάδες, δηλαδή κτίστες με λιγότερες ικανότητες, που έκτιζαν το μέσα μέρος των τοίχων και «κλείδωναν» τις πέτρες και έκαναν απλό μύστρισμα, χωρίς ιδιαίτερες απαιτήσεις.

Δύο νταμαρτζήδες, που ήταν υπεύθυνοι για την εξόρυξη πέτρας στο νταμάρι και φρόντιζαν να βγάζουν πέτρες αλφαδιασμένες για να γίνεται το κτίσιμο πιο εύκολο. Αν δεν είχαν δουλειά στο νταμάρι, βοηθούσαν στο εσωτερικό χτίσιμο και στη λάσπη. Ένας λασπιτζής που έφτιαχνε το ασβεστοκονιάμα, ένας μαραγκός, που έφτιαχνε τα ξύλα για τον ξυλότυπο, τη στέγη και τα κουφώματα, ένας ξυλόγλυπτης (ταλιαδώρας) για την ξυλόγλυπτη διακόσμηση και δύο – τρεις παραγιοί, που ήταν οι μαθητευόμενοι μάστορες και βοηθοί γενικών καθηκόντων.

Μετά από αυτά και έχοντας υπόψη τη σειρά των ονομάτων, αρχιμάστορας και λιθοξόος πρέπει να είναι ο Κωνσταντίνος και μαστόρια και μόνιμοι εργάτες με τα ονόματα: Νικολάου, Ιωάννου, Φωτίου, Αναστασίου, Ανδρέα, Χρίστου, Σπύρου, Ιωάννου, ενδεχόμενα να λείπουν ένα ή δύο από τη μαστορική συντροφιά.

Κοντά σε αυτούς πρέπει να προστεθούν και Βουνεσιώτες μεταφορείς της πέτρας με τα μουλάρια τους, δεδομένου ότι η πέτρα είναι ντόπια από κοντινό ρέμα του Βουνεσιού και όχι της κοκκινωπής πέτρας που πλεονάζει πέριξ της μονής. Τη μεγαλύτερη ποσότητα κόκκινης πέτρας την έχουν συλλέξει από την νότια πλευρά και την έχουν χρησιμοποιήσει στον εξωτερικό τοίχο της μονής. Εντύπωση προκαλούν οι μεγάλες

πέτρες τα καμαρολίθια για τις τοξοτές καμάρες επάνω από τις εισόδους του ναού και του μοναστηριού, καθώς και οι γωνιόλιθοι με τα σκαλισμένα ανάγλυφα. Εντυπωσιακές είναι οι κολόνες στις θύρες, από γαλάζια τοπική πέτρα (ψαμμόλιθοι) οι οποίες μεταφέρθηκαν έτοιμες από άλλα σημεία του Βουνεσίου.

Η δεξιά κολώνα της κύριας εισόδου του ναού, δυστυχώς σήμερα κατεστραμμένη. (Φωτ. 2015)

Το κτίσιμο φανερώνει έμπειρους μαστόρους, εξοικειωμένους σε μεγάλα κτίρια και κατασκευές, οι οποίες είναι προορισμένες να αντέξουν στο χρόνο. Ανάμεσά τους είναι και ο έμπειρος λιθοξόος, ο οποίος με τα λιγοστά γράμματα σκαλίζει στην πέτρα και μας παραδίδει σπουδαίες παραστάσεις λιθανάγλυφων. Διασώζει στοιχεία παλαιότερων εποχών, τα οποία μας παραδίδονται αλλά δυστυχώς χάνονται από την φθορά, τις χαμηλές θερμοκρασίες και τους παγετούς.

Η ΜΟΝΗ ΣΤΑ ΧΡΟΝΙΑ ΤΟΥ ΙΕΖΕΚΙΗΛ

Στην έπετηρίδα του Υπουργείου Εκκλησιαστικῶν τοῦ 1907-1908 ἀναφέρεται ὡς προσαρτημένο μοναστήρι. (Β. Δ. 27 Ἰουνίου 1892). Στις ἀρχές του 20οῦ αἰῶνα μεταβιβάζεται στη Μονή Αγίου Γεωργίου (Καραϊσκάκη) Μαυρομματίου, ἀλλά μετὰ ἀπὸ μερικοῦς μῆνες ἐπαναφέρεται ὡς μετόχι της Κορώνας, ὅπως παραμένει μέχρι σήμερα.

Το 1924 ἐξελέγη μητροπολίτης Θεσσαλιώτιδος ο Ἰεζεκιήλ Βελανιδιώτης, ἓνας φωτισμένος ιεράρχης, ο ὁποῖος ἐμέλλε νὰ θέσει τὴ σφραγίδα του στὴν μητρόπολη Θεσσαλιώτιδος καὶ Φαναριοφερσάλων, ἀλλὰ καὶ στὴν ἐπαρχία Καρδίτσης τοῦ Νομοῦ Τρικάλων. Αἰξίζει νὰ ἀφιερῶσιν μελίγες σειρές γιὰ τὸν ἄξιο ποιμενάρχη, διότι μετὰξὺ τῶν ἄλλων θὰ μας βοηθήσει νὰ κατανοήσουμε καλύτερα τὶς ἀποφάσεις του καὶ γιὰ τὴν Αγία Τριάδα.

Γεννήθηκε στὴν Καλαμάτα τὸ 1874 καὶ γρήγορα ἀπέκτησε ἰσχυροὺς δεσμούς με τὴν Εκκλησία. Ο ἀδελφός της μητέρας του ἦταν Ἀγιορίτης μοναχός, ἐνῶ ο πρῶτος δάσκαλος ἦταν ιερέας. Πολυσχιδῆς καὶ δυναμικὴ προσωπικότητα ο Ἰεζεκιήλ σπούδασε νομικά καὶ

θεολογία. Ἐγινε καλόγηρος στὴ μονὴ Βελανιδιάς, μετὰ ηγούμενος, ἐνῶ διετέλεσε ἐφημέριος Βιέννης, Τεργέστης καὶ Βενετίας. Ὑπηρετήσε καὶ ὡς στρατιωτικὸς ἱερεὺς στὴ Μικρασιατικὴ ἐκστρατεία ὅπου γνωρίστηκε με τὸν Πλαστήρα, ἀνδραγάθησε καὶ παρασημοφορήθηκε.

Στὴν Καρδίτσα ἦλθε με τὸ τραῖνο, χωρὶς νὰ εἰδοποιήσει, οὔτε ποτέ θέλησε νὰ γίνῃ τελετὴ ἐνθρόνισης. Ἄφησε ἐποχὴ γιὰ τὸ κοινωνικὸ καὶ φιλανθρωπικὸ του ἔργο. Τὸν μισθὸ του καὶ κάθε του ἔσοδο τὰ μοίραζε στους φτωχοὺς. Ἰδρυσε ὀρφανοτροφεῖο, γηροκομεῖο, νοσοκομεῖο, σανατόριο, παιδικὲς κατασκηνώσεις, νυκτερινὴ σχολή, ἐπαγγελματικὴ σχολή, σχολὴ ἀπόρων παιδιῶν, βιβλιοθήκη, βρεφονηπιακὸ σταθμὸ, κατηχητικὰ σχολεῖα, συσσίτια, λύκειο, γεωργικὴ σχολή, ταπητουργικὴ σχολή, φιλόπτωχο ταμεῖο καὶ ἄλλα.

Ο Ἰεζεκιήλ ἀγαποῦσε τὰ μοναστήρια καὶ φρόντισε νὰ ἀναδείξει τὴν ἱστορία τους, ὅπως καὶ γιὰ τὴ συντήρηση καὶ ἐπὶ ἀνδρωσὴ αὐτῶν. Τὸ 1929 δημοσιεύει στὸ περιοδικὸ «Θεολογία» τὴν ἱστορία τῶν μονῶν της Πίνδου, ἐργασία ἣ ὁποία ἐκδίδεται σὲ βιβλίο με τίτλο «Αἱ ἱεραὶ Μοναὶ της Πίνδου». Εἰδικότερα γιὰ τὴν Αγία Τριάδα Βουνεσίου γράφει τὰ ἐξῆς ἐπιγραμματικά:

«Μίαν ὥραν μακρὰν τῆς ἱερᾶς Μονῆς Κορώνας, ὑπάρχει ἱερὰ Μονὴ Ἀγίας Τριάδος Βουνεσίου, καὶ αὐτὴ νεώτερον κτίσμα τυγχάνον. Ἐχει μεγαλοπρεπέστατον ναόν με δύο τρούλους, ἓνα ἐν τῷ μέσῳ τοῦ ναοῦ καὶ ἕτερον ἐν τῶν νάρθηκι. Οὐδὲν ὅμως τὸ ἄξιον

παρουσιάζει διότι ο Ναός έμεινε ακαλλώπιστος άνευ επιχρησμάτων δια ασβέστου, μόνον της λιθιδομίας του κτιρίου αποπερατωθείσης. Φαίνεται ότι υπήρχε έτερος αρχαίος Ναϊσκος. Αγιορίτης τις ιερομόναχος Αθανάσιος τιτλοφορούμενος, ιεροκήρυξ δι' εράνων έκτισεν το μεγαλοπρεπές κτίριον μονάζων εκει και αποθανών. Έξωθεν της κυρίας εισόδου της Μονής υπάρχει επί πλακός η εξής επιγραφή «εκτίσθη έτει 1858 υπό Αθανασίου ιεροκήρυκος εκ Γραλίστης Αγράφων» (18).

Είναι φανερό ότι μετά την απώλεια του Αθανασίου το μοναστήρι μένει σε στασιμότητα ή και εγκαταλείπεται, καθώς δεν υπάρχουν προφορικές ή άλλες μαρτυρίες για τη λειτουργία του. Η αναχώρηση του Αθανασίου, περί το 1881, συμπίπτει με την απελευθέρωση της Θεσσαλίας από τους Τούρκους. Πόσο μάλλον όταν η ενσωμάτωση στην Ελεύθερη Ελλάδα θα έδινε νέα πνοή στην ανάπτυξη της μονής. Το πιθανότερο είναι να έμειναν πίσω δυο – τρεις μοναχοί, οι οποίοι διαχειρίστικαν για κάποια χρόνια τη μονή.

Η εγκατάλειψη του μοναστηριού φανερώνεται και από τις μεταβολές, την κατάργηση και ενσωμάτωση ως μετόχι στις όμορες μονές, Αγίου Γεωργίου (Καραϊσκάκη) Μαυροματίου και Ι.Μ. Κορώνας. Επίσης αν είχε μοναχούς, θα το σημείωνε οπωσδήποτε ο δραστήριος Ιεζεκιήλ.

Στα μέσα της δεκαετίας του 1930 στο άδειο από μοναχούς μοναστήρι βρίσκεται καταφυγή ο Βουνεσιώτης

Χρήστος Μανώλης του Αθανασίου, ο οποίος έχασε το σπίτι του από πυρκαγιά και βρέθηκε σε οικονομική ένδεια. Ο ίδιος είχε μαζί του και μια κόρη η οποία υπέφερε από ψυχικό νόσημα, υπολογίζοντας ότι με τη βοήθεια του θεού θα γίνει καλά εκεί. Ο ίδιος ασθένησε και πέθανε υποσιτιζόμενος με την παροιμιώδη πείνα του 1941.

Σανατόριον Αγίας Τριάδος Βουνεσίου Καρδίτσης

Μέχρι το 1935 η Καρδίτσα, επαρχία όντας του νομού Τρικάλων, στερούνταν βασικών έργων υποδομής. Στον τομέα Υγείας και Πρόνοιας η κατάσταση ήταν τραγική. Δεν υπήρχε νοσοκομείο και την περίθαλψη του πληθυσμού αναλαμβάνουν οι λιγοστοί ιδιώτες ιατροί. Μπροστά στην οδυνηρή αυτή πραγματικότητα, ο δυναμικός μητροπολίτης Ιεζεκιήλ, ως πρόεδρος του «Αδελφάτου Αγ. Σεραφείμ», αναπτύσσει αξιοζήλευτη φιλανθρωπική δραστηριότητα και με τις ενέργειες

του υποκαθιστά το αρμόδιο υπουργείο και το κράτος, αφού λειτουργεί περισσότερο ως έπαρχος, παρά ως ιεράρχης (19. Νάνος, Σανατόριο).

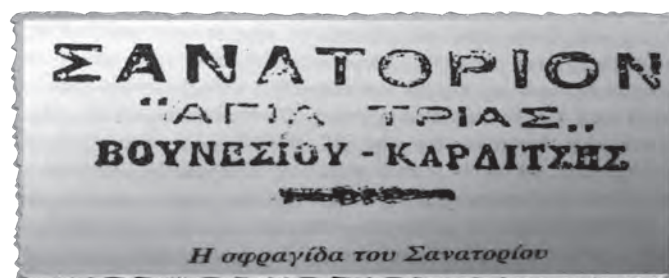
Η κατάσταση της υγείας του πληθυσμού ήταν προβληματική, ιδιαίτερα στον κάμπο, όπου απουσιάζουν τα έργα υποδομής, (ύδρευση, αποχέτευση, συνθήκες κατοικίας), αλλά και η σωστή διατροφή. Ο θεσσαλικός κάμπος υποφέρει από έλλειψη αποστραγγιστικών έργων με συνέπεια τις πλημμύρες το χειμώνα, ξηρασία το καλοκαίρι, ενώ οι κατά τόπους ελώδεις εκτάσεις δημιουργούν αρνητικές συνθήκες με επίπτωση και στην υγεία των κατοίκων του.

Η φυματίωση αποτελεί εφιάλη, αφού είναι η ανίατη νόσος της εποχής, ενώ η κρατική μέριμνα είναι ανεπαρκής. Οι σχετικά εύποροι καταφεύγουν σε ιδιωτικά σανατόρια, οι φτωχοί αφήνονταν στο έλεος της μοίρας τους.

Το 1937 ο Ιεζεκιήλ απέτυχε να εξασφαλίσει εισιτήριο για άπορο Καρδιτσιώτη, για τον οποίο ενδιαφέρονταν έντονα ο δήμαρχος Καρδίτσας, καίτοι απευθύνθηκε προσωπικά ο μητροπολίτης στον υφυπουργό Υγιεινής Αλεβιζάτο. Άλλο ένα επίσης ένα περιστατικό που συγκλόνισε το μητροπολίτη, ήταν αυτό του εικοσάχρονου φυματικού καπνεργάτη, που διώχθηκε από τους οικείους του, για να μη μεταδώσει και στους άλλους τη νόσο και βρήκε καταφύγιο στο οστεοφυλάκιο του νεκροταφείου της πόλης, όπου πέθανε λίγες μέρες μετά.

Ο Ιεζεκιήλ έθεσε στη διάθεση του υπουργού Υγιεινής τα μοναστήρια Βουνεσίου, Πέτρας Καταφυγίου και Σκλαταινής για να δημιουργηθεί σε ένα από αυτά έστω και πρόχειρο σανατόριο προκειμένου να φιλοξενηθούν άποροι φυματικοί. Το Υπουργείο Υγιεινής έστειλε

επιτροπή με επικεφαλής τον υγειονομικό επιθεωρητή Τρικάλων, προκειμένου να εξετάσει τους χώρους και να συντάξει σχετική έκθεση. Μετά από επιτόπια εξέταση των συνθηκών στα μοναστήρια, η επιτροπή επέλεξε ως καταλληλότερη τη μονή Αγ.Τριάδος Βουνεσίου. Συντάχθηκε σχετική έκθεση και στα μέσα του '37 άρχισαν οι εργασίες για τη διαμόρφωση των χώρων του μοναστηριού και μετατροπή σε σανατόριο «επιμελητεία του Σεβασμιοτάτου».

Αργότερα γίνεται προμήθεια του απαραίτητου εξοπλισμού και ιματισμού και προς το τέλος του χρόνου όλα είναι σχεδόν έτοιμα για τη λειτουργία σανατορίου αρχικά με 25 κλίνες. Παράλληλα, μεριμνά για τηλεφωνική σύνδεση (η οποία θα γίνει προς το τέλος του '38) και οδική πρόσβαση. Από την τεχνική υπηρεσία της Νομαρχίας γίνονται τα πρώτα σχέδια για την διάνοιξη αμαξωτού δρόμου απ' τον Άγιο Γεώργιο Βουνεσίου μέχρι το μοναστήρι, προϋπολογισμού 300.000 δρχ., οποίος υποβάλλεται προς έγκριση στο υπουργείο Συγκοινωνιών. Η έγκριση όμως φαίνεται ότι δεν ερχόταν, γεγονός που ένα χρόνο αργότερα ανάγκασε τον πείσμονα μητροπολίτη να αναθέσει

(το 1939) στους Βουνεσιώτες τη διάνοιξη του με προσωπική (εθελοντική) εργασία! Η απόσταση από τον αμαξητό δρόμο Καρδίτσας - Αγρινίου, όπως ονομαζόταν τότε ο δρόμος προς την Κορώνα, ήταν 5 περίπου χιλιόμετρα. Οι κάτοικοι όταν έφθασαν σε δύσβατο σημείο εγκατέλειψαν την προσπάθεια και ο

Ιεζεκιήλ προσπάθησε «όπως τούτο κρατικοποιηθεί». Αργότερα ο δρόμος κάπως προχώρησε, αλλά δεν ολοκληρώθηκε ποτέ μέχρι το μοναστήρι.

Στις 9 Ιουνίου 1938 γίνονται τα εγκαίνια του σανατορίου και ο Ιεζεκιήλ συνοδευόμενος από τον

Φωτογραφία από τα εγκαίνια του Σανατορίου 9/6/1938, από το αρχείο της Λαϊκής Βιβλιοθήκης Καρδίτσας.

ηγούμενο της Κορώνας υποδέχεται ως οικοδεσπότης το Νομάρχη Τρικάλων, τον δήμαρχο Καρδίτσας, υπηρεσιακούς παράγοντες, γιατρούς, επίσημους και φυσικά παρίστανται τα μέλη του Φιλόπτωχου Ταμείου «Αγ. Σεραφείμ». Μετά τη λειτουργία και τον αγιασμό, οι επίσημοι ξεναγούνται στο διαμορφωμένο κτίριο, επιθεωρούν τις 25 αναπτυγμένες κλίνες. Σε κλίμα ευφορίας σχεδιάζουν ήδη την επέκταση του σε 80 κλίνες. Μετά τα εγκαίνια αρχίζουν οι εισαγωγές ασθενών, τις οποίες γνωματεύουν γιατροί, που συνεργάζονται με το Φιλανθρωπικό Σωματείο. Το ενδιαφέρον για το Σανατόριο αυξάνει. Οι άποροι άρρωστοι, αλλά όχι μόνο αυτοί στηρίζουν τις ελπίδες τους εκεί και οι ανάγκες αυξάνουν.

Το Εργατικό Κέντρο Καρδίτσας, έπειτα από πρωτοβουλία του Σωματείου Καπνεργατών, με έντονο υπόμνημα του ζητά από το Κράτος την ανέγερση της νέας πτέρυγας, ώστε οι κλίνες να γίνουν 100. Αξίζει να τονισθεί ότι την εποχή αυτή τα κρατικά σανατόρια διαθέτουν λίγες εκατοντάδες κλινών γιαφυματικούς, ενώ οι ανάγκες υπολογίζονται σε χιλιάδες για όλη τη χώρα.

Την ευθύνη λειτουργίας του Σανατορίου είχε το φιλανθρωπικό σωματείο και ο ίδιος ο Ιεζεκιήλ προσωπικά, ο οποίος πρέπει να πούμε ότι το επισκεπτόταν τακτικά, δείχνοντας ζωηρό ενδιαφέρον για την επίλυση των προβλημάτων του. Τη διοικητική υποστήριξη αναλαμβάνει ο Θρασύβουλος Πολυμέρου, από τα Φάρσαλα, ενώ καθήκοντα θεράποντος ιατρού ασκεί ο Θωμάς Σβάρνας, από το γειτονικό Μεσενικόλα, τον οποίο συνδράμει ολιγάριθμο νοσηλευτικό και βοηθητικό προσωπικό.

Παράλληλα οι γιατροί Λάμπρος Τσαγανός

(αρχίατρος ε.α.) και Αθανάσιος Ν. Σαράτσης από την Καρδίτσα,φυματιολόγοςστηνειδικότητα, συνδράμουν αφιλοκερδώς στην ιατρική παρακολούθηση των πασχόντων, (αργότερα το 1952 ο γιατρός προσλήφθηκε στο Νοσοκομείο) κατά τακτά χρονικά διαστήματα. Την ευθύνη οικονομικής διαχείρισης με την ιδιότητα του ταμία του ΔΣ, είχε ο Νικ. Μυλωνής, έμπορος από τη πόλη της Καρδίτσας. Στο βοηθητικό προσωπικό πρέπει να υπολογισθεί ένα ζευγάρι από το Βουνέσι. Η γυναίκα εκτελεί χρέη μαγείρισσας και περιποιείται τους ασθενείς. Θρησκευτικές υπηρεσίες προσφέρει ο εφημέριος του Βουνεσίου, παπα-Γιώργης.

Το κράτος επιχορηγεί τη λειτουργία του σανατορίου ταυτόχρονα με αυτή του Νοσοκομείου. Το ποσό όμως δεν κρίνεται επαρκές, γεγονός που αναγκάζει το Νομίατρο να εισηγηθεί την αύξηση της επιχορήγησης. Οι καλές σχέσεις όμως Ιεζεκιήλ και υπουργείου Υγιεινής έμελλε να δοκιμασθούν σκληρά, με την έγγραφη παραίτηση (αρ.πρωτ Ι.Μ. 2321/39) που υποβλήθηκε στα τέλη του 39, «εξ αφορμής διαφοράς αντιλήψεων προς κρατικές και δημοτικές υπηρεσίας περί της ανεγέρσεως του κτιρίου του νέου νοσοκομείου, ...», η παραίτηση βέβαια δεν έγινε αποδεκτή από τον υπουργό Υγιεινής Η. Κριμπά, οποίος ζήτησε να εξακολουθήσει να προσφέρει τις υπηρεσίες του. Μετά απ' αυτό, ο Ιεζεκιήλ με έγγραφο απέσυρε την παραίτηση. Η αποκατάσταση των σχέσεων επισφραγίσθηκε από επιχορήγηση με έξι (6) εκ. δρχ. συνολικά για όλα τα εποπτευόμενα από το αδελφάτο ιδρύματα, αλλά και με την επίσκεψη του ίδιου του υπουργού Υγιεινής στην πόλη, όταν θεμελίωσε το Νοσοκομείο της Καρδίτσας το φθινόπωρο του 1940.

Έπειτα από όλα αυτά, το Υπουργείο Υγιεινής

επίσπευσε την ένταξη της Αγ.Τριάδας στους σανατοριακούς πυρήνες και στο κυβερνητικό πρόγραμμα. Αρχές Φεβρουαρίου του 1940 στέλνει τον αρχιτέκτονα Τριανταφυλλίδη να δει από κοντά τις προτεινόμενες λύσεις για όλα τα υγειονομικά ζητήματα. Μεταξύ των άλλων, επισκέπτεται και το σανατόριο (παρά τις άσχημες καιρικές συνθήκες) συνοδευόμενος από τον ακούραστο Μητροπολίτη, το διαχειριστή Ν. Μυλωνή και τον αρχίατρο Λ.Τσαγανό. Διανυκτερεύουν εκεί και αφού συγκεντρώνει τα απαραίτητα στοιχεία, συντάσσει μελέτη της επέκτασης και των διαρρυθμίσεων. Λίγο αργότερα το Υπουργείο διαθέτει για το σανατόριο 2,6 εκατομμύρια δρχ. Δυστυχώς όμως τα σχέδια Τριανταφυλλίδη έμελλε να μείνουν στους φακέλους, αφού τον Οκτώβρη η χώρα μπαίνει σε περίοδο πολέμου και λίγο αργότερα της ναζιστικής κατοχής.

Η λειτουργία του σανατορίου συνεχίζεται μέχρι και τον Οκτώβριο του '41, οπότε και αποχωρούν οι τελευταίοι φυματικοί. Έκτοτε δεν ξαναλειτούργησε, αφού καταστράφηκε απ' τους κατακτητές, όπως θα δούμε στη συνέχεια.

Στοιχεία λειτουργίας και νοσηλείας

Το Σανατόριο λειτούργησε για 3,5 χρόνια περίπου. Σύμφωνα με το μητρώο ασθενών, η πρώτη ασθενής εισήχθη στις 17 Ιουνίου 1938 και οι τελευταίοι φυματικοί έφυγαν στις 19 Οκτωβρίου 1941. Νοσηλεύτηκαν περίπου 180 ασθενείς, με συνολικό αριθμό ημερών νοσηλείας 16.779, οι 10.038 των αντρών και 6.741 των γυναικών. Η μέση διάρκεια νοσηλείας ήταν για τους άνδρες 90.5 ημέρες/ασθενή,

ενώ αντίστοιχα για τις γυναίκες ήταν 132 ημέρες/ασθενή. Τη διαφορά θα πρέπει να την αποδώσουμε στο ότι γυναίκες παρέμειναν περισσότερο απ' ότι οι άνδρες, αλλά και στην πειθαρχία των γυναικών, δεδομένου ότι 7 περιπτώσεις ανδρών απομακρύνθηκαν «δι' ανάρμοστον συμπεριφορά». Ως προς τον τόπο διαμονής των ασθενών να σημειώσουμε ότι καλύφθηκαν ανάγκες της Δυτικής Θεσσαλίας. Συγκεκριμένα από τους 162 ασθενείς, οι 109 (67,2%) διέμεναν σε πόλεις και χωριά του σημερινού Νομού Καρδίτσας, οι 38 (23,5%) των Τρικάλων, και το υπόλοιπο 9,3 % ήλθαν από τη Λάρισα και ελάχιστοι από άλλα μέρη της χώρας, όπως Αθήνα, Μυτιλήνη, Κόρινθο, Φθιώτιδα. Οι περισσότεροι ασθενείς προέρχονται κυρίως από πόλεις και τα χωριά του κάμπου, ενώ ελάχιστοι προέρχονται από ορεινές κοινότητες.

Από τα τελευταία εισιτήρια του Σανατορίου, εκδόθηκε 10/7/1941 από τον ιατρό Τσαγανό.

Το ημερήσιο κόστος νοσηλείας σύμφωνα με τον απολογισμό της διετίας 39-40, ανήλθε στις 38,40 δρχ, ποσό το οποίο κρίθηκε ικανοποιητικό από τους διοικούντες, δεδομένου ότι σε παρόμοιο Σανατόριο το ημερήσιο κόστος ήταν 42 δρχ κατ' άτομο. Για το έτος 1940 - 41 αυξήθηκε σε 45,37, ενώ για το 1941 το κόστος ανήλθε στις 70,11 δρχ. για κάθε ημέρα νοσηλείας, αύξηση πολύ λογική για το εφιαλτικό 1941, που καταχωρήθηκε στη συλλογική μνήμη ως συνώνυμο της πείνας. Είναι εποχή όπου το σανατόριο λειτουργεί με τη συνδρομή που προσφέρουν οι κάτοικοι της περιοχής, όπως και Καρδισιώτες με δωρεές στη μνήμη ανθρώπων που πεθαίνουν, αντί στεφάνου θα λέγαμε σήμερα.

Το σανατόριο πρόσφερε πολύτιμες υπηρεσίες και πρώτα απ' όλα στους φυματικούς πρόσφερε τη δυνατότητα και την ελπίδα να αντιμετωπίσουν την ασθένεια, ειδικά στους άπορους και φτωχούς αρρώστους που δεν είχαν να ελπίζουν. Είχαν τακτική ιατρική παρακολούθηση Ευάερο και ευήλιο περιβάλλον, άριστες κλιματολογικές συνθήκες και πλούσια τροφή, που δεν είχαν στον τόπο διαμονής. Στοιχεία, τα οποία διαπιστώνουν οι γιατροί Αναγνώστου και Κωνσταντίνου, οι οποίοι φθάνουν σιδηροδρομικώς στην Καρδίτσα τον Ιούλιο του 1940 και επισκέπτονται το σανατόριο. Εξετάζουν τους χώρους, τις συνθήκες διαμονής και τους 30 ασθενείς, «εκφραζόμενους ενθουσιωδώς και δια την τροφοδοσίαν και δια την εν γένει περιποίησην αυτών υπο του προσωπικού του ιδρύματος» Φεύγουν ικανοποιημένοι από τις συνθήκες διαμονής και το

κλίμα, ενώ παράλληλα εκφράζουν στον διευθυντή Θ. Πολυμέρου ευμενή σχόλια για το επιτελούμενο έργο του αδελφάτου και ειδικότερα του Ιεζεκιήλ.

Επιπρόσθετα το σανατόριο αποτέλεσε μικρή κοινότητα, όπου οι φυματικοί μπορούσαν να λειτουργήσουν χωρίς τον κοινωνικό αποκλεισμό, τον οποίο βίωναν έντονα όταν κατάφερναν να ξεπεράσουν το πρόβλημα. Επίσης εκπαιδεύθηκαν στο να προφυλάσσουν τους άλλους και να προστατεύουν τον εαυτό τους. Το σανατόριο όμως έδωσε διέξοδο και στις οικογένειες των φυματικών οι οποίες ζούσαν με την αγωνία και το φόβο της μετάδοσης της νόσου και στα άλλα μέλη της. Βέβαια, δεν είχαν την υποστήριξη που πιθανόν να είχαν σε κάποιο οργανωμένο κρατικό σανατόριο με υπηρεσίες και νοσηλευτικό προσωπικό. Ίσως αυτό έκανε τον επιστολογράφο να παρατηρεί ότι το σανατόριο «υπολείπεται σε σχέση με το φθισιατρείο του Βόλου».

Το κάψιμο του Σανατορίου από τους Ιταλούς 1943

Τον Οκτώβρη του 1941, του σκληρότερου χρόνου της κατοχής, το Σανατόριο κλείνει. Από το 1942 στ' Αγραφα χτυπάει η καρδιά της ελεύθερης Ελλάδας, αφού οι ένοπλες δυνάμεις των ανταρτών έχουν τον έλεγχο της περιοχής. Στη Νεβρόπολη λειτουργεί το 1943 αντάρτικο αεροδρόμιο. Οι κατακτητές θέλοντας να χτυπήσουν την Αντίσταση και να ακυρώσουν την λειτουργία του αεροδρομίου οργανώνουν εκκαθαριστικές επιχειρήσεις.

Μια από τις 4 φάλαγγες των Ιταλών, ανεβαίνει

*Από τις πρώτες φωτογραφίες της Μονής μετά το κάψιμο από τους Ιταλούς τον Ιούνιο του 1943.
Δεξιά της φωτογραφίας διακρίνεται ολόκληρος ο τοίχος και ερείπια της σκεπής του σανατορίου
που σήμερα δεν υπάρχουν.*

Η φωτογραφία είναι του 1948 – 1949 και λήφθηκε από το βιβλίο του παπα – Σιούφα, «Ελληνόπυργος», σ.189

από τον Αγ. Ακάκιος προς την Νευρόπολη. Στο δρόμο τους βρίσκεται το άδειο Σανατόριο, το οποίο πυρπολούν, εκλαμβάνοντας το πιθανότατα ως αντάρτικο νοσοκομείο. Το κτίριο και ο εξοπλισμός καταστρέφονται ολοσχερώς και σώζεται μόνο η εκκλησία, ως από θαύμα, ανήμερα της μεγάλης γιορτής της Αγίας Τριάδος. Συνεχίζοντας οι κατακτητές φθάνουν στο Βουνέσι, το οποίο μετά από σύντομη μάχη το πυρπολούν. (Από τα 400 περίπου κτίσματα, απόμειναν 7 κτίσματα στα οποία η φωτιά έσβησε λόγω ...έλλειψης οξυγόνου! Λίγο αργότερα την ίδια τύχη θα έχει και ο Μεσενικόλας). Αργότερα η κατοχή τελειώνει όχι όμως και ο πόλεμος. Η περιοχή των Αγράφων μετατρέπεται σε θέατρο εμφύλιων συγκρούσεων. Σε ότι αφορά το σανατόριο είδαμε ότι αυτό έχει μεταβληθεί σε συντρίμια κι αποκαΐδια.

Ενέργειες για επανίδρυση

Ο Ιεζεκιήλ επιστρέφει στις 7 Απριλίου του 1945 και αναλαμβάνει τα καθήκοντα του, μεριμνώντας για «ζήτήματα της Επαρχίας του». Επισκέπτεται το Υπουργείο Υγιεινής και θέτει το πρόβλημα του Νοσοκομείου της Καρδίτσας για το οποίο αποσπά πίστωση 40 εκατομμυρίων δρχ. Για το ζήτημα του Σανατορίου επανέρχεται τους πρώτους μήνες του 1946 και με το αριθμ. πρωτ. 439/28-4-46 έγγραφο του εκθέτει το ζήτημα και ζητά από τον υπουργό να του χορηγηθεί μέρος των λυόμενων κατοικιών που έχουν παραγγελθεί από το Κράτος για την κάλυψη των Σανατοριακών αναγκών.

Το Υπουργείο αναθέτει σε Νομίατρο και Νομομηχανικό την σύνταξη σχετικής γνωμάτευσης περί της ανασύστασης του Σανατορίου. Ο νομομηχανικός Κ. Δεληπέτρου και ο Νομίατρος Οικονομόπουλος συντάσσουν σχετική μελέτη συνολικού κόστους 180 εκατομμυρίων δρχ. Η πρόταση αυτή αγνοήθηκε από το Υπουργείο, αν και την εποχή αυτή διαθέτει 4 δισ δρχ. για νοσοκομειακές ανάγκες της χώρας. Μέσα στο πρόγραμμα είναι και το Νοσοκομείο Καρδίτσας και ίσως για το λόγο αυτό το Υπουργείο δεν εγκρίνει την ανασύσταση του Σανατορίου.

Παρά τις επίμονες προσπάθειες το υπουργείο δεν εντάσσει το σανατόριο, με αποτέλεσμα να μη διστάσει ο Ιεζεκιήλ να διαμαρτυρηθεί ζωηρά μέσω του τοπικού τύπου «δία την εγκατάληψιν της Θεσσαλίας» ενώ στηλιτεύει την έγκριση πίστωσης 100 εκ. δρχ. από το υπουργείο Παιδείας για «έργα του Ιστιοπλοϊκού Ομίλου»TM.

Προσφυγή στους Ομογενείς της Αμερικής

Οι προσπάθειες του Ιεζεκιήλ αποτυγχάνουν και στα μέσα Φθινοπώρου του 1946, με την ιδιότητα του προέδρου της επιτροπής για την ανέγερση του Σανατορίου Καρδίτσας, απευθύνεται με θερμότατο υπόμνημα στους μετανάστες της Αμερικής και συγκεκριμένα στην «Πανθεσσαλική Ομοσπονδία», η οποία απαρτίζεται από διάφορους συλλόγους Θεσσαλών μεταναστών. Μαζί στέλνει και φωτογραφίες απ' το σανατόριο, όπως λειτουργούσε πριν καεί και όπως ήταν τώρα σωροί ερειπίων, καθώς

και ολοκληρωμένο το φάκελο με υπόμνημα, σχέδια για 80 κλίνες, και αναλυτικό προϋπολογισμό.

Στον αγώνα του βρίσκει πέραν του Ατλαντικού, έναν απρόσμενο κι αντάξιο σύμμαχο, το μετανάστη Δήμο Κακριδιά, ο οποίος έχοντας εύκολη πρόσβαση σε ραδιόφωνο της Βοστώνης κάνει και ο ίδιος έκκληση σε όλους τους Έλληνες να μιμηθούν τους Αρκάδες και να ανεγείρουν στον κάθε τόπο νοσοκομειακά ιδρύματα. Προπαντός κάνει έκκληση σε όλους τους Θεσσαλούς να ενισχύσουν τον έρανο για το σανατόριο. Αν και μη Θεσσαλός, και άγνωστος στον Ιεζεκιήλ, ο Κακριδιάς επαναλαμβάνει συχνά τις πατριωτικές εκκλήσεις του και μέσω του ομογενειακού τύπου. Τύπος, ο οποίος δηλώνει «συμμαχητής του αγώνος». (Εδώ θα πρέπει να σημειώσουμε μια χρήσιμη λεπτομέρεια, ότι ο μετανάστης στη Ν. Υόρκη αδελφός του Ιεζεκιήλ, Δημήτριος Στρούμπος, ανήκε στη συντακτική ομάδα της ομογενειακής εφημερίδας «Εθνικός Κήρυξ» και αργότερα έγινε διευθυντής στην επίσης ομογενειακή εφημερίδα «Ατλαντίς»). Επίσης θα πρέπει να τονίσουμε ότι ο Ιεζεκιήλ αξιοποίησε το γεγονός ότι ο εφημέριος του Δεμερλή Στέφανος Σπύρου είχε τον αδελφό του, Ευθύμιο Σπύρου, μετανάστη στην Αμερική. Ο εφημέριος του Δεμερλή, με υπόδειξη του Ιεζεκιήλ, έστειλε προτρεπτική επιστολή να ενισχύσει τον αγώνα.

Πράγματι, το Συμβούλιο του Συλλόγου των Θεσσαλών μεταναστών ανταποκρίνεται στο αίτημα και υιοθετεί την ανέγερση του Σανατορίου. Ο πρόεδρος του Συλλόγου «ο Ασκληπιός» Ευθύμιος Σπύρου, από

την Πορτή Καρδίτσας, στις 10 Φεβρουαρίου του 1947 τηλεγραφεί στον Ιεζεκιήλ και του ανακοινώνει ότι υιοθετούν τα σχέδια και στέλνει την πρώτη δόση των 8.000 δολαρίων, ενώ παράλληλα συστήνουν επιτροπή εράνου για την συγκέντρωση και διάθεση του ποσού των 180 εκατομμυρίων αποκλειστικά και μόνο για την ανέγερση του Σανατορίου Αγ. Τριάδος Βουνεσίου με την επωνυμία ΣΑΝΑΤΟΡΙΟΝ «Ο ΑΣΚΛΗΠΙΟΣ» ΤΩΝ ΕΝ ΑΜΕΡΙΚΗ ΘΕΣΣΑΛΩΝ. Οι ομογενειακές εφημερίδες «ΑΤΛΑΝΤΙΣ» και «ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ ΤΥΠΟΣ» της Νέας Υόρκης και η Επιτροπή Εράνου συγκεντρώνουν τα χρήματα, τα οποία κατατίθενται σε ειδικό λογαριασμό της Εθνικής Τράπεζας στη Νέα Υόρκη.

Οι ομογενείς στέλνουν επιστολή στον Υπουργό Υγιεινής και του γνωστοποιούν ότι έχουν συγκεντρώσει το ποσό που απαιτείται για την ανέγερση του Σανατορίου και του διαθέτουν τα χρήματα αποκλειστικά για το σκοπό αυτό. Ο Υπουργός... αρνείται την προσφορά, λέγοντας ότι το Υπουργείο ήδη σχεδιάζει την κατασκευή Σανατορίου σε άλλη περιοχή, και προτείνει στους μετανάστες να διαθέσουν τα χρήματα γι' αυτό το σανατόριο. Όντως, περί το 1950 γίνονται προσπάθειες να γίνει το κρατικό σανατόριο στην Αλαγονία της Μεσσηνίας, μια ορεινή και δασώδη περιοχή με καλό κλίμα και φυσική ομορφιά, στοιχεία που την καθιστούν παραθεριστικό κέντρο της ευρύτερης περιοχής από τις αρχές του αιώνα. Να σημειώσουμε ότι στην Αλαγονία φαίνεται ότι υπήρχε μικρό φιλανθρωπικό Σανατόριο, «η Ιθάμη», και οι ντόπιοι παράγοντες γνωρίζοντας την πρόθεση

του Υπουργείου για τη μεγάλη αυτή επένδυση την διεκδίκησαν, ανεπιτυχώς απ' ό,τι φάνηκε στη συνέχεια. Στην εφημερίδα Ηχώ της Μεσσηνίας στις 10.1.1951, δημοσιεύεται επιστολή, υπογραφόμενη από τον «Ιχνηλάτη», η οποία υποστηρίζει ότι το Σανατόριο πρέπει να γίνει στην Αγ. Τριάδα Βουνεσίου. Απο το πνεύμα της επιστολής συμπεραίνουμε ότι ο Ιεζεκιήλ είναι πίσω απ' το ψευδώνυμο. Τελικά όμως ούτε στην Αλαγονία έγινε σανατόριο, ούτε στο Βουνέσι. Η ανακάλυψη της στρεπτομυκίνης χρησιμοποιήθηκε για τη θεραπεία και της φυματίωσης.

Η άρνηση του Υπουργείου Υγιεινής αποτελεί τη χαριστική βολή στις προσπάθειες για την επανίδρυση του Σανατορίου. Κάποιες πρόσθετες παρεμβάσεις που έγιναν, δεν καρποφόρησαν, και το ζήτημα εγκαταλείφθηκε οριστικά, προς μεγάλη πίκρα και απογοήτευση του Ιεζεκιήλ. Δεν γνωρίζουμε τί απέγινε αυτό το μεγάλο ποσό, αν και χρήματα των μεταναστών διατέθηκαν λίγο αργότερα για ανάγκες του νοσοκομείου Καρδίτσας, και συγκεκριμένα την κατασκευή της νέας πτέρυγας.

Τον Σεπτέμβρη του 1953 ο Μητροπολίτης Ιεζεκιήλ πεθαίνει. Είχε προηγηθεί εν τω μεταξύ παραίτηση από την θέση του, το καλοκαίρι του 51, υπέρ του Μητροπολίτη Ζιγών Κυρίλλου.

Έκτοτε το μοναστήρι εγκαταλείφθηκε στην τύχη του και τα απομεινάρια του πυρπολημένου του σανατορίου έφθασαν μέχρι τη δεκαετία του 1990, οπότε ο Βουνεσιώτης ιερέας και αρχιερατικός επίτροπος της Νευροπόλεως Βασίλειος Νάνος αρχίζει διαμορφώνει το χώρο.

Μονή Αγίας Τριάδος και η ιδιαίτερη σχέση με την Κοινότητα Βουνεσίου

Το μοναστήρι ευρισκόμενο σε κοντινή απόσταση από το Βουνέσι ήταν φυσικό να αναπτύξει από την πρώτη στιγμή οργανική σχέση με τους Βουνεσιώτες, οι οποίοι το στήριξαν σε όλες τις εποχές ποικιλοτρόπως και από τα πρώτα χρόνια της ίδρυσής του. Αυτό προκύπτει από το γεγονός ότι οι κάτοικοι αναλαμβάνουν τα πάσης φύσεως «δοσίματα», ήτοι φορολογικές υποχρεώσεις του μοναστηριού είτε προς την οθωμανική εξουσία, είτε στην εκκλησιαστική, γεγονός που αναγκάζει το μοναστήρι να γίνει σταυροπηγιακό για να απολαμβάνει «ασυδοσία», ήτοι απαλλαγή από συνεισφορά χρημάτων στον τοπικό δεσπότη Φαναρίου και Νεοχωρίου.

Η διαρκής υποστήριξη των κατοίκων προς το μοναστήρι φαίνεται καθαρά μέσα από τα πατριαρχικά σιγίλια, την προστασία του πατριάρχη εξασφαλίζει η μονή, μετά από αίτημα, που του υπέβαλαν «οἱ χριστιανοὶ τοῦ χωρίου δεῖνα τοῦ κατὰ τὴν ἐπαρχίαν». Αυτοί, λοιπόν, οι κάτοικοι του Βουνεσίου, «πόθον ἐγκάρδιον δείξαντες καὶ ἔνθεον ἀγάπην περὶ τό ἐκεῖσε διατελοῦν ἱερόν μοναστήριον τό ἐπ' ὀνόματι τιμώμενον τῆς ἁγίας καὶ ζωαρχικῆς Τριάδος», συμφώνησαν, θεαρέστως και ομοφώνως, ώστε να αναλάβει το χωριό να καταβάλλει, για πάντα, «τό παραμικρόν συδόσιμον τοῦ μοναστηρίου, ὅσον δηλαδή δίδωσι δεκατίας λόγῳ καὶ αὐθεντικῆς ἀπαιτήσεως [εννοεῖ τον καταβαλλόμενο στις οθωμανικές αρχές φόρο της δεκάτης]», για τα αμπέλια και τα χωράφια, τα οποία κατέχει και βρίσκονται γύρω του. Έτσι, η μονή θα είναι

ελεύθερη, ασύδωτη και ακαταζήτητη, ενώ οι κάτοικοι θα κερδίσουν ακατάπαυστο και αέναο μνημόσυνο [εννοεί μνημόνευση των ονομάτων τους], γεγονός το οποίο αξίζει πέρα από κάθε πλούτο και θησαυρό και χαρίζει την βασιλεία των ουρανών, άφεση αμαρτιών, μακρο-ημέρευση και ευημερία στην ζωή τους.

Το ίδιο συμβαίνει σε κάθε ιστορική εποχή που το μοναστήρι χρειάζεται βοήθεια. Ο Κυρίτης αναφέρει ότι «Από τα στοιχεία που υπάρχουν, φαίνεται να βοήθησε το χωριό για να κτιστεί». Η συμβολή των Βουνεσιωτών ήταν καθοριστική στη συλλογή και μεταφορά της πέτρας με τα μουλάρια, εργασία η οποία έγινε εθελοντικά στο πλαίσιο της κοινωνικής προσφοράς, μέσα από τη θεσμοθετημένη «παρακαλιά», εθελοντική εργασία και είδη που παρήγαγε ο τόπος, όπως λ.χ. καστανίσια ξυλεία από το δάσος της κοινότητας για τις ανάγκες στέγασης του μοναστηριού. Αξίζει να σημειωθεί ότι την εποχή του 19^{ου} αιώνα μέχρι και τις ημέρες μας η συμβολή στο κτίσιμο μοναστηριού θεωρούνταν ευλογία για την ψυχή του δωρητή ή για την ψυχή των αποθαμένων στη μνήμη των οποίων αφιέρωναν εργασία ή οικοδομικά υλικά. Ιδιαίτερα από το 1858 και εντεύθεν συνέβαλαν στο κτίσιμο κυρίως μεταφέροντας εθελοντικά με τα μουλάρια τους δομικά υλικά περίξ της μονής, αλλά και από άλλα σημεία που υπήρχαν ψαμιττόλιθοι και ελαφρόπετρα για τους δύο τρούλους την οποία έκοβαν με ειδικά πριόνια. (μαρτυρία του Σεραφείμ Μανώλη, κτίστης πέτρας). Πέραν της προφορικής παράδοσης από λιθανάγλυφη επιγραφή μαθαίνουμε ότι «επιστατεύων» στην ανέγερση της μονής ήταν

ο Βουνεσιώτης Μήτρος (Δημήτρης) Κυριαζής. Επίσης είδαμε ότι τα κοπάδια της μονής τα φύλαγαν Βουνεσιώτες, όπως και το μύλο στη Ραχωβίτσα. Προς το μοναστήρι επίσης υπήρξαν δωρεές από άκληρους που αφιέρωναν στο μοναστήρι χωράφια και αμπέλια από τα παλαιά χρόνια, ανευδείς μάρτυρες τα τοπωνύμια «τση καλουγριάς» και «βακούφικο» του Βουνεσίου.

Με τη λήξη του Εμφυλίου, το 1949, επιστρέφουν οι Βουνεσιώτες στο χωριό, μετά την αναγκαστική μετακίνηση στη Μητρόπολη και άλλα χωριά του κάμπου. Προτεραιότητα όλων είναι η επισκευή των φανερά κατεστραμμένων οικιών και υποδομών από το διπλό κάψιμο του 1943, Ιούνιο το έκαψαν οι Ιταλοί, Νοέμβριο οι Γερμανοί. Αδήριτη η ανάγκη να επουλώσουν τις πληγές του Εμφυλίου. Το μοναστήρι ζει τη σιωπή του και η μόνη ημέρα που ζωντανεύει είναι κάθε Δευτέρα του Αγίου Πνεύματος. Ένας καλόγηρος από την Ι.Μ. Κορώνας και ο ιερέας του χωριού, τελούν τη θεία λειτουργία και στο προαύλιο τελείται η αρτοκλασία. Οι κάτοικοι του Βουνεσίου και ελάχιστοι των όμορων κοινοτήτων έρχονται να προσκυνήσουν εδώ με δυσκολία, καθώς δρόμος και αυτοκίνητα δεν υπάρχουν.

Αγία Τριάδα, Δευτέρα 18/6/1951, αναμνηστική φωτογραφία μελών του Εκκλησιαστικού Συμβουλίου Βουνεσίου με τον καλόγηρο της Κορώνας, μετά τη θεία λειτουργία και αρτοκλασία στο προαύλιο του μοναστηριού. Από αριστερά ο καλόγηρος της Κορώνας, ο επίτροπος Θωμάς Πανταζής, ο παπα-Αγόρης με την κόρη του, οι επίτροποι Νίκος Κυριαζής, Θωμάς Γούλας και Θωμάς Διαμαντάκος. Στον τοίχο διακρίνονται φυλλωσιές από κληματαριά που υπήρχε μπροστά στο ναό.

Φωτ. παπα-Αγόρης

Αρτοκλασία στο προαύλιο της εκκλησίας δεκ. 1950, Φωτ. παπα-Αγόρης

Αρτοκλασία στο προαύλιο της εκκλησίας δεκ. 1960, Φωτ. παπα-Αγόρης

Όλες τις περιόδους οι Βουνεσιώτες στάθηκαν αρωγοί και αντιμετώπισαν την Αγία Τριάδα ως ένα ιδιαίτερο εξωκκλήσι του χωριού, ενσωματώνοντάς το στην κοινωνική ζωή, ιδιαίτερα στα 45 χρόνια θητείας

του παπα-Βασίλη Νάνου. Μέχρι και τη δεκαετία του 1970 για το μοναστήρι μεριμνούν ο εκάστοτε ιερέας με το εκκλησιαστικό συμβούλιο.

Την εποχή της δικτατορίας (1967–1974) το Βουνέσι δεν έχει μόνιμο ιερέα και το πρόβλημα επιτείνεται από τις επιλογές ενός ιδιόρρυθμου μητροπολίτη της εποχής αυτής, τον Κωνσταντίνο, ο οποίος καθαιρέθηκε στα χρόνια της Μεταπολίτευσης. Στο διάστημα αυτό

η μονή περνά στην απόλυτη παρακμή, οι χώροι χρησιμοποιούνται για σταυλισμό αιγοπροβάτων, ενώ το 1970 από ιερόσυλους «καίγεται» το τέμπλο από φωτιά, όπως προαναφέραμε.

Ο Σωτήρης Σκούφης στην Αγία Τριάδα στις 14/9/1967, μετά τη λειτουργία του Σταυρού, Φωτ. οικογένειας Σκούφη.

Η κατάσταση αλλάζει από τη δεκαετία του 1980, όταν αναλαμβάνει ιερέας του Βουνεσίου ο παπα-Βασίλης Νάνος, ο οποίος οπότε χειροτονήθηκε το 1976 και έκτοτε μέχρι το 2019 υπήρξε αδιατάρακτη διοίκηση και φροντίδα από τον ιερέα του χωριού και το Εκκλησιαστικό Συμβούλιο. Μετά την ολοκλήρωση της εκκλησίας του χωριού, αναλαμβάνει τη συντήρηση των εξωκκλησίων, ανάμεσα σε αυτά και η Αγία Τριάδα. Τυπικά μπορεί να ανήκει ως μετόχι στην

Ι.Μ. Κορώνας, ουσιαστικά οι κάτοικοι του χωριού και η τοπική Εκκλησία αντιμετώπισαν το μοναστήρι ως υπόθεση της κοινότητας. Με την μέριμνα του παπα-Νάνου, μηχανήμα της Νομαρχίας Καρδίτσας γίνεται η πρώτη διάνοιξη δρόμου και πλησίον της μονής διαμορφώνεται χώρος στάθμευσης αυτοκινήτων. Αντικαθίσταται η σκεπή του ναού, αποκαθίσταται η υδροδότηση εντός του ναού.

Το Αντάμωμα των απανταχού Βουνεσιωτών στη Αγία Τριάδα

Με πρωτοβουλία του δραστήριου Βουνεσιώτη ιερέα (παπα-Νάνου), οργανώνεται το Α Αντάμωμα των απανταχού Μορφοβουνιωτών – Βουνεσιωτών, στις 15 Ιουνίου 1992 στην Αγία Τριάδα. Σε πρόσκληση που απευθύνει στους Βουνεσιώτες μέσα από την εφημερίδα του χωριού (20) αναφέρει μεταξύ των άλλων για την αναγκαιότητα και τους στόχους του ανταμώματος: «Έτσι λοιπόν μας δίνεται η ευκαιρία

σ' αυτή την εκδήλωση, πρώτον να αναζωπυρώσουμε τις σχέσεις μεταξύ των συγγενών και χωριανών και δεύτερον πρέπει να ξέρετε ότι γίνεται μια προσπάθεια από χρόνια τώρα για τη συντήρηση και προβολή του Βυζαντινού Μνημείου που λέγεται Ι. Μονή Αγίας Τριάδος», γράφει στη ΒΦ, φ.23/1992. Αξίζει να σημειωθεί ότι οι Σύλλογοι Μορφοβουνιωτών Αθήνας – Βόλου – Καρδίτσας έχουν ξεκινήσει το ετήσιο αντάμωμα με εκδρομές σε διαφορετικά σημεία της Ελλάδος.

*Φωτογραφία από την
αρτοκλασία τη Δευτέρα
του Αγίου Πνεύματος,
Ιούνιος 1992,
στο Α Αντάμωμα
Μορφοβουνιωτών
Εικονίζονται από
δεξιά ο μητροπολίτης
Κλεόπας, ο νομάρχης
Καρδίτσας Σόλων
Κατσίκης, ο παπα-
Βασίλης Νάνος, πίσω ο
Ευριπίδης Καφαντάρης,
αριστερά ο ηγούμενος
της Κορώνας Μακάριος
Τόγκας, απεβίωσε λίγα
χρόνια μετά.*

Το Αντάμωμα λειτουργεί ως μοχλός επίλυσης προβλημάτων και συντήρησης του μοναστηριού

Το Α΄ Αντάμωμα των Βουνεσιωτών γίνεται στις 15 Ιουνίου 1992, παρουσία του μητροπολίτη κ. Κλεόπα, του Νομάρχη Καρδίτσας Σόλωνα Κατσίκη, και άλλων παραγόντων και με την παρουσία εκατοντάδων Βουνεσιωτών.

Οργανώνεται ομαδικό συσσίτιο κατά το παλαιό πρότυπο. Το μοναστήρι γίνεται σημείο συνάντησης και αναφοράς για τους απανταχού Βουνεσιώτες, κάθε ηλικίας και τόπου μόνιμης διαμονής, ακόμα και από το Εξωτερικό.

Οι Βουνεσιώτες της Αθήνας και του Βόλου δρομολογούν λεωφορεία, ενώ εκατοντάδες έρχονται με τα ιδιωτικά τους αυτοκίνητα. Η συντήρηση και αναβάθμιση του μοναστηριού γίνεται κεντρικός στόχος όλων των Βουνεσιωτών, της Εκκλησίας, των Συλλόγων Μορφοβουνιωτών, της Κοινότητας Μορφοβουνίου, των πιστών. Όλοι συνεισφέρουν οικονομικά και με παρεμβάσεις, όπως λ.χ. ο Σύλλογος Μορφοβουνιωτών Καρδίτσας μεριμνά για την φύτευση ενήλικων πλατάνων, τα οποία εκριζώνονται με εκσκαπτικό μηχάνημα και μεταφέρονται στο χώρο, όπου γιγαντώθηκαν σε λίγα χρόνια.

Πολιτικά το Αντάμωμα λειτουργεί ως μοχλός επίλυσης ζητημάτων υποδομής. Ο Δεσπότης, οι βουλευτές, ο νομάρχης, υπηρεσιακοί και άλλοι παράγοντες αποκτούν άμεση αντίληψη των προς επίλυση χρόνιων προβλημάτων του μοναστηριού.

*Ο γηραιότερος των Βουνεσιωτών παρμπα-Θώμος
Σκούφης σε ηλικία 104 ετών με τον
τ. βουλευτή Ευριπίδη Καφαντάρη, 1992.*

Έτσι εξασφαλίζονται μηχανήματα για τη βελτίωση του δρόμου, οικονομικές ενισχύσεις της τοπικής εκκλησίας και της Κοινότητας Μορφοβουνίου. Η εξ αρχής μεγάλη συμμετοχή του κόσμου, με προσέλευση

μάλιστα και από τα γειτονικά χωριά, δίνει την αίγλη εκείνη που καθιστά την Αγία Τριάδα τόπο εορτασμού της Αγίας Τριάδας σε νομαρχιακό επίπεδο.

Φωτογραφία από το β Αντάμωμα διακρίνεται ο ιερέας Παπα-Νάνος, Πρωτοσύγκελος της Μητρόπολης και ο τότε Νομάρχης Καρδίτσας Κανέλος.

Κτηνοτρόφοι του Βουνεσίου δωρίζουν σφαχτά για το κοινό φαγητό και με αρχιμάγειρα τον σημερινό ψάλτη Σεραφείμ Νάνο, αλλά και με βοήθεια γυναικών

του χωριού, μαγειρεύονται για τους προσκυνητές και συμμετέχοντες στο Αντάμωμα περίπου 1500 μερίδες φαγητού!

Γεύμα επισήμων. Διακρίνονται μεταξύ των άλλων, ο μετέπειτα μητροπολίτης Κύριλλος Χριστάκης, ο βουλευτής Ε. Καφαντάρης, Διευθυντές υπηρεσιών Ν. Καρδίτσας και άλλοι.

Το 1992 αναδείξαμε για πρώτη φορά η άγνωστη ιστορία του Σανατορίου, στο 5ο Συνέδριο για την Ιστορία και τον Πολιτισμό των Αγράφων που οργάνωσε η Ένωση Αγραφιώτικων Χωριών στην Καρδίτσα 16-18/10/1992.

Η εισήγηση είχε θέμα: «Σανατόριον Αγ. Τριάδος Βουνεσίου - ένα ειδικό Νοσοκομείο στα Άγραφα», ατυχώς ουδέποτε εκδόθηκαν πρακτικά του Συνεδρίου από την ΕΑΧ. (21) Από το βήμα εκείνο προτείναμε τη θέση του Σανατορίου φυματικών να καταλάβει ένα ανοιχτό κέντρο απεξάρτησης από ουσίες, αλκοόλ, κ.α.

Η πρόταση εκείνη δεν υλοποιήθηκε, αν και ο τότε υπουργός Υγείας Δ. Σιούφας έδειξε ενδιαφέρον, αλλά ήταν αρνητικός ο τότε Μητροπολίτης (Κλεόπας), όπως επιφυλακτική ήταν και η τοπική κοινωνία και η ιδέα εγκαταλείφθηκε.

*Ο μητροπολίτης (Κλεόπας),
στη λειτουργία της Αγίας Τριάδος 1992
στην ωραία Πύλη του μοναστηριού.*

Από τον Σύλλογο Μορφοβουνιωτών Καρδίτσας αναλαμβάνεται πρωτοβουλία και φυτεύονται τα πλατάνια που υπάρχουν στον εξωτερικό χώρο και αποφασίζεται η διαμόρφωση του εξωτερικού χώρου για τη φιλοξενία ομάδων και επισκεπτών. Μηχανήματα του Νομαρχιακού Ταμείου διαμορφώνουν το χώρο κάτω από τη μονή, με στόχο την φιλοξενία οργανωμένων ομάδων και άλλων επισκεπτών, με κεντρικό άξονα το αντάμωμα των Βουνεσιωτών, το

οποίο δείχνει να γίνεται σημείο αναφοράς για τους απανταχού Μορφοβουνιώτες.

Στο αντάμωμα του 1993 ανακοινώνονται από τον ιερέα του Βουνεσίου παπα-Νάνο, δύο σημαντικές πρωτοβουλίες κοινωνικής αλληλεγγύης: Το Ταμείο Αλληλοβοηθείας, το οποίο ενισχύει ασθενείς, άπορους, γενικά ανθρώπους της ανάγκης του Βουνεσίου, και την Τράπεζα Αίματος.

Το 1994 το «Αντάμωμα» αποδίδει επιχορήγηση 500.000 δραχμών στην κοινότητα για εργασίες συντήρησης του μοναστηριού. Για την οριστική αποκατάσταση του μοναστηριού ο γράφων (με την ιδιότητα του Συμβούλου Νομάρχη Καρδίτσας για θέματα Πολιτισμού – Τουρισμού), οργανώνει επίσκεψη αρχαιολόγων της 7^{ης} Εφορείας Βυζαντινών Αρχαιοτήτων στο μοναστήρι. Ο ιερέας Β. Νάνος, ο

πρόεδρος της Κοινότητας Χρ. Νασιάκος και ο Παναγιώτης Νάνος συνοδεύουν τους ειδικούς. Αποφασίζεται η σύνταξη μελέτης και κατατίθενται τα ιστορικά στοιχεία της μονής και του σανατορίου από τον γράφοντα. Λίγες εβδομάδες μετά, πεθαίνει αιφνίδια ο ηγούμενος της Κορώνας Μακάριος Τόγκας, άνθρωπος με ανοιχτούς ορίζοντες ο οποίος είχε θέσει σε προτεραιότητα την Αγία Τριάδα.

Αρτοκλασία στο προάυλιο της μονής το 1995.

Η μελέτη, αν και ξεκινά με καλούς οiwονούς, αποδεικνύεται τελικά ότι έχει τύχη χειρότερη του γεφυριού της Άρτας! Ο μελετητής Ι. Παπαδόπουλος αρχαιολόγος μηχανικός της 7^{ης} ΕΒΑ αρχικά δηλώνει ότι έχει φόρτο εργασίας. Μία από τις αιτίες ήταν ότι αντιμετώπισε πρόβλημα υγείας που τον κράτησε μακριά από την υπηρεσία του. Το εκκλησιαστικό συμβούλιο και όσοι στηρίζουν την

προσπάθεια ζητούν βοήθεια από τον Βουνεσιώτη ιδιώτη αρχιτέκτονα μηχανικό Χρήστο Θ. Τσάβαλο, ο οποίος συνεισφέρει με το γραφείο του στη σύνταξη της μελέτης αδάπανα. Συλλέγονται εκ νέου ιστορικά και άλλα στοιχεία, σχηματίζεται ο φάκελος και υποβάλλεται στην 7η ΕΒΑ, ωστόσο δεν γίνεται έλεγχος, διότι στο μεταξύ ανακύπτει πρόβλημα υγείας στον αρμόδιο (22. φ. ΕΒΑ).

Πανοραμική άποψη του μοναστηριού 1996

Στο αντάμωμα του 1998 ανακοινώνεται ότι μετά από παρέμβαση στην Περιφέρεια Θεσσαλίας, η μελέτη σύντομα «θα ολοκληρωθεί». Την ίδια εποχή βαριά σύννεφα σκιάζουν τις σχέσεις Μορφοβουνιωτών και Μονής Κορώνας.

Την ίδια χρονιά (Μάιος 1998) σε θεματικό Συνέδριο για τη ζωή και το έργο του αοίδιμου μητροπολίτη Ιεζεκιήλ που οργάνωσε η Εταιρία Καρδισιώτικων Μελετών (Μάιος 1998), παρουσιάστηκε ολοκληρωμένη μελέτη για την ιστορία του Σανατορίου. Για πρώτη φορά έρχονται στο φως άγνωστα στοιχεία και τεκμήρια, τα οποία δημοσιεύτηκαν στα πρακτικά του Συνεδρίου, μεγάλο μέρος των οποίων συμπεριλάβαμε στην παρούσα έκδοση (βλ. βιβλιογραφία).

Στις 7/6/1999 πραγματοποιείται συνάντηση του προέδρου του Δημοτικού Συμβουλίου Παναγιώτη Νάνου με τον αρχιεπίσκοπο Αθηνών και Πάσης Ελλάδος κ. Χριστόδουλο. Επιδίδει κοινό υπόμνημα το οποίο υπογράφουν δώδεκα Φορείς και Σύλλογοι του Μορφοβουνίου και ζητούν να μεταβιβαστεί το μοναστήρι στην ενορία του Βουνεσίου. Ανάμεσα στα επιχειρήματα αναφέρεται ότι η Αγία Τριάδα αποτελεί σημείο αναφοράς για την κοινότητα, με έντονη συναισθηματική αξία και ιστορική ταύτιση. Επίσης, ότι είναι ενταγμένο στην θρησκευτική και κοινωνική ζωή του χωριού, ενώ για δεκαετίες δεν υπήρξε ενδιαφέρον εκ μέρους της Μονής Κορώνας, οπότε οι Βουνεσιώτες το συντηρούν, δεδομένου ότι δεν έχει περιουσιακά στοιχεία.

Στις 14/10/1999 χειροτονείται νέος μητροπολίτης ο κ. Θεόκλητος, η έλευση του οποίου γεννά προσδοκίες. Ο νέος δεσπότης προσκεκλημένος από τον Πρόεδρο του Δημοτικού Συμβουλίου, επισκέπτεται το Δήμο Πλαστήρα. Η επίσκεψη στο Δήμο ολοκληρώνεται με τη μετάβαση στο μοναστήρι της Αγίας Τριάδος και ξενάγηση από τον πρόεδρο του Δημοτικού Συμβουλίου Παναγιώτη Νάνο.

Τίθενται προτάσεις για την αξιοποίηση της μονής. Μεταξύ αυτών είναι η ανέγερση επισκοπικής κατοικίας στο παρακείμενο της μονής οικόπεδο, όπως το επισκοπείο στο Βουνέσι, όπως στα χρόνια του Αγίου Σεραφείμ. Παράλληλα θα είχε ξενώνα για την φιλοξενία επισήμων εκκλησιαστικών παραγόντων, ενώ η εκκλησία να λειτουργεί ως παρεκκλήσι της Κοίμησης Θεοτόκου Μορφοβουνίου, τελώντας μυστήρια και κοινωνικές εκδηλώσεις, όπως γάμοι, βαπτίσεις, θείες λειτουργίες απο επιθυμίες οικογενειών.

Επίσης, προτάθηκε ο υπαίθριος χώρος να διαμορφωθεί σε τόπο τέλεσης εκδηλώσεων όπως συναυλίες θρησκευτικής – εκκλησιαστικής μουσικής, στη μονή να γίνει βιβλιοθήκη, κ.α.

Το Νοέμβριο του 2004 με άρθρο μας στον τοπικό τύπο «Πρωϊνός Τύπος») θέσαμε επιτακτικά το θέμα της συντήρησης του ναού και της αξιοποίησης του μοναστηριού.

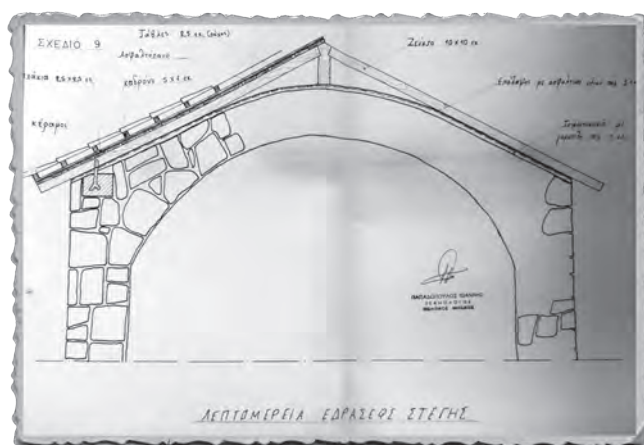
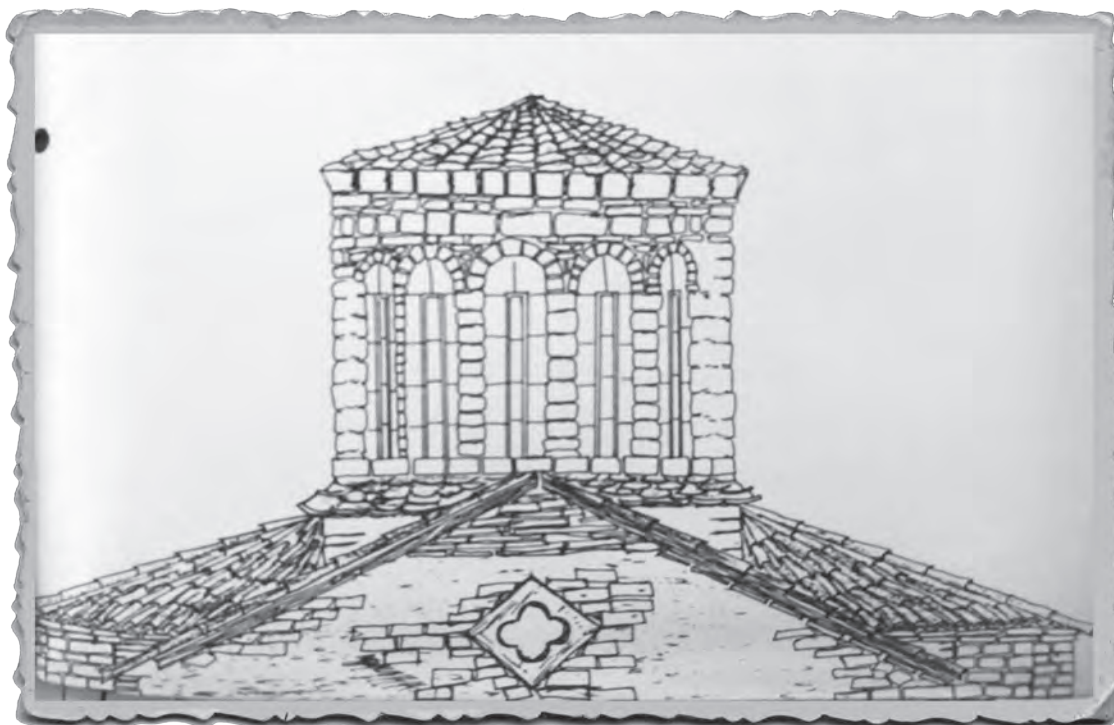
Ζητήσαμε από την τοπική Εκκλησία και την Αυτοδιοίκηση να αναλάβουν πρωτοβουλίες, ώστε η Αγία Τριάδα να σταματήσει να παραμένει «μνημείο - έρμαιο της κρατικής αδιαφορίας» (23).

Το 2005 παραιτείται από Μητροπολίτης ο Θεόκλητος, λίγο μετά ιδρύεται η 19^η ΕΒΑ με έδρα τα Τρίκαλα και επιστημονική ευθύνη τους Νομούς Τρικάλων και Καρδίτσας.

Η μελέτη έμεινε στα σχέδια και παραδόθηκε στη 19^η ΕΒΑ ημιτελής... μαζί με την παραίτηση του μελετητή για λόγους συνταξιοδότησης!

Η μελέτη δεν ολοκληρώθηκε, και έμοιαζε σαν ένα αόρατο χέρι σκοπιμοτήτων να σταματούσε κάθε προσπάθεια...

Επάνω, ο τρούλλος της Αγίας Τριάδος Βουνεσίου, σχέδιο του μελετητή Ι. Παπαδόπουλου της 7^{ης} ΕΒΑ. Κάτω, λεπτομέρεια από την έδραση της στέγης.

Το αντάμωμα αρχίζει να φθίνει φανερά, οι πρωταγωνιστές τίθενται στο περιθώριο, με αποτέλεσμα το 2007 ο ιερέας με θλίψη διαπιστώνει το μαρασμό και την αδυναμία να οργανωθεί κοινό φαγητό όπως γινόταν πάντα.

Η ΑΓΙΑ ΤΡΙΑΔΑ ΕΠΑΝΑΛΕΙΤΟΥΡΓΕΙ

Έπειτα από δεκαετίες σιωπής και απουσίας μοναχών, μετά από μέριμνα του μητροπολίτη Κυρίλλου Β, στις 23 Αυγούστου 2008 στη μονή εγκαθίστανται δύο μοναχές.

Προέρχονται από γυναικείο μοναστήρι της Βοιωτίας, οι οποίες ήλθαν και είδαν την Αγία Τριάδα. Στις καλόγριες άρεσε το περιβάλλον και αποφάσισαν να εγκατασταθούν εδώ. Έτσι η μοναχή Ευπραξία από την Ημαθία και η μοναχή Χρυσάνθη από τον Πειραιά, μετατρέπουν τους βοηθητικούς χώρους σε κατοικίσιμα κελιά.

Με τη βοήθεια της τοπικής εκκλησίας και αρκετών Βουνεσιωτών, όπως και πιστών από την Καρδίτσα, η μονή αρχίζει να παίρνει ζωή.

Οι δύο μοναχές στις μέρες μας συνεχίζουν την ιστορική παράδοση, όταν το μοναστήρι ξεκίνησε στα ύστερα Βυζαντινά χρόνια ως μικρή γυναικεία μονή ολιγάριθμη, η οποία έχει σήμερα ζωή, καθημερινή μέριμνα και φροντίδα.

*Οι μοναχές Ευπραξία (αριστερά) και Χρυσάνθη στην πύλη του μοναστηριού (Ιούνιος 2015).
Μετά από αιώνες η Αγία Τριάδα επανέρχεται ως γυναικεία μονή, μετόχι σήμερα της Ι. Μ. Κορώνας.*

Το καλοκαίρι του 2013, με ευθύνη του ηγουμενοσυμβουλίου της Ι.Μ. Κορώνας και με έσοδα που εξασφάλισε η μονή από την πώληση των καυσοξύλων της περιοχής Ραχωβίτσα του Μορφοβουνίου, έγινε ριζική ανακαίνιση του ναού. Η αλήθεια είναι ότι έγινε γρήγορα και με αποφασιστικό τρόπο παρακάμπτοντας γραφειοκρατικές και άλλες διαδικασίες των προηγούμενων χρόνων, με βασικό κριτήριο τη διάσωση του ναού, ο οποίος σοβατίστηκε, το πέτρινο δάπεδο ξηλώθηκε και στρώθηκε με τσιμέντο, παρεμβάσεις που οδήγησαν στην απώλεια της ταυτότητας και της αισθητικής του θρησκευτικού μνημείου. Κάθε επιλογή έχει το κόστος της.

Το εσωτερικό του ναού σοβατίστηκε και τσιμεντοστρώθηκε το πλακόστρωτο δάπεδο, ενώ καθαρίστηκε με επιμέλεια ο εξωτερικός τοίχος του ναού, καθώς και η κεντρική πύλη εισόδου στη μονή με φύτευση αρωματικών φυτών. Το 2020 με ευθύνη του Δήμου Λίμνης Πλαστήρα η μονή συνδέεται με το δίκτυο ύδρευσης και διαμορφώνεται η θέση θέασης Αγίας Τριάδος, έναντι του επαρχιακού δρόμου.

Η μονή Αγίας Τριάδας παραμονή της εορτής 2017

*Αφιξη μητροπολίτη
κ. Τιμόθεου
στην Αγία Τριάδα,
για εσπερινό παραμονής της
εορτής Ιούνιος 2017,
συνοδευόμενος
από τον ηγούμενο της
Ι.Μ. Κορώνας κ. Μεθόδιο,
ακολουθεί ο ιερέας του
Βουνεσίου
παπα- Βασίλης Νάννος
και η μοναχή της μονής
Χρυσάνθη.*

ΜΕΓΑΛΗ ΑΠΩΛΕΙΑ ΤΟΥ ΠΑΠΑ-ΒΑΣΙΛΗ ΝΑΝΟΥ

Αιφνίδια στις 11/4/2022 ο παπα- Βασίλης Νάνος έφυγε από τη ζωή στα 71 του χρόνια, μετά από επιπλοκή την ώρα της αιμοκάθαρσης. Μεγάλη η απώλεια και το κενό που αφήνει πίσω του δυσαναπλήρωτο. Υπηρέτης της Προόδου και της Ανάπτυξης, έθεσε ανεξίτηλη σφραγίδα στις εκκλησίες και τα ζωκκλήσια του χωριού και εργάστηκε για την Αγία Τριάδα Βουνεσίου, όσο κανένας άλλος.

Ως άνθρωπος υπήρξε σπάνιος χαρακτήρας, διότι συνδύαζε την αγάπη του Θεού, την αποφασιστικότητα, την εργατικότητα και το δυναμισμό που διακρίνεις μόνο σε χαρισματικούς ανθρώπους. Γνήσιος Βουνεσιώτης με στιβαρή παρουσία, στοιχείο που τον έκαμε να ξεχωρίζει και να πετυχαίνει τους στόχους του.

Ως ιερέας υπηρέτησε με αφοσίωση σχεδόν μισό αιώνα την Εκκλησία και τον Άνθρωπο. Στάθηκε στις μικρές και τις μεγάλες ανάγκες όλων όσοι χρειάστηκαν βοήθεια.

Ήταν ο στυλοβάτης της τοπικής κοινωνίας και διακόνησε τα θρησκευτικά και τα ανθρώπινα με ολύμπια γαλήνη, δικαιοσύνη, με δύναμη ψυχής. Η μελωδική φωνή του συνόδευσε όλες τις εκδηλώσεις της κοινότητας, τις χαρές και τις λύπες των ανθρώπων. Η στιβαρή του παρουσία και η μεγάλη αγκαλιά μέσα από το ράσο έμοιαζε με ανοιχτές φτερούγες αγάπης, προστασίας και ασφάλειας που ένοιωθαν όλοι οι ενορίτες.

Ως οικογενειάρχης ήταν άριστος και γι' αυτό με την παπαδιά Πολυξένη δημιούργησε την πολύτεκνη οικογένειά του. Ευλογήθηκε να την δει να προοδεύει, να πληθαίνει, είδε πολλά εγγόνια και καλή πορεία.

Ως φίλος ήταν ξεχωριστός, γι' αυτό και θα λείψει από όλους μας η παρουσία του. Προπαντός από τους αμέτρητους φίλους που είχε, ανάμεσά τους και ο ίδιος, όλοι ευλογηθήκαμε από την αγάπη και την προσφορά του.

**Ο Θεός να τον αναπαύει
και αιώνια η μνήμη του...**

αντί επιλόγου

Τα μοναστήρια αποτελούν εθνικό, θρησκευτικό, ιστορικό και πολιτιστικό απόθεμα. Είναι κοσμήματα ακριβά τα οποία χρήζουν ανάλογης προστασίας και απόδειξης της δικής μας προσωπικής και συλλογικής ευθύνης και ευφυΐας, στοιχεία που θα καθορίσουν το κοινό Μέλλον.

Παρουσιάσαμε εδώ την ιστορία της Μονής Αγίας Τριάδος Βουνεσίου με βάση όσα τεκμήρια μας είναι μέχρι σήμερα γνωστά, μια πρώτη συμβολή στην διάσωση της Ιστορίας της Μονής.

Η προσπάθεια οφείλει να συνεχιστεί, διότι η συλλογική Μνήμη είναι τα θεμέλια Προόδου των κοινωνιών και η Γνώση προϋπόθεση για την Ανάπτυξη ενός τόπου. Είμαστε εδώ για να συνεισφέρουμε έμπρακτα και ποικιλοτρόπως στην συνέχιση του βίου της μονής Αγίας Τριάδος Βουνεσίου, με όρους σύγχρονους.

Προπαντός να συνεχίσει να αποτελεί Σεμνείων Ιερών του Μέλλοντος.

Σπάνια αν όχι μοναδική φωτογραφία από την 1η έκθεση του νεοσύστατου (1994) Συνεταιρισμού Γυναικών Λίμνης Πλαστήρα. Οι γυναίκες του Βουνεσίου για πρώτη φορά βγαίνουν για πώληση αγαθών όπως γλυκά κουταλιού, μαρμελάδες, ποτά, εικόνες, κ.α., έξω από το μοναστήρι της Αγίας Τριάδος, ανήμερα γιορτής της Αγίας Τριάδας 1994. Διακρίνονται από την έξω πλευρά η πρόεδρος του συνεταιρισμού κ. Φρειδερίκη Καφεντζή με την νηπιαγωγό κ. Σ. Σινάνη. Στη μέσα πλευρά (από δεξιά) της έκθεσης τα μέλη κ.κ. Φωτεινή Τσιαντούλα, Αγορίτσα Σταμογιώργου, Γεωργία Τσιαντούλα, Τζένη Τσιαντούλα, Όλγα Καλαντζή, Ιφιγένεια Τουλιά, Ελένη Πολύζου, κ.α.

παράρτημα

ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΑ ΣΙΓΙΛΙΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΓΙΑ ΤΡΙΑΔΑ ΒΟΥΝΕΣΙΟΥ

Μεταφορά από το Θεσσαλικό Ημερολόγιο σελ. 154, 157

Επιλέξαμε να παραθέσουμε αυτούσια τα δύο σιγίλια, όπως δημοσιεύτηκαν στο «Θεσσαλικό Ημερολόγιο», τομ. 53/2008 (σελ.145 -164) από τον ερευνητή Βασίλη Κ. Σπανό. Θεωρούμε ότι τούτο είναι πολλαπλώς χρήσιμο, διότι ο αναγνώστης έχει την ευχέρεια να διαβάσει ολόκληρο το περιεχόμενο, χωρίς σχολιασμό και να βγάλει τα δικά του συμπεράσματα. Ταυτόχρονα έχει την δυνατότητα να μεταφερθεί στο χρόνο εκείνο μέσα από την ομορφιά της γλώσσας και να απολαύσει ένα σπουδαίο κείμενο με ιστορικό και πολλαπλό ενδιαφέρον, προπάντων με την αισθητική που αποπνέει το πολυτονικό. Επίσης η δημοσίευση γίνεται και για την διευκόλυνση μελλοντικών ερευνητών, με την ελπίδα να εντοπίσουν νέα στοιχεία.

Ομολογουμένως ο συγγραφέας (Β.Κ.Σπανός) κατέβαλε εργώδη προσπάθεια, αποκατέστησε τα όποια προβλήματα ανάγνωσης και μετέφερε στο σύγχρονο τρόπο ανάγνωσης το κείμενο, το οποίο θα ήταν απρόσιτο στους περισσότερους στην αρχική του μορφή. Η εξαιρετική επιλογή του πολυτονικού, διατηρεί την ομορφιά και την αισθητική του κειμένου, μέσα από την αυθεντικότητα μίας γραφής που εξέλειπε από καιρό. Επιπλέον τον ευχαριστούμε για ακόμη μία φορά για την άδεια χρήσης του κειμένου στην δική μας έκδοση. Αυτούσιο το κείμενο έχει ως εξής:

«Ακολουθῶς ἐκδίδουμε τα δύο σιγίλια, ευχαριστώντας, για μία φορά ἀκόμα, τον παναγιώτατο οικ. πατριάρχη κ. Βαρθολομαῖο, για την χορήγηση των φωτοαντιγράφων τους και τον κ. Δημ. Ζ. Σοφιανό, για την αποσαφήνιση μερικῶν προβλημάτων ἀνάγνωσης του σιγιλίου.

Μοναστηρίου σ(α)υροπηγιακοῦ τῆς Ἀγίας Τριάδος ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Φαναρίου εἰς τοποθεσίαν / Βουνέσι ἐπιβεβαίωσις εἰς παντελῇ ἐλευθερίαν καὶ ἀσυδοσίαν.

- Τό προσηγές τῆς Ἐκκλησί(ας) δικαιωτήριον, κ(αί) τό παντοίων ὑπεροχῶν ἔποχον ταύτης ὑπερτερεῖον εὐ/μενῶς ἐπινέμει ἀεί, κ(αί) προσφόρως οἶδε τοῖς προσιοῦσιν ἐπιμετρεῖν τά κατάλληλα θεραπεύ/ματα, κ(αί) τοῖς ψυχαγωγίας ἤς τινοσοῦν δεομένοις ἐκ τῶν τοῦ π(α)τριαρχικοῦ οἰκουμενικοῦ τούτου θρόνου / προτερημάτων τε κ(αί) πρεσβείων, ἱλαρῶς ἐπιβλέπειν, κ(αί) ἀφειδῶς χορηγεῖν τήν βοήθειαν. εἰ γάρ ἀν(θρώπ)οις πᾶ/σιν ὀφείλεται τό ἀγαθοποιεῖν κατά δύναμιν, νόμῳ τε φύσεως προτρεπομένοις εἰς τοῦτο, κ(αί) θεογρά/φοις οὐχ ἧττον, ἐντάλμασι δέ πολλῶ μᾶλλον, ἢ ἐπὶ τούτ' αὐτῶ καθιδρυθεῖσα ὑπό τῆς ἀγαθαρχι/κῆς πρωτίστης αἰτί(ας) ἱεραρχική χάρις, κ(αί) π(α)τριαρχική κυριαρχία, πρό πάντων ἐπὶ τοῦτο κλίνειν ὀ/φείλει,

κ(αί) καταγίνεσθαι μεθ' ὅσης πλείστης ἐφέσεως. ἀνθ' ὧν οὐ μόνον πρὸς εὐεργεσί(αν) εὐχερῶς ἀντιβαίν/ουσιν οἱ κατὰ καιρ(όν) προστατεύειν λαχόντες τοῦ π(ατ)ριαρχικοῦ οἰκουμενικοῦ τούτου θρόνου, κ(αί) δαψιλεύειν. καί / ἐπαγγελί(αν) τ(ήν) σφῶν οὐ φείδοντ(αι) τάς ἐκκλησιαστικάς δωρεάς τε κ(αί) ἀντιλήψεις τοῖς χρήζουσιν, ἀλλὰ κ(αί) τῶν φθασάν(των) / οἱ ἐπιγεγονότες μεθύστερον, τά βραβευτικά κ(αί) π(ατ)ριαρχικά φημί γράμματα, ὅσα περ ἐπ' εὐλόγοις / αἰτίαις προέβησ(αν), κ(αί) τάς φιλοτιμί(ας) ὡσαύτως ἐκείνων ἐπικυροῦσιν ἐπικρατέστερον, κ(αί) βεβαιοῦσιν ἀ/σφαλέστερον, τῆς π(ατ)ριαρχικῆς ἀξί(ας) φυλάττειν ἀπαρεγγεῖρητα προνοούμενοι τά προνόμια. Τοιγαροῦν / κ(αί) ἡ μετριότης ἡμ(ῶν) τ(ήν) ἱεράν ἡνιοχί(αν) ἄρτι λαχοῦσα διέπειν τοῦ π(ατ)ριαρχικοῦ οἰκουμενικοῦ τούτου θρόνου, διὰ τῆς / ἄνωθεν κλήσεως, προβολῆς τε κ(αί) χειραγωγί(ας) τῆς ἀπειροδυνάμου κ(αί) μακαρί(ας) προνοί(ας), κ(αί) σπεύδουσι μεθ' / ὅσης πλείστης ἐπιμελεί(ας) πρὸς αὐξήσιν τ(ῶν) καλῶν, κ(αί) ἀντίληψιν τ(ῶν) καταπονουμέν(ων), κ(αί) σύστασιν τ(ῶν) παρα/κινδυνευόντων, κ(αί) βελτίωσιν τ(ῶν) μετρίως ἐχόντων, κ(αί) παντοιοτρόπως τά πάντα ἐπὶ ῥυθμίζειν ὡς / ἔνεστι, κ(αί) πρὸς τό συμφέρον κ(αί) ἐξομαλίζειν, οἰκονομεῖν κ(αί) θεραπεύειν κατὰ χρέος ὡς ἐφικτόν, οὐδένα παραβλέπει / τ(ῶν) προστρεχόντων εἰς τ(ήν) ἐκκλησιαστικὴν περίθαλψιν, ἀλλὰ εὐμενῶς ἀποδέχεται πάντων τάς ἱκεσί(ας) / κ(αί) πάθει τῷ ἐκάστω πρόσφορον ἐπεισάγειν τ(ήν) θεραπεί(αν) οὐκ ἀπαναίνεται ὅπως κατ' ἐντολὰς τὰς θείας οἰκτῆρμονας εἶναι πρὸς πάντας ἐπιταττομένας ἡμᾶς, κ(αί) μηδενός τ(ῶν) ἐλαχίστων καταφρονεῖν,

κ(αί) / πάντα πρὸς οἰκοδομὴν διευθετεῖν, κ(αί) ἄλλα μυρία διδασκούσας δυνηθῶμεν εὐπάρεδρον τῷ / κυρίῳ τό ποιμνιον αὐτοῦ παραστήσαι, κ(αί) τ(ήν) ἀξίαν τ(ῶν) π(ατ)ριαρχικῶν προνομίων ἐνεργῇ περι/φυλάξαι κ(αί) ἀδιάπτωτον. Ἐνθεντοι κ(αί) πρὸς δραμόντες τανῶν τινές τῶν ἐν θεοσεβείᾳ βι/ούντων, ἀνήγγειλαν ἡμῖν, ὅτι μονίδριόν τι κεῖται σταυροπηγιακ(όν), κ(αί) π(ατ)ριαρχικ(όν) εὐτελές λί(αν), κ(αί) βρα/χύτατον περί τήν ἐπαρχί(αν) Φαναρίου κ(αί) Νεοχωρίου κατὰ τήν τοποθεσί(αν) τοῦ Βουνέσι, ἐπ' ὀνόματι σε/μνυνόμενον τῆς ἀγί(ας) κ(αί) ζωαρχικῆς Τριάδος, ὅπερ ἐκ βάθρων ἡγέρθη κ(αί) ὠκοδομηται πρὸ χρόν(ων) / ἐπὶ π(ατ)ριαρχικῷ κ(αί) σταυροπηγιακῷ ὀνόματι, κ(αί) ἐπιφέρει τέως τ(ήν) σταυροπηγιακ(ήν) ἐπωνυμί(αν) / κ(αί) δύναμιν, κ(αί) ἐνέργειαν, διὰ γραμμάτων π(ατ)ριαρχικῶν, τ(ῶν) πρὸ ἡμ(ῶν) σεβασμί(ων) π(ατ)ριαρχῶν, / πτωχ(όν) ὅμως ὑπάρχει, κ(αί) πάντῃ ἄπορον, κ(αί) ἀπρόσοδον, καί ἐνδεές, κ(αί) κατὰ πάντα σμικρότα/τον, κ(αί) ἀσθενές, κ(αί) τρέφειν ἱκανούς τ(ῶν) π(ατέ)ρων μὴ δυνάμενον. διό κ(αί) πάνυ ὀλίγοι προσέχουσιν / αὐτῷ, κ(αί) ὑποφέρουσι διαμένειν, κ(αί) κατοικεῖν ἐν αὐτῷ διὰ τήν ἀπορίαν τ(ῶν) ἀναγκαίων, ἀλλ' ὅσοι / μόνον τύχειν ἂν τήν κατὰ Χ(ριστό)ν σκληραγωγί(αν) ἀσπαζόμενοι, κ(αί) τήν ἐν ταῖς χρεαίαις στενότητα, / καί πάντῃ λιτόν μεταδιώκοντες βίον, κ(αί) στενοχωρί(αν), κ(αί) θλίψιν, δι' ὧν ἡ τῶν οὐρανῶν βασιλεία τοῖς / ὑπομένουσιν ἐπιμνηστεύεται, κ(αί) τοσοῦτον ὥς φασιν ἐμφιλοχωροῦσιν ὀλίγοι, καθ' ὅσον περ οὐδ' / ἀριθμόν ἐξαρκοῦσιν ἀπαρτῆσαι καθ' ἑαυτοῦς, κ(αί) κατὰ πάντα σχεδόν μακράν περιφέρει τ(ήν) ἔνδειαν / τό πτωχόν αὐτό καταγώγιον, κ(αί)

μεγάλης χρήζει τῆς βοηθείας, κ(αί) ἀντιλήψεως, κ(αί) σκιάσεως, περί οὗ με/γάλως ἐδεήθησαν ἐλεῆσαι τό τοιοῦτον ἡμᾶς, κ(αί) χεῖρα πεσόντι διδόναι, κ(αί) οὐ μόνον τ(ήν) ἣν ἔλαχεν / ἔχειν σ(αυ)ροπηγιακ(ήν) ἐλευθερί(αν), κ(αί) αὐτοδεσποτίαν αὐτοῦ, δι' ἡμετέρου π(ατ)ριαρχικοῦ γράμματος ὡς / ἔθος ἐπικρατῆναι διαρκεστερώς, ἀλλά κ(αί) ψυχαγωγί(αν) προστεθῆναι τῷ τοιούτῳ μικράν, κ(αί) / τό μή παρέχειν κατ' ἔτος οὐδ' ὅτιοῦν ἄλλο δηλαδὴ τῇ καθ' ἡμᾶς τοῦ Χ(ριστο)ῦ μεγάλη Ἐκκλησία / καθ' ὅντινα γοῦν ποτε λόγον, εἰ μή μόνον τό διηνεκές μνημόσυνον ὀφείλειν διενεργεῖν τοῦ κατὰ / καιροῦς οἰκουμενικοῦ π(ατ)ριάρχου, διὰ τό ἀδυνάτως ἔχειν κατάκρως ὡς εἴρηται πρὸς ἄλλην χο/ρηγίαν, ὧν τ(ήν) δέησιν ἀποδεξάμενοι προσηνῶς, ὡς ταχυπειθοῦντες εὐμενῶς πρὸς τὰς θεοφιλεῖς / χορηγί(ας), κ(αί) μετὰ πολλῆς φροντίδος, κ(αί) περινοίας, διευθετεῖν πᾶσιν σπεύδοντες, τήν πρὸς σ(ωτη)ρίαν ἔ/φοδον, κ(αί) μή παρέχειν ἀφορμὰς πρὸς ἀνατροπήν, κ(αί) φθοράν τ(ῶν) καλῶν, τῇ περὶ αὐτὰ ραστώνῃ / καί περιφρονήσει, ἀλλά πρὸς ἐπίδοσιν αὐτῶν παροτρύνειν ὡς ἔνεστι, κ(αί) μάλιστα κατ' εὐλάβειαν κη/δόμενοι τῆς συστάσεως, κ(αί) προσθήκης, κ(αί) βελτιώσεως τ(ῶν) ἱερῶν σεμνείων, κ(αί) θείων καταγωγίων, / ἐν οἷς ἀεννάως διενεργῆται τὰ σ(ωτη)ριώδη τ(ῶν) θείων ἐξιλασμῶν μυστήρια, ὑπὲρ τῆς τ(ῶν) χριστιανῶν / σ(ωτη)ρίας, κατενεύσαμεν μετ' εὐσπλαχνίας ταῖς αὐτῶν παρακλήσεσι, καθάπερ καί ὀφείλομεν / πράττειν ὁμοῦ καί διδάσκειν ἀποστολικῶς, τό ἀλλήλων ἀνέχεσθαι, κ(αί) τ(ῶν) ἀδυνάτων τὰ βάρη βα/στάζειν, τῷ τε χρηστῷ τῆς Ἐκκλησί(ας) ἔθει κατακολουθοῦντες. ἡξιώσαμεν αὐτούς, κ(αί) τοῦ ἡμετέρου / τουτί π(ατ)ριαρχικοῦ

ἐπιβεβαιωτηρίου γράμματος, τῆς ἀρχαί(ας) τοῦ αὐτοῦ μονυδρίου σταυροπηγιακῆς / κατακοσμήσεως, κ(αί) παντοίας αὐτό δόσεως ἐτησίως, κ(αί) ἀπαιτήσεως εἰς τό παντελές ἀπηλλάξασμεν, χάριν ἀναγκαί(ας) οἰκονομί(ας), κατὰ τό πάντα πρὸς οἰκοδομήν γινέσθω τοῦ ἀποστόλου / θεῖον ἐπίτευγμα, κεκμηκός αὐτό καταμαθόντες, κ(αί) πρὸς καταστροφὴν εὐδιάθετον ἐκ / τῆς τυχούσης αἰτί(ας), κ(αί) γάρ ἐν τοῖς λί(αν) εὐτελεστάτοις τ(ῶν) πραγμάτων δύναται πως κ(αί) ἡ βραχεία προ/σθήκη βοηθεῖν, κ(αί) ἡ σμικροτάτη καταστρέφειν ἀφαίρεσις. κ(αί) δὴ γράφομεν κ(αί) ἀποφαι/νόμεθα συνοδικῶς γνώμη τ(ῶν) παρευρεθέντων ἱερωτάτων ἀρχιερέων κ(αί) ἐξῆς, ἵνα τό ἱερόν / αὐτό μονύδριον τῆς ἀγί(ας) κ(αί) ζωοποιοῦ Τριάδος ἔχη κ(αί) παρ' ἡμῶν τ(ήν) κρατίστην ἐπικύρωσιν τῆς σταυ/ροπηγιακῆς αὐτοῦ ἐνεργεί(ας), εἰς αἰῶνα τόν ἅπαντα σταυροπηγιακ(όν) κ(αί) ὃν κ(αί) ὀνομαζόμενον, κ(αί) / ὑπάρχει διὰ παντός, αὐτοδέσποτον κ(αί) ἀδούλωτον, κ(αί) ἀκαταπάτητον, κ(αί) πάντη ἐλεύθερον με/τά πάντ(ων) τ(ῶν) ἀφιερωμάτων αὐτοῦ, κ(αί) κτημάτων, κινητῶν τε κ(αί) ἀκινήτων, τῶν τε νῦν ὑπαρ/χόντων αὐτῷ, κ(αί) τῶν μετέπειτα προσγενησομένων(ων), κ(αί) παντελῶς ἀσύδωτον, κ(αί) ἀκαταζήτητον, / μέχρι κ(αί) ἐνός ὁβολοῦ, κ(αί) ὅλως ἀπηλλαγμένου παντοίας χειρὸς βαρείας κ(αί) πλεονέκτιδος, κ(αί) μήτε / ἀπὸ ἀρχιερατικοῦ προσώπου, μήτε ἀρχοντικοῦ, μήτε τινός ἄλλου ἐνοχλούμενον ἢ ἐπειραζό/μενον, ἢ καταδουλούμενόν πως, ἢ ἀπαιτούμενον τελείως τί, μήτε μὴν ὑπὸ τινος ἐξάρχου / βαρυνόμενον κ(αί) ἀπαιτούμενον δόσιν ὁποιοῦν παντελῶς, κ(αί) μηδενὶ τινὶ ἄλλῳ ὑπόκειται / εἰ μή μόνῳ τῷ π(ατ)

ριαρχικῶ οἰκουμενικῶ, μηδέν ὁμως ἐτήσιον ἄλλο παρέχειν αὐτῶ, μήτε πολὺ / μήτε ὀλίγον ἐξ ἀποφάσεως ἐκτός μόνου τοῦ ἀκαταπαύστου μνημοσύνου τοῦ οἰκουμενικοῦ π(ατ)ριάρχου, / ὅπερ ὀφείλει ἐκτελεῖν ἀδιαλείπτως, κ(αί) ἐν μόνῃ τῇ καθ' ἡμᾶς τοῦ Χ(ριστο) ὁ Ἐκκλησία, κ(αί) τῷ π(ατ)ριαρχικῶ / κριτηρίῳ ἔχη τ(ήν) ἀναφοράν, τ(ήν) σφραγίδα, τήν κρίσιν, κ(αί) (ήν) ἐξέτασιν τ(ῶν) ἐν αὐτῷ συνασκειμένων / π(ατέ)ρων, κ(αί) μηδεὶς ἕτερος ἔχη κατ' αὐτῶν ἐξουσίαν κρίνειν τὰ τοῦ μοναστηρίου, κ(αί) τὰ κατ' αὐτούς, ἢ / κατ' ἐπεμβαίνειν αὐτοῦ, ἢ βιάζειν πρὸς ὑποταγήν, ἢ χειροτονί(αν), ἢ ἄλλην τινὰ χρεῖαν εἰ μὴ μόνον / ἢ π(ατ)ριαρχικὴ ἐξουσία ἔχη τ(ήν) προσταγήν ἅπασ(αν), κ(αί) τήν διοίκησιν πρὸς αὐτούς, κ(αί) τήν κρίσιν, κ(αί) τ(ήν) ἐξέτασιν κατὰ τ(ήν) τ(ῶν) σταυροπηγί(ων) συνήθει(αν), ὅταν δέ χειροτονίας ἔχωσι χρεῖαν προσκαλεῖν ὄν / ἄν βούλονται ἀρχιερέα, κ(αί) ἐκτελεῖν αὐτοῖς τὰς χειροτονί(ας), κ(αί) τὰ ἀρχιερατικά διαπράττειν / ἐν αὐτῷ χωρὶς μόνῃς τῆς τοῦ ἱεροῦ συνθρόνου ἐγκαθιδρύσεως, ἀλλ' εἰ κ(αί) μὴ δυνηθῶσιν ἀρχι/ερέα προσκαλέσαι ἐν τῷ μονυδρίῳ ἔχωσιν ἄδειαν ἐξέρχεσθαι, κ(αί) χειροτονεῖσθαι εἰς ὁποῖαν / ἐπαρχίαν τύχωσιν εὐκολίας ὑπὸ τοῦ κατὰ τόπου ἀρχιερέως, κ(αί) ἐπιστρέφειν ἐν τῷ μοναστηρίῳ, / διὰ συστατικοῦ γράμματος ἐκείνου πρὸς ἀπόδειξιν τῆς σφραγίδος, κ(αί) ἔχωσιν ἐπ' ἀδείας ἱε/ρουργεῖν ἀνεμποδίστως, κ(αί) τὰ ἱερατικά ἐκτελεῖν ὅπου ἂν λάχωσι γνώμη κ(αί) εἰδήσει τοῦ / κατὰ τόπου προΐσταμένου. κ(αί) ταῦτα πάντα φυλάττεσθαι βουλόμεθα ἐν τῷ μονυδρίῳ αὐτῷ, / ἀδιάπτωτα, κ(αί) ἀδιάσιστα, ἕως οὔ ὁ ἥλιος ἐπιγῆς ἐφορᾷ. ὅς δ' ἂν βουλευθῇ ἀνατρέψαι τί ἐξ / αὐτῶν, κ(αί) διασεῖσαι τελείως ὁποῖ(ας) ἂν εἴη τάξεως,

κ(αί) ἐπαγγελίας, ἀρχιερατικῆς φημί, ἢ / ἱερατικῆς, ἢ λαϊκῆς, ἀφωρισμένος ὑπάρχει ἀπὸ τῆς ἐν αὐτῷ δοξαζομένης ὑπερουσίου / κ(αί) μακαρί(ας) Τριάδος, κ(αί) κατηραμέν[ος] κ(αί) ἀσυγχώρητος], κ(αί) ἄλυτ[ος] μετὰ θάν[ατον] ἐν τῷ αἰῶν[ι] κ(αί) ἐν / τῷ κ(αί) εὖροι τ(όν) κύρι(ον) τ(ῆς) δόξης ἀντίμαχ(ον) αὐτῷ ἐν τῇ φοβερᾷ ἡμέρᾳ τῆς κρίσεως. ὅθεν εἰς ἔνδειξιν κ(αί) ἀσφάλειαν ἐγένετο κ(αί) τό παρὸν συγίλιον γράμμα καὶ ἐδόθη τῷ μονυδρίῳ αὐτῷ τῆς / ἀγίας Τριάδος ἐν ἔτει.

(Β Σιγίλιο)

Εἰς τό αὐτό μοναστήριον βοήθεια ἐκ τοῦ περὶ χωρίου ἐπὶ ὑποσχέσει τοῦ διδόναι / τό αὐθεντικόν αὐτοῦ συδόσιμον: Πάντα μὲν αἰεὶ τὰ συντελούμενα κατὰ θεῖον σκοπὸν ἀγαθὰ, πάντως εἰσὶν ἐπαινετὰ κ(αί) / περισπούδαστα. τό δέ προνοεῖσθαι τ(ῶν) ἱερῶν κ(αί) σεβασμίων εὐκτηρίων κ(αί) μοναστηρίων, κ(αί) / ἐλεεῖν αὐτά, κ(αί) βοηθεῖν, κ(αί) συνιστᾶν, κ(αί) ἐλαφρύνειν τ(ῶν) βάρων ἐπαινετώτερον πάντων ἐστί, κ(αί) / λίαν ἄριστον κ(αί) πολλαπλάσιον ἐκ Θεο) ὁ τ(ήν) ἀντιμισθίαν χαρίζεται. τό γάρ δι' ἀγάπην, κ(αί) / δόξαν Θεο) ὁ γινόμενον ἀγαθὸν πῶς οὐ θεάρεστον εἶη; κ(αί) πῶς μὴ ὑπερτερεύῃ τῶν ἀπάντων ἀγαθῶν, διό κ(αί) οὐ μόν(ον) / ἐπαινεῖν ὀφείλομεν τό τοιοῦτον, ἀλλὰ κ(αί) ἐπικρατύνειν, κ(αί) ἐπικυροῦν ὅση δύναμις. ἐπεὶ/δὴ τοιγαροῦν, κ(αί) οἱ χριστιανοὶ τοῦ χωρίου δεῖνα τοῦ κατὰ τήν ἐπαρχίαν: πόθον ἐγκάρ/διον δείξαντες, κ(αί) ἐνθεον ἀγάπην περὶ τό ἐκεῖσε διατελοῦν ἱερόν μοναστήριον τό ἐπ' ὀνόματι τιμώμενον τῆς ἀγί(ας), κ(αί) ζωαρχικῆς Τριάδος, συνεφώνησαν θεαρέστως,

κ(αί) ἀνέλαβον / εἰς τὴν χώραν, τό παραμικρόν
 συδώσιμον τοῦ μοναστηρίου, ὅσον δηλαδὴ δίδωσι
 δεκατί(ας) / λόγῳ, κ(αί) αὐθεντικῆς ἀπαιτήσεως, διὰ
 τε τὰ ἀμπέλια αὐτοῦ, κ(αί) διὰ τὰ χωράφια, ὅσα ἔχει /
 πέριξ αὐτοῦ, κ(αί) ὁμοφώνησαν ὅπως τό αὐθεντικόν
 συδώσιμον τοῦ αὐτοῦ μοναστηρίου παρέχη / μέν ἢ
 χώρα πάντοτε, τό δέ μοναστήριον μένη ἐλεύθερον,
 κ(αί) ἀσύδοτον, κ(αί) ἀκαταζήτητον, / κ(αί) ἔχωσι
 τό ἀκατάπαυστον κ(αί) ἀένναον αὐτῶν μνημόσυνον,
 ὅπερ ἐστὶν ὑπὲρ πάντα / πλοῦτον, κ(αί) θησαυρόν
 βασιλείαν γάρ ο(ὐρα)νῶν χαρίζεται, κ(αί) ἄφεσιν
 ἁμαρτιῶν, κ(αί) ζωῆς αὐξήσιν, / κ(αί) εὐημερίαν.
 ἦνπερ συμφωνίαν παρεκάλεσαν ἡμᾶς ἐπισφραγίσαι
 κ(αί) βεβαιῶσαι / διὰ π(ατ)ριαρχικοῦ ἡμῶν γράμματος,
 ὡς ἄνδρες φρόνιμοι, κ(αί) προνοηταί, κ(αί) εὐλαβεῖς,
 κ(αί) θεο/σεβεῖς. τούτου χάριν τὴν εὐλαβῆ δέησιν
 αὐτῶν ἀσμένως ἀποδεξάμενοι, κ(αί) τὴν ἀξιέ/
 παινον αὐτῶν προαίρεσιν ἐπαινέσαντες, γράφομεν
 κ(αί) ἀποφαινόμεθα συνοδικῶς / γνώμη κ(αί) τ(ῶν)
 παρευρε[θέντων] ἵνα τό θεάρεστον αὐτό ἔργον, κ(αί)
 ἡ θεοκίνητος συμφωνία ἔχη τό κῦρος, / κ(αί) πᾶσαν
 ἰσχύν βεβαία μίμνουσα, κ(αί) ἀμετακίνητος, κ(αί)
 ἀπαρασάλευτος, ἀπὸ τοῦ νῦν κ(αί) εἰς / τόν ἐξῆς
 ἅπαντα χρόνον. κ(αί) οἱ μέν ποιήσαντες τὴν καλήν
 ταύτην συμφωνίαν, κ(αί) οἱ φυλάξαν/τες αὐτὴν
 πάντοτε, ἀδιαχάλαστον εἶησαν εὐλογημένοι ἀπὸ τῆς
 ἀγί(ας) κ(αί) ὑπερουσίου, κ(αί) ἀγαθαρχικῆς Τριάδος
 εἰς γενεάς γενεῶν αὐτῶν, κ(αί) συγκεχωρημένοι ἐν
 τῷ νῦν: οἱ κόποι κ(αί) τὰ ὑπάρ/χοντα αὐτῶν εἶησαν
 πάντοτε εὐλογημένα ἀπὸ θ(εο)ῦ κ(αί) αὐξανόμενα,
 κ(αί) πληθυνόμενα εἰς χιλ/ιάδας κ(αί) μυριάδας, κ(αί)
 ἀξιωθεῖησαν τῆς δεξιᾶς τοῦ Θ(εο)ῦ μερίδος, ὅσοι

δέ ὁσέποτε βουλευθῶ/σιν ἀνατρέψαι, τό θεῖον αὐτό
 ἔργον, ἀφωρισμέν[οι] ἕως οὗ παύσωνται κ(αί) τύχωσι
 / συγχωρήσ[εως]: οὕτω γενέσθω ἐξαποφάσεως:

ΠΗΓΗ:

Κώδικας Αδ/2 του Οικ. Πατριαρχείου, σ. 286-289.

Βιβλιογραφία - Πηγές

1. Επίσημη ιστοσελίδα της Ιεράς Μητροπόλεως Θεσσαλιώτιδος και Φαναριοφερσάλων <https://www.imthf.gr/index.php/features/ieres-mones/708-im-ag-triados>
2. Ζαρκάδας Θωμάς, «Οι αφιερωτές οχτώ καρδιτσιώτικων οικισμών στην πρόθεση 37 της Μονής του Δουσίκου (16ος αι.)», *Θεσσαλικό Ημερολόγιο*, τομ. 53/2008, σσ. 353-358
3. Νάννος Π., *Ιστορικά Βουνεσίου*, τομ. Α', «Ο Τόπος», βιβλίο υπό έκδοση
4. Βασιλούλης Γ., «Το Βουνέσι – Γλωσσικός Θησαυρός», έκδοση Συνδέσμου των Απανταχού Μορφοβουνιωτών (Βουνεσιωτών), τύποις «εκδόσεις Εντός», Αθήνα 2020
5. Σπανός Κώστας, «Οι Θεσσαλικοί Οικισμοί στον Ιεροσολυμίτικο Κώδικα 509, 1649-1669», *Θεσσαλικό Ημερολόγιο*, τομ. 40, σσ. 293 – 366.
6. Σπανός Κ. Βασίλης, «Δύο ανέκδοτα πατριαρχικά σιγίλια για την Μονή της Αγ. Τριάδας του Μορφοβουνίου της Καρδίτσας», *Θεσσαλικό Ημερολόγιο*, τομ. 53/2008, σσ.145-164.
7. Νάννος Π., *Ιστορικά Βουνεσίου*, τομ Α' «Ο Τόπος», κεφ. Τοπωνύμια, βιβλίο υπό έκδοση
8. Κρομμύδας Βασίλης, «Ο Άγιος Νεομάρτυς Σεραφείμ Αρχιεπίσκοπος Φαναρίου», σειρά *Βίοι Αγίων Ορθοδόξου Εκκλησίας*, εκδ. Παπαδημητρίου, 1999.
9. Θωμάς Κ. Κυρίτσης, «Με αφορμή το αντάμωμα των Μορφοβουνιωτών», εφημ. *Νέος Αγών*, σελ. 4, 18/6/1997
10. Ο μητροπολίτης Σάρδεων Γερμανός αναφέρει το μοναστήρι στον κατάλογο των σταυροπηγιακών μοναστηριών, με ετήσιο χρέος 90 άσπρα για τα χρόνια 1800, 1801, 1802.
11. Παΐσης Κώστας, *Το Μοναστήρι της «Παναγιάς Πελεκητής» στην Καρύτσα Δολόπων*, έκδοση του Εκκλησιαστικού Συμβουλίου της Καρύτσας Δολόπων, Αυγустος 1988, σελ.10
12. Έκθεση της Εφορίας Βυζαντινών Αρχαιοτήτων, η πρώτη επίσκεψη έγινε τη δεκαετία του 1980 από την κ. Κρυσταλία Μαντζιανά, στην ΛΔ Εφορία Αρχαιοτήτων Καρδίτσας υπάρχει υποτυπώδεις φάκελος για το μνημείο με αποσπασματικά στοιχεία
13. Σιούφας παπα-Βασίλειος, «Ελληνόπυργος – το χωριό μου» έκδοση των τέκνων του Αθήνα 1986, σσ. 203 – 204
14. Ό.π. σελ. 207
15. Νάννος Π., *Ιστορικά Βουνεσίου*, τομ Α', «Ο Τόπος», βιβλίο υπό έκδοση, βλ. τοπωνύμιο Ραχωβίτσα
16. παπα – Σιούφας, *Ελληνόπυργος – το χωριό μου*, σσ. 208-209
17. Κυρίτσης Θωμάς, Λαογραφική Μελέτη

Μορφοβουνίου Καρδίτσης, Αύγουστος 1960

18. Περιοδικό *Θεολογία* σσ. 44-45, εργασία η οποία κυκλοφόρησε σε βιβλίο *Αι ιεραί Μοναί της Πίνδου*, εκδόσεις «Φοίνιξ» Αθήνα 1929
19. Νάννος Παναγιώτης, «Σανατόριον Αγ. Τριάς Βουνεσίου Καρδίτσης – ένας τόπος θρησκευτικής λατρείας, τοπος θεραπείας της ανθρώπινης δυστυχίας», εισήγηση στο 2ο ιστορικό Συνέδριο για την ζωή και το έργο του Μ. Ιεζεκιήλ, Καρδίτσα, 23-24 Μαΐου 1988, δημοσιεύτηκε στον 4ο τόμο τα πρακτικά του Συνεδρίου, σσ. 101-130
20. Παπα-Βασίλης Νάνος πρόσκληση ανταμώματος, «Βουνεσιώτικη Φωνή», φ. 23/1992
21. Νάννος Παναγιώτης, «ΣΑΝΑΤΟΡΙΟΝ ΑΓ. ΤΡΙΑΔΟΣΒΟΥΝΕΣΙΟΥ - ένα «ειδικό Νοσοκομείο στα Άγραφα», εισήγηση στο 5ο Συνέδριο για την Ιστορία και τον Πολιτισμό των Αγράφων, της Ένωσης Αγραφιώτικων Χωριών, Καρδίτσα 16-18/10/1992, δεν εκδόθηκαν πρακτικά Συνεδρίου.
22. Έκθεση της Εφορίας Βυζαντινών Αρχαιοτήτων, ο φάκελος αναπαρήχθηκε το 2021 από τον δήμαρχο Παναγιώτη Νάνο και υπάρχει στην Τεχνική Υπηρεσία του Δήμου Λίμνης Πλαστήρα
23. Νάννος Παναγιώτης, «ΑΓΙΑ ΤΡΙΑΔΑ ΜΟΡΦΟΒΟΥΝΙΟΥ - ένα μνημείο - έρμαιο της κρατικής αδιαφορίας - σοβαρά ερωτηματικά για την καθυστέρηση σύνταξης της μελέτης» *Πρωϊνός Τύπος της Καρδίτσας*, 11ος/2004

Πρόσθετες πηγές Προφορικές μαρτυρίες

Πέραν της βιβλιογραφικής τεκμηρίωσης, υπάρχουν προφορικές μαρτυρίες τις οποίες συλλέγω από δεκαετίες στο πλαίσιο έρευνας για βιβλίο για τα ιστορικά του Βουνεσίου.

Εδώ αξιοποιήθηκαν προφορικές μαρτυρίες από οικογενειακό περιβάλλον:

Α) Από τις παλαιότερες γενιές ο Θώμος Σκούφης (γεννήθηκε το 1888) και η Μανώλη Ευδοκία, το γένος Σταμογιώργου, γεννήθηκε το 1901 στη Ραχωβίτσα, ο παππούς της οποίας ήταν ένας από τους πρώτους οικιστές και βοσκός των κοπαδιών της Μονής στα χρόνια ανέγερσής της περί το 1858.

Β) Μαρτυρίες από το οικογενειακό περιβάλλον, όπως η μητέρα μου Ροδάνθη Νάνου (το γένος Μανώλη), ο πατέρας μου Γιάννης Νάνος και ο αείμνηστος παπα-Νάνος Βασίλης, ιερέας για σαράντα πέντε χρόνια του Βουνεσίου.

Γ) Προσωπικές μνήμες μισού αιώνα, καθώς και βιωματική γνώση από πρωτοβουλίες που ο ίδιος ανέλαβα και συνεργασίες με πρόσωπα και υπηρεσίες, ως μέλος του ΔΣ του Συλλόγου Μορφοβουνιωτών Καρδίτσας.

Δ) Τεχνικά στοιχεία και λιγοστές φωτογραφίες από τον φάκελο της Εφορείας Αρχαιοτήτων Ν. Καρδίτσας για τη Μονή Αγίας Τριάδας Βουνεσίου.

Ε) Όπου δεν αναφέρονται ονόματα στις φωτογραφίες, προέρχονται από το αρχείο του συγγραφέα.

Ευχαριστούμε θερμά,

όλους όσοι συνέβαλαν στην έρευνα
και με τον τρόπο τους βοήθησαν
στην ολοκλήρωσή της
στην παρούσα μορφή,
καθώς και στην έκδοση ετούτη.

Ιδιαίτερες ευχαριστίες

πρέπουν στον Κώστα Σπανό, ιστορικό
και εκδότη του Θεσσαλικού Ημερολογίου,
καθώς και στον Βασίλη Κ.Σπανό,
για την διαρκή συμβολή τους στην τεκμηρίωση
της ιστορικής έρευνας
μέσα από την ανάδειξη άγνωστων πηγών και
πολύτιμα τεκμήρια της Ιστορίας για την Θεσσαλία
και όχι μόνο, υπηρεσία ανεκτίμητη

